

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΕΝΑ ΓΙΛΕΚΟ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

*Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για την αειφορία
Εκπαιδευτικό υλικό*

**«ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΕΝΑ ΓΙΛΕΚΟ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΗΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ»**

Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για την αειφορία

**«ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΜΕ ΕΝΑ ΓΙΛΕΚΟ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΗΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ»**

Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για την αειφορία

**Σταυρούλα Τριανταφύλλου
Θεολογία Αβδελλή**

ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ

Δεκέμβριος 2018

Συγγραφείς: Σταυρούλα Τριανταφύλλου & Θεολογία Αβδελλή

Τίτλος: Ταξιδεύοντας με ένα Γιλέκο στη Θάλασσα της Παγκοσμιοποίησης

Υπότιτλος: Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για την αειφορία

Έκδοση : Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δραπετσώνας

Αλ. Παναγούλη & Μονεμβασιάς 1, 186 48, Δραπετσώνα

Τηλ.: 2104624627- 2104618297, Fax:2104612422

e-mail: mail@kpe-drapets.att.sch.gr

Στοιχειοθεσία, σελιδοποίηση, επεξεργασία και διαμόρφωση για e-book:

Στιγμή ΕΠΕ, Τηλ.: 210 7211200, info@stigmai.gr

ISBN: 978-960-98779-7-8

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «**Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης**» έχει εγκριθεί από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) σύμφωνα με την υπ. αρ. 42/13-9-2018 Πράξη του Δ.Σ. του ΙΕΠ (υπ' αρ. πρωτ. 10774/18-9-2018 Γνωμοδότηση του ΙΕΠ στο ΥΠ.Π.Ε.Θ).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	7
1^η Δραστηριότητα : «Η ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου»	15
Φύλλο Εργασίας: «Η Ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου»	19
Παράρτημα 1α : «Οι καρτέλες του κύκλου ζωής ενός κόκκινου γιλέκου»	21
Παράρτημα 1β: «Η παρουσίαση Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο ...: Ενδεικτικές Οδηγίες»	29
2^η Δραστηριότητα : «Σκιαγραφώντας το προφίλ του ρόλου μου»	32
Παράρτημα 2α: «Οι καρτέλες των ρόλων του κύκλου ζωής του γιλέκου» και «Πληροφοριακό υλικό»	36
Παράρτημα 2β: «Παραδείγματα ιστοριογραμμών»	53
3^η Δραστηριότητα : «Το νήμα που μας συνδέει όλους»	61
Παράρτημα 3α: «Καρτέλες ρόλων»	64
4^η Δραστηριότητα : «Απολαμβάνουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα;»	65
5^η Δραστηριότητα: «Από το Συμβατικό στο Δίκαιο Εμπόριο»	68
Φύλλο Εργασίας: «Συμβατικό ή Δίκαιο Εμπόριο;»	76
Παράρτημα 5α: «Διάλογος δύο εμπόρων»	77
Παράρτημα 5β: «Συγκριτικός πίνακας Συμβατικού Δίκαιου Εμπορίου»	80
Παράρτημα 5γ: «Η παρουσίαση Το Δίκαιο Εμπόριο: Ενδεικτικές Οδηγίες»	81
Παράρτημα 5δ: «Οι καρτέλες με το Όραμα του Δίκαιου Εμπορίου»	86
6^η Δραστηριότητα: «Αναλαμβάνω δράση για ένα δικαιότερο κόσμο»	87
Αυτοαξιολόγηση μαθητή	90
Βίντεο που μπορούν να φανούν χρήσιμα	93
Βιβλιογραφικές αναφορές	97

Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» στηρίζεται στο λογοτεχνικό βιβλίο του Korn «Πώς ένα Κόκκινο Γιλέκο Έκανε το Γύρο του Κόσμου» (W. Korn, 2009). Το βιβλίο αναφέρεται στο ταξίδι ενός «κόκκινου γιλέκου από φλις» από τη στιγμή που εξορύσσεται η πρώτη του ύλη στο Ντουμπάι, ράβεται και μεταφέρεται με κοντέινερ στη Γερμανία, πωλείται και μεταφέρεται ως μεταχειρισμένο ρούχο δεύτερης ευκαιρίας στη Σενεγάλη.

Μέσα από την ιστορία αυτή, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που παρουσιάζουμε, μας δίνει την ευκαιρία να γνωρίσουμε τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας και γενικά του κύκλου ζωής ενός καταναλωτικού αγαθού, καθώς και τις διαφορετικές οπτικές, τη ζωή και τους προβληματισμούς των ανθρώπων που εμπλέκονται σε αυτόν. Μας δίνει, έτσι, τη δυνατότητα να αντιληφθούμε ότι οι καταναλωτικές μας συνήθειες και συμπεριφορές επηρεάζουν, λόγω παγκοσμιοποίησης, ανθρώπους και περιβάλλοντα απομακρυσμένα από εμάς : αναλόγως του κύκλου ζωής των πραγμάτων στον οποίο ζούμε και δραστηριοποιούμαστε, ως παραγωγοί σε αναπτυσσόμενη χώρα ή ως καταναλωτές σε ανεπτυγμένη χώρα, δεν απολαμβάνουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα και στον ίδιο βαθμό. Για το λόγο αυτό, η κριτική στάση μας ως προς το Συμβατικό και το Δίκαιο Εμπόριο θα μπορούσε να συμβάλλει, σε κάποιο βαθμό, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και εργασίας των ανθρώπων και στην ανάπτυξη δικαιότερων και βιώσιμων κοινωνιών.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» ανήκει στη θεματολογία της «εκπαίδευσης για την αειφορία» και συναντά την «εκπαίδευση για την ιδιότητα του παγκόσμιου πολίτη» (global citizenship). Προσεγγίζει το θέμα της κατανάλωσης και της ευθύνης του καταναλωτή, όχι μόνο μέσα από την οπτική της διαχείρισης των φυσικών πόρων, των απορριμμάτων και της ρύπανσης, αλλά και μέσα από θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αξιοπρεπών συνθηκών ζωής και εργασίας, οικολογικής και κοινωνικής δικαιοσύνης. Με τον τρόπο αυτό, εστιάζει σε αξίες όπως η ποιότητα

ζωής, η συνεργασία, η αλληλεγγύη, η ισότητα δικαιωμάτων, η κοινή ευθύνη, κλπ. Επιδιώκει την ανάπτυξη «βασικών ικανοτήτων» (Key competences) που βοηθούν τον «παγκόσμιο πολίτη» να ανταποκριθεί στις πολύπλοκες και μεταβαλλόμενες συνθήκες της εποχής μας (Delgado, 2007, UNESCO, 2017). Αυτές είναι :

1. **Ικανότητα κριτικής σκέψης** : ικανότητα αμφισβήτησης και αναστοχασμού σχετικά με κανόνες, πρακτικές και αξίες που επηρεάζουν τις πράξεις και τις συμπεριφορές.
2. **Κανονιστική ικανότητα** : ικανότητα διαπραγμάτευσης αξιών και αρχών στο πλαίσιο συγκρουόμενων συμφερόντων.
3. **Ικανότητα συστημικής σκέψης** : ικανότητα αναγνώρισης και κατανόησης των σχέσεων των μερών ενός συστήματος μεταξύ τους αλλά και της αλληλεπίδρασης με άλλα συστήματα.
4. **Ικανότητα προβολής στο μέλλον** : ικανότητα πρόβλεψης και αξιολόγησης των συνεπειών των πράξεων στο μέλλον.
5. **Ικανότητα ενσυναίσθησης** : ικανότητα κατανόησης και αποδοχής των διαφορετικών οπτικών και αξιών των άλλων ανθρώπων.
6. **Ικανότητα αυτογνωσίας** : ικανότητα αναστοχασμού του ατόμου πάνω στον δικό του ρόλο στην τοπική και παγκόσμια κοινότητα, αποτίμησης των πράξεων και διαρκούς ανατροφοδότησης.

Σκοπός του εκπαιδευτικού αυτού υλικού είναι να αποτελέσει ένα χρήσιμο εφόδιο για όσες/ους από τους εκπαιδευτικούς θα ήθελαν να υλοποιήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα που να εστιάζουν στη διαμόρφωση ενημερωμένων και υπεύθυνων καταναλωτών. Αφενός, τους εξοπλίζει, μέσα από τη διαθεματικότητά του, με τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να αντιληφθούν την ευρύτητα των θεμάτων που καλύπτονται από την εκπαίδευση για την αειφορία, και, αφετέρου, τους επιτρέπει να επεκτείνουν έννοιες και θέματα των μαθημάτων τους από τη σκοπιά των ιδεών και των αξιών της αειφορίας.

Συγκεκριμένα, το «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» μπορεί να αξιοποιηθεί, για την Α/θμια εκπαίδευση, σε μαθήματα της Στ' τάξης Δημοτικού (Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική, Γεωγραφία, Κοινωνική

και Πολιτική Αγωγή, Αγγλικά, Ιστορία, Θεατρική Αγωγή, Εικαστικά και Μουσική). Για τη Β/θμια εκπ/ση, μπορεί να αξιοποιηθεί σε μαθήματα, όπως Φιλοσοφία, Πολιτική Παιδεία, Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Ιστορία (Γυμνάσιο και Λύκειο). Επίσης, μπορεί να αξιοποιηθεί στη Γεωγραφία (Α και Β Γυμνασίου), Μαθηματικά, Φυσικές Επιστήμες (Γυμνάσιο και Λύκειο), Γεωγραφία (Α και Β Γυμνασίου), Γεωλογία και Διαχείριση Φυσικών πόρων (Α τάξη ΓΕΛ), Γεωπονία και Αειφόρος Ανάπτυξη (Α' τάξη ΕΠΑΛ), Δημιουργικές Εργασίες (Α' και Β' τάξη ΓΕΛ), Ερευνητικές εργασίες (Α και Β' τάξη ΓΕΛ), Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων (Α' τάξη ΕΠΑΛ), καθώς και τεχνολογία (Γυμνάσιο και Α' τάξη ΓΕΛ και ΕΠΑΛ) (ΚΠΕ Δραπετσώνας, 2017, 2017^α).

Για το σχεδιασμό του προγράμματος βασιστήκαμε σε μια ιδέα που παρουσιάστηκε στο 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο με Διεθνή Συμμετοχή για την προώθηση της εκπαιδευτικής καινοτομίας (Τριανταφύλλου, Αβδελλή, Βασιλοπούλου, 2016). Η κύρια μεθοδολογική του τεχνική είναι η μέθοδος της «ιστοριογραμμής» (Ηλιοπούλου 2005) η οποία όμως προσαρμόστηκε κατάλληλα για τις ανάγκες του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Οι ομάδες δημιουργούν τις ιστοριογραμμές τους, εστιάζοντας στις δυσκολίες που συναντούν όσοι εμπλέκονται στα στάδια του κύκλου ζωής ενός κόκκινου γιλέκου από φλις. Δημιουργούν το προφίλ του κάθε ρόλου, αξιοποιώντας στοιχεία της ιστοριογραμμής, του έντυπου και φωτογραφικού πληροφοριακού υλικού. Οι ρόλοι, δε συνδιαλέγονται αρχικά μεταξύ τους αλλά, στη συνέχεια, με παιχνίδι προσομοίωσης γίνεται φανερό ότι μια κρίσιμη αλλαγή στη ζωή του ενός μπορεί να επηρεάσει βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα όλους τους άλλους. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι συνδεόμαστε με πολλούς άλλους ανθρώπους, δεν απολαμβάνουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα, παραγωγοί και καταναλωτές των ρούχων. Το πρόβλημα που θα κληθούν, στη συνέχεια, να επιλύσουν οι ομάδες είναι να εντοπίσουν εκείνα τα στοιχεία που θα συντελούσαν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων. Μέσω δραματοποιημένου διαλόγου ενημερώνονται και καλούνται να αξιολογήσουν το Δίκαιο Εμπόριο ως μια πρακτική βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης, εξηγώντας με ποιες από τις αρχές που οι ίδιοι

αναδεικνύουν μέσω καταγισμού ιδεών και συζητούν στις ομάδες εργασίας τους, μπορεί το Δίκαιο Εμπόριο να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και εργασίας των ανθρώπων.

Κατά τα έτη 2016-2019, το «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» υλοποιείται ως πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΚΠΕ Δραπετσώνας για σχολικές ομάδες Α/θμιας και Β/θμιας εκπ/σης, αλλά και για σπουδαστές Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας σε ημερίδες συνεκπαίδευσης σπουδαστών και εκπαιδευτικών, όπως και σε επιμορφωτικές ημερίδες και σεμινάρια για εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας εκπ/σης, τους οποίους ευχαριστούμε εδώ για την πολύ θετική ανταπόκριση και ανατροφοδότηση τους. Το σχολικό έτος 2016-2017, υλοποιήθηκε σε δύο επιμορφωτικές ημερίδες για εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο ενδοσχολικής επιμόρφωσης που οργανώθηκε από τα Γραφεία Σχολικών Συμβούλων Φιλολόγων και Φυσικών Επιστημών, των Δ/νσεων Β/θμιας εκπ/σης Α' Αθηνas και Πειραιά. Τέλος, υλοποιήθηκε σε τρεις ημερίδες ενδοσχολικής επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς του 7ου ΓΕΛ Πειραιά, και του 2ου ΓΕΛ Π. Φαλήρου, τα σχολικά έτη 2017-2018, 2018-2019.

Οι δραστηριότητές του απευθύνονται στην ΣΤ' τάξη του Δημοτικού και σε όλες τις τάξεις Γυμνασίου και Λυκείου, καθώς και σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων, εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας εκπ/σης, εκπαιδευτικών και σπουδαστών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Συνοπτικά, έχουν ως εξής:

1^η Δραστηριότητα : «Η ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου».

Οι συμμετέχοντες/ουσες, χωρισμένοι/ες σε ομάδες των 4-5 ατόμων, ανα-συνθέτουν, με ανακατεμένες καρτέλες που βάζουν σε σειρά, τα στάδια της ιστορίας ενός κόκκινου γιλέκου από φλιν (εξόρυξη πετρελαίου στο Ντουμπάι, επεξεργασία του σε διυλιστήριο του Μπανγκλαντές και μετατροπή του σε υφαντική ίνα, δημιουργία και βαφή γιλέκου, μεταφορά του και πώληση στη Γερμανία, απόθεσή του σε κάδο ρούχων δεύτερης ευκαιρίας, κατανάλωσή του ως μεταχειρισμένου ρούχου στην άλλη άκρη του κόσμου, στη Σενεγάλη). Σε έναν δεύτερο χρόνο, οι ομάδες, δημιουργούν, πάνω σε χαρτί του μέτρου, μια ιστοριογραμμή με κύριες ημερομηνίες, γεωγραφικό χώρο και συμβάντα από τη διαδρομή του γιλέκου.

Με τη δραστηριότητα αυτή, επιδιώκεται οι συμμετέχοντες/ουσες να αναπτύξουν την ικανότητα της συστημικής σκέψης, διότι τους δίνεται η ευκαιρία να αναγνωρίσουν και να κατανοήσουν τις σχέσεις των μερών του συστήματος παραγωγής, μεταφοράς και κατανάλωσης προϊόντων.

2^η Δραστηριότητα : «Σκιαγραφώντας το προφίλ του ρόλου μου».

Σε κάθε ομάδα δίνεται ένας από τους ρόλους της παραγωγικής διαδικασίας και κατανάλωσης του γιλέκου.

Με τη βοήθεια πληροφοριακού υλικού που προέρχεται μέσα από κατάλληλες προσαρμογές, κυρίως από το βιβλίο του Korn (2009), οι συμμετέχοντες/ουσες σκιαγραφούν το προφίλ του ρόλου που συνδέεται με το στάδιο του κύκλου ζωής του γιλέκου που μελετούν. Περιγράφουν με εικαστικό τρόπο τις δυσκολίες, τα συναισθήματα, την οπτική κάτω από την οποία βλέπει τη ζωή του ένας «Εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου» στο Ντουμπάι, ένας «Αρχιμηχανικός σε τάνκερ», ένας «Εργοδηγός σε διυλιστήριο πετρελαίου», ένας «Οδηγός ταξί», μία «Εργάτρια σε βαφείο», μία «Ράφτρα σε εργοστάσιο ρούχων» στο Μπανγκλαντές, ένας «Καπετάνιος φορτηγού πλοίου μεταφοράς κοντέινερ», ένας «Ευρωπαίος καταναλωτής» στη Γερμανία, ένας «Έμπορος μεταχειρισμένων ρούχων στη Σενεγάλη», ένας «νεαρός Σενεγαλέζος που αγοράζει το κόκκινο γιλέκο και μεταναστεύει σε αναζήτηση καλύτερης ζωής».

Με τη δραστηριότητα αυτή, οι συμμετέχοντες/ουσες αναπτύσσουν την ικανότητα της «ενσυναίσθησης», αφού τους δίνεται η ευκαιρία να κατανοήσουν τις διαφορετικές οπτικές των ανθρώπων που συνδέονται με τον κύκλο ζωής ενός κόκκινου γιλέκου από φλις. Αναδεικνύονται οι αξίες της ίσης πρόσβασης στα δικαιώματα και της προστασίας τους, της εξάλειψης της φτώχειας και της πείνας, της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και των αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας, της καλής υγείας και ευημερίας, της κοινωνικής και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης.

3^η Δραστηριότητα: «Το νήμα που μας συνδέει όλους».

Ένα παιχνίδι προσομοίωσης, βασισμένο σε ιδέα της οργάνωσης Fair Trade Foundation (FairTrade Foundation, 2018) και, προσαρμοσμένο στις ανάγκες του προγράμματός μας, επιβεβαιώνει την διασύνδεση ανθρώπων και καταστάσεων στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο που ζούμε. Οι συμμετέχοντες/ουσες αντιλαμβάνονται ότι μια κρίσιμη αλλαγή στη ζωή μας μπορεί να επηρεάσει, στο μέλλον, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, και πολλούς άλλους. Αναπτύσσεται, έτσι, η ικανότητα της «προβολής στο μέλλον» αλλά και η ικανότητα της «αυτογνωσίας», στον βαθμό που αναδεικνύεται η σπουδαιότητα της θέσης μας στην παγκόσμια κοινωνία, καθώς επίσης και των αξιών της αλληλεγγύης και της κοινής ευθύνης για τη θεμελίωση βιώσιμων κοινωνιών.

4^η Δραστηριότητα: «Απολαμβάνουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα».

Με σκοπό να αντιληφθούν το διαφορετικό βαθμό πρόσβασης των ανθρώπων σε θεμελιώδη δικαιώματα (δικαιώματα σχετικά με την εκπαίδευση, την υγεία, την εργασία και την ασφάλεια στην εργασία, τον ελεύθερο χρόνο, το καθαρό περιβάλλον, κλπ), συγκρίνουν και σχολιάζουν φωτογραφίες. Από τη σκοπιά αυτή, αναπτύσσουν, και εδώ, την ικανότητα της «ενσυναίσθησης», αφού κατανοούν και ευαισθητοποιούνται απέναντι στις ανάγκες άλλων ανθρώπων, σε αναπτυσσόμενες ή/και ανεπτυγμένες χώρες. Η δραστηριότητα αυτή δίνει έμφαση στην αξία της μείωσης των ανισοτήτων και της ίσης πρόσβασης στα δικαιώματα για όλους.

5^η Δραστηριότητα: «Από το Συμβατικό στο Δίκαιο Εμπόριο».

Οι συμμετέχοντες/ουσες αναφέρουν, με ιδεοκαταιγισμό, παράγοντες που θα επέτρεπαν στους «ρόλους» της ιστορίας του γιλέκου να βελτιώσουν τη ζωή τους και να μειώσουν τις ανισότητες. Παρακολουθούν τον δραματοποιημένο διάλογο δύο εμπόρων, οι οποίοι συνομιλούν μεταξύ τους και περιγράφουν, υπερασπίζοντας τις θέσεις τους με επιχειρήματα, τις δύο διαφορετικές πρακτικές τους, Συμβατικού και Δίκαιου εμπορίου. Καλούνται να αναγνωρίσουν, πίσω από τον δραματοποιημένο αυτό διάλογο, τις αρχές που οι ίδιοι ανέδειξαν μέσω καταιγισμού ιδεών. Οδηγούνται μόνοι τους στην έννοια και τις αρχές του Δίκαιου εμπορίου. Εξηγούν με ποιο τρόπο μπορεί το Δίκαιο Εμπόριο να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και εργασίας των ανθρώπων.

Γίνεται, έτσι, αντιληπτό ότι ο συνειδητός καταναλωτής είναι σε θέση να καθορίσει, σε κάποιο βαθμό, ποια προϊόντα θα συνεχίσουν να παράγονται, και επομένως, σε ποιες εργασιακές συνθήκες, αλλά και ποιες οικονομικές, κοινωνικές και οικολογικές επιπτώσεις θα έχει η παραγωγική τους διαδικασία, και γενικά ο κύκλος ζωής τους. Με τον τρόπο αυτό, έρχονται σε επαφή, για άλλη μια φορά, με τις αξίες της αλληλεγγύης και της κοινής ευθύνης. Αναπτύσσουν την ικανότητα της κριτικής σκέψης, καθώς αμφισβητούν τις δικές τους προσωπικές αντιλήψεις και αξίες, συνειδητοποιώντας ότι αυτές αποτελούν αφανείς παράγοντες που επιδρούν, σε μεγάλο βαθμό, στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς. Μέσα από το διάλογο των δύο εμπόρων, τους δίνεται η ευκαιρία να καλλιεργήσουν την κανονιστική ικανότητα και να διαπραγματευτούν σχετικά με τις συγκρουόμενες αξίες των δύο μορφών εμπορίου ως προς το βαθμό στον οποίο αυτές βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και εργασίας των ανθρώπων.

6^η Δραστηριότητα: «Αναλαμβάνω δράση για έναν καλύτερο κόσμο».

Με τη δραστηριότητα αυτή, δημιουργείται χώρος για αναστοχασμό σε σχέση με ό,τι έχει ήδη προσληφθεί μέσα από τις δραστηριότητες του προγράμματος. Είναι η στιγμή να επιλεγεί αυτό που θεωρείται από τους ίδιους ως πιο σημαντικό, και, βάσει αυτού, να γίνει, ενδεχομένως, σχεδιασμός μιας «δράσης» που να απευθύνεται στο σχολείο ή την κοινότητα στην οποία ανήκει το σχολείο.

Ευχόμαστε να βρείτε το υλικό αυτό ενδιαφέρον και ελπίζουμε να συμβάλει στη διάχυση των αξιών της εκπαίδευσης για την αειφορία στην ίδια τη ζωή του σχολείου σας, καθώς και στο διάλογο για την ανάπτυξη υπεύθυνων και συνειδητών «παγκόσμιων πολιτών»

1^η Δραστηριότητα

Η ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 – 3 διδακτικές ώρες.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση:

- Να ταξινομούν με λογική και χρονολογική σειρά τις διάφορες φάσεις της διαδρομής ενός κόκκινου γιλέκου από φλις, δημιουργώντας μια ιστοριογραμμή με ημερομηνίες, περιοχές του χάρτη και συμβάντα.
- Να αναγνωρίζουν τα στάδια του «κύκλου ζωής» των πραγμάτων (εξόρυξη, μεταφορά, μετασχηματισμός, παραγωγή, διανομή, κατανάλωση, μεταφορά, απόθεση τους ως απορριμμάτων, κλπ.) μέσα στις διάφορες φάσεις της διαδρομής του γιλέκου από φλις.
- Να συσχετίζουν τις διάφορες φάσεις του «κύκλου ζωής» του γιλέκου από φλις με τις διαφορετικές χώρες και σημεία πάνω στον παγκόσμιο γεωφυσικό χάρτη.

Απαραίτητα μέσα & υλικά

- Καρτέλες ιστορίας (Παράρτημα 1α)
- Φύλλο εργασίας: «Η Ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου»
- Παγκόσμιος γεωφυσικός χάρτης
- Παρουσίαση Power Point «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» (Διαφάνειες 1-7). <https://goo.gl/Vz5HbA>
- «Η παρουσίαση Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο...: Ενδεικτικές Οδηγίες» (Παράρτημα 1β)
- Παρουσίαση Power Point «Το γεωγραφικό ταξίδι του γιλέκου» <https://goo.gl/ASysVS>

Συνοπτική περιγραφή δραστηριότητας

Για τις ανάγκες της δραστηριότητας, αξιοποιήθηκε το βιβλίο «Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου» (Korn, 2009) προκειμένου να δημιουργηθούν καρτέλες που να περιγράφουν τα στάδια του κύκλου ζωής ενός κόκκινου γιλέκου από φλις. Πάνω σε αυτές βασίζονται οι ομάδες για να δημιουργήσουν την ιστοριογραμμή τους.

Αναλυτική περιγραφή δραστηριότητας

1^ο Βήμα : Ο/η εκπαιδευτικός προετοιμάζει τους φακέλους που θα μοιράσει στις ομάδες. Κόβει τις καρτέλες μία-μία που βρίσκονται στο παράρτημα 1β, τις χωρίζει σε 7 μέρη, ακολουθώντας την αρίθμησή τους, τις ομαδοποιεί και τις τοποθετεί σε επτά ξεχωριστούς φακέλους. ΠΡΟΣΟΧΗ: Ο σειριακός αριθμός των καρτελών (Παράρτημα 1α) είναι για τη διευκόλυνση του/της εκπαιδευτικού και δε δίνεται στους/στις συμμετέχοντες/ουσες.

2^ο Βήμα : Ο/η εκπαιδευτικός κάνει μια σύντομη εισαγωγή σχετική με την παγκοσμιοποίηση (βλ. σελ. 71) και προετοιμάζει τα παιδιά για το θέμα με το οποίο θα ασχοληθούν. Μπορεί να χρησιμοποιήσει τις διαφάνειες 1-7 από την παρουσίαση: «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης».

Ενδεικτικές οδηγίες για αξιοποίηση της παρουσίασης υπάρχουν στο Παράρτημα 1β.

3^ο Βήμα : Οι συμμετέχοντες/ουσες χωρίζονται σε 7 ομάδες, κάθε ομάδα παίρνει έναν φάκελο που αντιστοιχεί σε ένα από τα στάδια του κύκλου ζωής ενός κόκκινου γιλέκου από φλις (**εξόρυξη πρώτης ύλης, παραγωγή, διανομή, μεταφορά, κατανάλωση και απόθεση**).

4^ο Βήμα : Κάθε ομάδα βάζει σε σειρά τις καρτέλες και συμπληρώνει το φύλλο εργασίας που της δίνεται. Δίνει πλαγιότιτλους στις καρτέλες και προσδιορίζει σε ποιο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας και του κύκλου

ζωής ανήκουν αυτές. Κάποια από τα στάδια αυτά μπορούν να επαναλαμβάνονται (μεταφορά και κατανάλωση).

5^ο Βήμα : Κάθε ομάδα δημιουργεί πάνω σε χαρτί Α3 μια ιστοριογραμμή, σημειώνοντας ημερομηνίες και βασικές λέξεις-κλειδιά (γεωγραφικό χώρο και συμβάντα). Ο/η εκπαιδευτικός τους προτρέπει να αποτυπώσουν και εικαστικά, εάν θέλουν, τη διαδρομή του γιλέκου (βλ. χαρακτηριστικά δείγματα ιστοριογραμμών στο Παράρτημα 2β). Τέλος, βάζουν κουκίδες πάνω στον παγκόσμιο χάρτη που είναι αναρτημένος σε κάποιο εμφανές σημείο της αίθουσας (κόκκινες κουκίδες για τη διαδρομή του γιλέκου έως την πώλησή του και μπλε κουκίδες για τη διαδρομή του γιλέκου ως μεταχειρισμένου ρούχου) (βλ. σελ. 19).

6^ο Βήμα : Στη συνέχεια, οι ομάδες εκλέγουν έναν εκπρόσωπο ο οποίος θα παρουσιάσει στην ολομέλεια τη διαδρομή της ομάδας του. Ο/η εκπαιδευτικός προβάλλει χαρακτηριστικές φωτογραφίες για κάθε στάδιο του κύκλου ζωής του κόκκινου γιλέκου από την παρουσίαση το «Το γεωγραφικό ταξίδι του γιλέκου», την ώρα που παρουσιάζουν οι ομάδες τις ιστοριογραμμές τους.

Πρόταση επέκτασης δραστηριότητας : Ο/η εκπαιδευτικός της Α/θμιας εκπ/σης μπορεί να αξιοποιήσει τις καρτέλες της διαδρομής του γιλέκου από τη σκοπιά των μαθηματικών, καλώντας τις ομάδες να υπολογίσουν τις αποστάσεις, τις μέρες από το ένα στάδιο του κύκλου ζωής του γιλέκου στο άλλο, κλπ.

Παγκοσμιοποίηση

Ο όρος «παγκοσμιοποίηση» είναι μεταφραστικό δάνειο της λέξης «globalisation», που με τη σειρά της προέρχεται από τη λέξη «globus», την υδρόγειο σφαίρα δηλαδή που αναπαριστά τον πλανήτη μας και στην οποία είναι σημειωμένες όλες οι χώρες και οι θάλασσες. Το 1983 ο γεννημένος στη Γερμανία, αλλά Αμερικανός οικονομολόγος Θιοντορ Λέβιτ αναζητούσε μια λέξη για να περιγράψει πώς σήμερα όλες οι οικονομικές δραστηριότητες των ανθρώπων επάνω στη γη συνδέονται στενά μεταξύ τους. Ποτέ άλλοτε δεν υπήρξαν τόσο πολλοί άνθρωποι που να ανταλλάσσουν τόσα πολλά αγαθά σε όλα τα μήκη και πλάτη της υφελίου. Κι αυτό δε συμβαίνει μόνο με τα αγαθά αλλά και με τις ιδέες, με τη μόδα, με τη μουσική και – προπαντός – με το χρήμα. Κανένας δεν κάθεται κάπου μόνος του να κάνει ανεπηρέαστος τη δουλίτσα του, σκέφτηκε ο Λέβιτ, ούτε καν ένα μικρός αγρότης στην Αφρική. Το πώς συμπεριφερόμαστε, το τι παράγουμε και το τι αγοράζουμε έχει επιπτώσεις σε όλους τους ανθρώπους της γης. Η οικονομία δεν περιορίζεται πια σε ένα χωριό, σε μια πόλη, αλλά συνδέεται με όλο τον κόσμο, είναι δηλαδή «παγκοσμιοποιημένη» - κι έτσι απέκτησε το όνομά της η «παγκοσμιοποίηση».....

... Τα καβούρια της Βόρειας Θάλασσας καταψύχονται απευθείας αφού αλιευθούν. Στο λιμάνι τα παραλαμβάνει ένα φορτηγό – ψυγείο, που διασχίζει την Ευρώπη και φτάνει στο Μαρόκο μέσω ενός φέρυ μποτ που διαπλέει τη Μεσόγειο. Εκεί, τα καβούρια καθαρίζονται και στέλνονται πίσω στη Γερμανία. Όλα αυτά μοιάζουν αδιανόητα – αλλά με αυτό τον τρόπο οι έμποροι καβουριών στη Γερμανία εξοικονομούν πολλά χρήματα. Φτάνει να σκεφτεί κανείς ότι οι μισθοί στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες κοστίζουν στους εργοδότες κατά κανόνα το ένα δέκατο, και, λιγότερο, απ' ό,τι θα τους κόστιζαν στις βιομηχανικές χώρες.

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Κέδρος, Αθήνα).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου

1. Ανοίχτε το φάκελο που σας δίνεται. Θα βρείτε ανακατεμένες καρτέλες από τον «κύκλο ζωής» ενός γιλέκου από ύφασμα φλις. Πρέπει να τις βάλετε σε χρονολογική σειρά.
2. Δημιουργήστε μια ιστοριογραμμή πάνω σε χαρτί Α3, όπου θα βάλετε ημερομηνία, το γεωγραφικό σημείο, πλαγιότιτλο και χαρακτηριστικές λέξεις-κλειδιά του σταδίου. Μπορείτε, στο σημείο αυτό, να αποτυπώσετε εικαστικά το στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας του γιλέκου (λ.χ. εξόρυξη της πρώτης ύλης ή μεταφορά του γιλέκου σε κοντέινερ με φορτηγό πλοίο, κλπ)
3. Εντοπίστε τη διαδρομή του γιλέκου πάνω στον παγκόσμιο χάρτη που είναι αναρτημένος στην αίθουσα και εξηγήστε στις άλλες ομάδες το δικό σας στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας του γιλέκου.

4. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα. Προσδιορίστε σε ποιο από τα στάδια του «κύκλου ζωής» ανήκουν οι καρτέλες σας (εξόρυξη, μεταφορά με τάνκερ, παραγωγή, μεταφορά με φορτηγό πλοίο, μεταφορά με φορτηγό, διανομή, κατανάλωση, απόθεση).

Χρονολογία	Γεωγραφικό Σημείο	Στάδιο του κύκλου ζωής του γιλέκου

Παράρτημα 1α:

Οι καρτέλες του κύκλου ζωής ενός κόκκινου γιλέκου

Σύντομη περιγραφή:

- Καρτέλες 1-8:** Οι τρεις παραγγελίες (α. παραγγελία των γιλέκων προς το εργοστάσιο ρούχων, β. παραγγελία υφασμάτων από το εργοστάσιο ρούχων προς το εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας, γ. παραγγελία ινών πολυεστέρα από το εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας προς το διυλιστήριο πετρελαίου). Εξορύσσεται η πρώτη ύλη (πετρέλαιο) στο Ντουμπάι και μεταφέρεται μέχρι το διυλιστήριο πετρελαίου στο Μπανγκλαντές.
- Καρτέλες 9-13:** Μετασχηματισμός της πρώτης ύλης : α. Μετατροπή του πετρελαίου σε ίνες πολυεστέρα στο διυλιστήριο, στη Τσιτατόνγκ του Μπανγκλαντές. β. Μετατροπή των ινών πολυεστέρα σε υφάσμα φλις στο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας, στη Ντάκα του Μπανγκλαντές, και μεταφορά τους στο βαφείο.
- Καρτέλες 14-20:** Βαφή των υφασμάτων και δημιουργία του κόκκινου γιλέκου στη Ντάκα (Μπανγκλαντές). Μεταφορά έως τη Σιγκαπούρη.
- Καρτέλες 21-26:** Μεταφορά των γιλέκων και οι ενδιάμεσες στάσεις έως το λιμάνι του Αμβούργου της Γερμανίας.
- Καρτέλες 27-32:** Μεταφόρτωση των γιλέκων σε φορτηγό και μεταφορά του στο κέντρο διανομής, στο Γκίτερσλοο της Γερμανίας. Μεταφορά στο Αμβούργο, αγορά, χρήση του γιλέκου και απόθεσή του σε έναν κάδο ανακύκλωσης ρούχων. Μεταφορά έως το ισπανικό λιμάνι Μπιλμπάο.
- Καρτέλες 33-38:** Άφιξη στην Σενεγάλη και αγορά του γιλέκου από έμπορο μεταχειρισμένων ρούχων.
- Καρτέλες 39-44:** Ο Αντράμε από τη Σενεγάλη αγοράζει το γιλέκο από τον πάγκο μεταχειρισμένων ρούχων. Το φοράει την ώρα που τον περυσιλλέγει το λιμενικό στα ανοιχτά προς τα Κανάρια Νησιά.

Καρτέλες 1^{ης} ομάδας

 <p>10 Μαΐου 2005. Γκίτερσλο της Γερμανίας. Η γραμματέας του γενικού διευθυντή μιας πολύ γνωστής αλυσίδας ειδών ένδυσης στέλνει με fax μια παραγγελία για 1.000 γιλέκα από «φλις» στο εργοστάσιο ρούχων BGI (Bangladesh Garni International) στην Ντάκα του Μπανγκλαντές.</p>	1
<p>15 Μαΐου 2005. Ντάκα του Μπανγκλαντές. Το εργοστάσιο ρούχων BGI στέλνει παραγγελία για υφάσματα από φλις σε ένα μεγάλο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας που βρίσκεται επίσης στη Ντάκα.</p>	2
<p>20 Μαΐου 2005. Ντάκα του Μπανγκλαντές. Για να εκτελέσει την παραγγελία για υφάσματα από φλις, το εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας χρειάζεται ίνες πολυεστέρα που παραγγέλλει από ένα διωλιστήριο πετρελαίου στην Τσιτατόνγκ (Λιμάνι του Μπανγκλαντές) και τις οποίες θα μετατρέψει σε υφαντική ίνα.</p>	3
<p>11 Αυγούστου 2005. Λιμάνι Τζέμπελ Άλι (Ντουμπάι, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου. Ο Ινδός Σαντέκ δουλεύει σε μια πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου. Οι ρυθμοί είναι εντατικοί για να τηρηθούν οι ημερομηνίες παράδοσης του πετρελαίου στο διωλιστήριο της Τσιτατόνγκ του Μπανγκλαντές.</p>	4
<p>15 Αυγούστου 2005. Λιμάνι Τζέμπελ Άλι, πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου. Τρεις γερανοί εφαρμόζουν τους τεράστιους σωλήνες με τους οποίους μεταφέρεται το πετρέλαιο στο σύστημα σωληνώσεων του τάνκερ «Μαντράς» στο κατάστρωμα.</p>	5
<p>16 Αυγούστου 2005. Λιμάνι Τζέμπελ Άλι, πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου. Η διαδικασία φόρτωσης του πετρελαίου στο τάνκερ «Μαντράς» ολοκληρώνεται. Δύο ρυμουλκά τραβούν το «Μαντράς» για να βγει από το λιμάνι και αυτό αναχωρεί για το πιο δύσκολο κομμάτι του Περσικού Κόλπου, τα Στενά του Χορμούζ.</p>	6
<p>16 Αυγούστου 2005, 13 ώρες μετά ... Το δεξαμενόπλοιο «Μαντράς» μπαίνει στον Κόλπο του Ομάν και, στη συνέχεια, διασχίζει τον Ινδικό Ωκεανό ως το νότιο άκρο της Ινδίας. Θα διανύσει 4.500 χιλιόμετρα από το νότιο άκρο της Ινδίας έως τον Κόλπο της Βεγγάλης.</p>	7
<p>22 Αυγούστου 2005. Το «Μαντράς» φθάνει στο λιμάνι πετρελαιοφόρων στην Τσίταγκονγκ του Μπανγκλαντές. Το μίγμα αργού πετρελαίου διοχετεύεται με αντλίες έξω από το πλοίο μέσα από αγωγούς που καταλήγουν στις τεράστιες δεξαμενές του διωλιστηρίου.</p>	8

Καρτέλες 2^{ης} ομάδας

 24 Αυγούστου 2005. Στις δεξαμενές του διωλιστηρίου της Τσιτατόνγκ, γίνεται η επεξεργασία του πετρελαίου και ο διαχωρισμός των διαφόρων ενώσεων υδρογονανθράκων. Ένας από αυτούς είναι και το αιθυλένιο. Στη συνέχεια, το αιθυλένιο μετατρέπεται με κατάλληλη επεξεργασία σε κόκκους πολυαιθυλενίου.	9
25 Αυγούστου 2005. Διωλιστήριο πετρελαίων, Τσιτατόνγκ. Οι κόκκοι πολυαιθυλενίου μετατρέπονται, με ειδική επεξεργασία, σε ίνες πολυεστέρα που τυλίγονται σε κυλίνδρους κάτω από το άγρυπνο βλέμμα του εργάτη Μομίν.	10
26 Αυγούστου 2005. Σαβάρ (προάστιο της Ντάκα του Μπανγκλαντές). Σε ένα από τα εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας που μοιάζει με τεράστιο στενόμακρο χαρτοκούτι, γίνεται η πρώτη επεξεργασία των ινών πολυεστέρα (χνούδιασμα) για να είναι απαλό στην υφή και να έχει πυκνή πλέξη το ύφασμα από φλίζ που θα φτιαχτεί.	11
28 Αυγούστου 2005. Σαβάρ, Εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας. Από τις ίνες πολυεστέρα φτιάχνονται, με μηχανοκίνητους αργαλειούς, μακριές λουρίδες υφάσματος από φλίζ που θα τυλιχτούν σε τόπια βάρους 40 κιλών το καθένα.	12
10 Σεπτεμβρίου 2005. Ο Χασάν μεταφέρει με το «τουκ τουκ» του 4 μεγάλα και ένα μικρό τόπια υφάσματος «φλίζ» στο βαφείο λίγο έξω από την Ντάκα.	13

Καρτέλες 3^{ης} ομάδας

11 Σεπτεμβρίου 2005. Βαφείο, περίχωρα της Ντάκα. Οι λουρίδες υφάσματος μπαίνουν μέσα σε μεγάλους κάδους με αλκαλικά διαλύματα, τοξικές ουσίες και ένα σωρό βαφές. Στη συνέχεια, απλώνονται σε σκοινιά (μήκους εκατοντάδων μέτρων) και τέλος, εμβαπτίζονται σε ένα διάλυμα, ώστε αργότερα το «φλις» να μην κάνει κόμπους.	14
15 Σεπτεμβρίου 2005. Ο Χασάν πηγαίνει και πάλι με το τουκ τουκ του μπροστά στην πύλη του βαφείου για να μεταφέρει τα τόπια από ύφασμα «φλις» στο εργοστάσιο ρούχων Bangladesh Garni International, στα περίχωρα, και αυτό, της Ντάκα.	15
18 Σεπτεμβρίου 2005. Εργοστάσιο ρούχων Bangladesh Garni International, περίχωρα της Ντάκα. Η Τασλίμα, μόλις 16 χρονών, δουλεύει στο δεύτερο όροφο του εργοστασίου ρούχων, σκυμμένη πάνω σε μία από τις 80 ραπτομηχανές που έχουν τοποθετηθεί σε δύο μακριές σειρές.	16
19 Σεπτεμβρίου 2005 μέσα στη νύχτα ... Μετά από συνεχόμενη εργασία 17 ωρών, με ένα διάλειμμα μόνο για φαγητό, τα 1000 γιλέκα που τους έχουν παραγγείλει από τη Γερμανία, είναι έτοιμα. Πατικώνονται μέσα σε χαρτονένια κουτιά, μεταφορτώνονται σε ένα μεγάλο μεταλλικό κοντέινερ που βρίσκεται στο προαύλιο του εργοστασίου, και τοποθετούνται σε ένα μεγάλο φορτηγό.	17
22 Σεπτεμβρίου 2005. Το φορτηγό με τα γιλέκα από φλις αναχωρεί για το τελωνείο της Τσιτατόνγκ.	18
24 Σεπτεμβρίου 2005. Λιμάνι της Τσιτατόνγκ. Το κοντέινερ με τα γιλέκα μεταφορτώνεται στο πλοίο «Ντάκα» και αναχωρεί από το λιμάνι.	19
25 Σεπτεμβρίου 2005. Το «Ντάκα» περνάει μέσα από τα στενά της Μαλάκα, μεταξύ Ινδονησίας και Νότιας Κίνας. Ευτυχώς, το πλοίο δε συναντά πειρατές που είναι κάτι συχνό για την περιοχή. Δέκα ώρες μετά, φθάνει στη Σιγκαπούρη, το μεγαλύτερο λιμάνι για κοντέινερ στον κόσμο.	20

Καρτέλες 4^{ης} ομάδας

 <p>27 Σεπτεμβρίου 2005. Το κοντέινερ με τα γιλέκα μεταφορτώνεται στο μεγάλο φορτηγό πλοίο «Γουόρλντ Σταρ» μαζί με άλλα 8000 κοντέινερ. Τοποθετείται στη θέση 12, σειρά 15, τέταρτος όροφος. Το «Γουόρλντ Σταρ» που θυμίζει εννιαόροφη πολυκατοικία αναχωρεί από το λιμάνι της Σιγκαπούρης και περνάει και πάλι μέσα από τα Στενά της Μαλάκα. Το πλοίο όμως είναι ψηλό σαν πολυκατοικία και δε φοβάται αυτή τη φορά τους πειρατές που συνήθως καταφθάνουν με μικρές ψαρότρατες ή μικρά πλεούμενα.</p>	21
<p>5 Οκτωβρίου 2005. Το φορτηγό πλοίο «Γουόρλντ Σταρ», αφού διέσχισε 3000 χιλιόμετρα μέσα στον Ινδικό Ωκεανό, έφθασε στην Ερυθρά Θάλασσα και την Τζέντα, το λιμάνι κοντέινερ της Σαουδικής Αραβίας. Εκεί ξεφόρτωσε 100 κοντέινερ. Τώρα αναχωρεί για τη Διώρυγα του Σουέζ.</p>	22
<p>10 Οκτωβρίου 2005. Διώρυγα Σουέζ και Λιμάνι Αλγκεθίρας της Ισπανίας. Το «Γουόρλντ Σταρ» φθάνει στο σημείο που η Μεσόγειος και η Ερυθρά Θάλασσα πλησιάζουν περισσότερο η μία την άλλη (Διώρυγα Σουέζ). Περιμένει να περάσουν άλλα πλοία γιατί τα σύγχρονα πλοία-κοντέινερ έχουν τόσο μεγάλο πλάτος και βάθος, που η διώρυγα δεν μπορεί να διαπλέεται παρά προς μία κατεύθυνση τη φορά. Στη συνέχεια, μπαίνει στο ισπανικό λιμάνι Αλγκεθίρας, κοντά στο Γιβραλτάρ. Παραμένει πέντε ώρες εκεί για να ξεφορτώσει 300 κοντέινερ και να φορτώσει άλλα 10.</p>	23
<p>12 -15 Οκτωβρίου 2005. Το «Γουόρλντ Σταρ» περνάει μέσα από το στενό του Γιβραλτάρ, πλέει κατά μήκος των ακτών της Ιβηρικής Χερσονήσου, διασχίζει τον Βισκαϊκό Κόλπο, πέφτει πάνω σε φουρτούνα αλλά τα καταφέρνει. Στη συνέχεια, διασχίζει τη θάλασσα της Μάγχης και φθάνει στη Βόρεια Θάλασσα.</p>	24
<p>15 Οκτωβρίου 2005. Αργά και σταθερά το «Γουόρλντ Σταρ» ανεβαίνει τον Έλβα, ελπίζοντας να μη βρει μποτιλιάρισμα από άλλα πλοία-κοντέινερ, για να φθάσει στο λιμάνι του Αμβούργου της Γερμανίας διανύοντας συνολικά 110 χιλιόμετρα από τον Έλβα έως το Αμβούργο. Η απόσταση που διανύεται συνολικά από το Μπανγκλαντές όπου φορτώθηκαν τα εμπορεύματα, έως το λιμάνι του Αμβούργου είναι 25000 χιλιόμετρα.</p>	25
<p>18 Οκτωβρίου 2005. Τεματικός σταθμός εμπορευματοκιβωτίων Αμβούργου-Αλτενβέρτερ. Το φορτίο από το Μπανγκλαντές μεταφορτώνεται σε ένα φορτηγό που βγαίνει από τις εγκαταστάσεις του λιμανιού στο Αμβούργο, περνάει από το τελωνείο και, στη συνέχεια, κατευθύνεται στο κέντρο διανομής του πολυκαταστήματος Κ στο Γκίτερσλοο της Γερμανίας, για να ξεφορτώσει εκεί το φορτίο του.</p>	26

Καρτέλες 5^{ης} ομάδας

19 Οκτωβρίου 2005. Κέντρο διανομής του πολυκαταστήματος Κ στο **Γκίτερσλοο** της Γερμανίας. Στις αποθήκες του κέντρου διανομής, τα γιλέκα από «φλις» ξεφορτώνονται από δύο εργάτες επί επτά ώρες και, στη συνέχεια, αποκτούν καρτέλες με την τιμή πώλησής τους (9,95 ευρώ) και μπαίνουν σε χαμηλά τροχήλατα καλάθια. Δύο υπάλληλοι πρέπει να μοιράσουν τα ρούχα από το Μπανγκλαντές για αποστολή στα διάφορα υποκαταστήματα.

27

24 Οκτωβρίου 2005. Το γιλέκο από «φλις» μεταφέρεται ξανά στο υποκατάστημα Κ στα νότια προάστια του **Αμβούργου**. Εκεί, θα βρει τον αγοραστή του, τον **Γιόχαν**.

28

9 Νοεμβρίου 2007. Το γιλέκο φαίνεται χλιοφορεμένο. **Η φίλη του Γιόχαν** αποφασίζει να το βάλει σε ένα κοντέινερ για παλιά ρούχα που βρίσκεται στην **πλατεία Μόλτκε**.

29

10 Νοεμβρίου 2007. Το κοντέινερ με τα ανακυκλωμένα ρούχα φορτώνεται σε ένα φορτηγό που παίρνει τον αυτοκινητόδρομο με κατεύθυνση βόρεια και προορισμό το **λιμάνι** κοντέινερ του **Αμβούργου**.

30

13 Νοεμβρίου 2007. Το κοντέινερ με τα ρούχα τοποθετείται στο φορτηγό πλοίο «**Χανόβερ**» που αναχωρεί κατεβαίνοντας τον **Έλβα ως το Κούξαφεν**.

31

16 Νοεμβρίου 2007. Το φορτηγό πλοίο «**Χανόβερ**», αφού περάσει μέσα από το κανάλι της **Μάγχης**, φθάνει στο ισπανικό λιμάνι **Μπιλμπάο**.

32

Καρτέλες 6^{ης} ομάδας

17 Νοεμβρίου 2007. Το φορτηγό πλοίο «Χανόβερ» με τα γιλέκα από «φλις» καταπλέει νότια, παράλληλα προς τις ακτές της Ιβηρικής Χερσονήσου και φθάνει στο ύψος των Στενών του Γιβραλτάρ που συνδέει τη Μεσόγειο με τον Ατλαντικό Ωκεανό.	33
20 Νοεμβρίου 2007. Το «Χανόβερ» με τα γιλέκα από «φλις» περνάει από το Λας Πάλμας του νησιού Γκραν Κανάρια και φθάνει στο λιμάνι της Ντακάρ (πρωτεύουσα της Σενεγάλης).	34
21 Νοεμβρίου 2007. Στο λιμάνι της Ντακάρ, σε έναν παράδρομο της Λεωφόρου Πομπιντού, το κοντέινερ με τα ρούχα ξεφορτώνεται και μεταφέρεται στην αποθήκη ρούχων του Μουσταφά.	35
22 Νοεμβρίου 2007. Η Αϊσα, έμπορος μεταχειρισμένων ρούχων, σπεύδει στην αποθήκη του Μουσταφά και αγοράζει καινούργιο εμπόρευμα για τον πάγκο της στην αγορά του βόρειου Σεν Λουί. Μέσα σε αυτό και το γιλέκο από φλις της ιστορίας μας.	36
23 Νοεμβρίου 2007. Βόρειο Σεν Λουί (Σενεγάλη). Ύστερα από μια διαδρομή περίπου δέκα ωρών και μια αλλαγή μεταφορικού μέσου, η Αϊσα και ο γιος της, Μοχάμεντ φθάνουν στο χωριό τους με δύο μπάλες με ρούχα, ελπίζοντας να βρουν μέσα σε αυτές και καλά κομμάτια για να πουλήσουν.	37
24 Νοεμβρίου 2007. Βόρειο Σεν Λουί (Σενεγάλη) στο σπίτι της Αϊσα... Ο Μωχάμεντ βοηθάει τη μητέρα του να ανοίξουν τις δύο μπάλες με ρούχα. Η πρώτη μπάλα είχε πολύ φθαρμένα ρούχα, ευτυχώς η δεύτερη είχε πιο καλά κομμάτια, μέσα σε αυτό και το γιλέκο από φλις. Τακτοποιούνται όλα στον πάγκο για να πουληθούν.	38

Καρτέλες 7^{ης} ομάδας

7 Δεκεμβρίου 2007. Βόρειο Σεν Λουί (Σενεγάλη) στην καφετέρια ... Τα τελευταία χρόνια στο χωριό του δεκαοκτάχρονου Αντράμε δεν υπάρχει δουλειά. Επομένως, ψάχνει μέσο για να περάσει στα Κανάρια Νησιά, με τελικό προορισμό τη Γερμανία.	39
8 Δεκεμβρίου 2007. Βόρειο Σεν Λουί (Σενεγάλη). Ο Αντράμε κάνει βόλτα και περνώντας δίπλα από τον πάγκο της Άισα , βλέπει το γιλέκο από φλις, θεωρεί ότι θα του φέρει γούρι στο ταξίδι που σχεδιάζει να κάνει. Το αγοράζει.	40
14 Δεκεμβρίου 2007. Ο Αντράμε φοράει το γιλέκο από φλις και ξεκινάει το ταξίδι του για τα Κανάρια νησιά με μια ξύλινη βάρκα μαζί με άλλους 62 συμπατριώτες του.	41
18 Δεκεμβρίου 2007. Ο Αντράμε βρίσκεται κάπου στον Ατλαντικό.	42
21 Δεκεμβρίου 2007. Αφού περάσει από τα ανοιχτά της ακτής της Μαυριτανίας, ο Αντράμε φτάνει στην Τενερίφη , στην Πλάγια ντε λας Αμέρικας . Εκεί τον περιουλλέγει το λιμενικό.	43
Ποιο να είναι άραγε το τέλος του γιλέκου; Το κόκκινο γιλέκο από «φλις» ίσως να πήγε και αυτό με τη σειρά του σε έναν κάδο ανακύκλωσης ρούχων για να κάνει στη συνέχεια άλλον έναν μικρό γύρο του κόσμου ως πρώτη ύλη. Ίσως ακόμη και όχι... Ίσως να διαλύεται σιγά σιγά σε κάποια χωματερή, ή ίσως και να έχει κιόλας καεί, απελευθερώνοντας στην ατμόσφαιρα μεγάλη ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα.	44

Παράρτημα 1β:

Η παρουσίαση «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο ...»: Ενδεικτικές οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1^η Διαφάνεια: Εισαγωγή. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» αναφέρεται στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Κάθε πρωί που ξεκινάμε τη μέρα μας, χρησιμοποιούμε αντικείμενα τα οποία έρχονται από μακριά, είναι «ταξιδιάρικα» και, εάν τα δούμε πιο προσεκτικά, αφηγούνται με τον δικό τους τρόπο τη διασύνδεση ανθρώπων και πραγμάτων από απομακρυσμένα μεταξύ τους περιβάλλοντα.

2^η και 3^η Διαφάνεια: Μπορούμε να θυμηθούμε πού φτιάχτηκε κάποιο από αυτά που χρησιμοποιήσαμε σήμερα το πρωί»; Αν όχι, ας δούμε την ετικέτα, για παράδειγμα, της μπλούζας που φοράμε.

Ο/η εκπαιδευτικός ή κάποιος/κάποια από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες εντοπίζουν την τοποθεσία στο χάρτη και σχολιάζουν την απόσταση από την Ελλάδα. Η φωτογραφία με τον χάρτη είναι από το λογισμικό prezī (<https://prezi.com/signup/basic>).

4^η Διαφάνεια: Ας δούμε μερικά παραδείγματα καθημερινών καταναλωτικών αγαθών και ας μαντέψουμε από πού μπορούν να έρχονται έως εμάς (λ.χ το ξυπνητήρι από την Κίνα, ο καφές από Λατινική Αμερική, κλπ). Στην πραγματικότητα, τα περισσότερα καταναλωτικά αγαθά είναι πολύ σύνθετα : ένας υπολογιστής (το παράδειγμα είναι από το βιβλίο του Korn, 2009) μπορεί να έχει το όνομα μιας αμερικανικής φίρμας, ενώ ο επε-

ξεργαστής του να κατασκευάστηκε στο Μόναχο και το ίδιο να συναρμολογήθηκε στην Ταϊβάν. Ωστόσο, και ένα απλό ραδιοφώνάκι μπορεί να είναι εξαιρετικά σύνθετο : το μέταλλό του μπορεί να έχει εξορυχθεί από τη Νότια Αμερική, η πρώτη ύλη του πλαστικού του (πετρέλαιο) να έχει εξορυχθεί από το Ιράκ, τα πλαστικά του μέρη να έχουν συναρμολογηθεί από έναν 15 χρόνο στο Μεξικό, κλπ. Το παράδειγμα είναι από το βίντεο *The Story of stuff* (<https://www.youtube.com/watch?v=qSYcm2KW6ww>).

5^η Διαφάνεια: Τα γραφικά της διαφάνειας προέρχονται από το εκπαιδευτικό βίντεο «The story of stuff» και απεικονίζουν τον κύκλο ζωής κάθε καταναλωτικού προϊόντος. Όποιο καταναλωτικό αντικείμενο και αν έχουμε επιλέξει, για να φτάσει αυτό στα χέρια μας ακολούθησε τον ίδιο δρόμο.

Όλα αφηγούνται την ίδια ιστορία, τον ίδιο κύκλο ζωής: **1^ο στάδιο:** Ανάκτηση πρώτης ύλης. **2^ο στάδιο:** Μετασχηματισμός της πρώτης ύλης και δημιουργία του προϊόντος. **3^ο στάδιο:** Διανομή. **4^ο στάδιο:** Αγορά και κατανάλωση. **5^ο στάδιο:** Απόθεση του ως απορρίμματος. Μεταξύ όλων αυτών, ένα στάδιο που επαναλαμβάνεται και τα συνδέει όλα, είναι η μεταφορά. Τι είναι αυτό που δεν απεικονίζεται στα συγκεκριμένα γραφικά.;

Ο/η εκπαιδευτικός ακούει τις απαντήσεις και βοηθά τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να επισημάνουν ότι δεν τίθενται μόνο θέματα διαχείρισης φυσικών πόρων και απορριμμάτων αλλά και θέματα δικαιωμάτων, εργασιακών συνθηκών, κλπ. Αυτό που λείπει από τα γραφικά είναι οι άνθρωποι, οι άνθρωποι που ζουν και δραστηριοποιούνται σε όλο τον κύκλο ζωής των καταναλωτικών αγαθών.

6^η Διαφάνεια: Θα επικεντρωθούμε τώρα σε ένα καταναλωτικό αγαθό, δηλαδή σε ένα κόκκινο γιλέκο από φλις. Ας προσπαθήσουμε να δώσουμε μια απάντηση σε κάθε ένα από τα ερωτήματα που βλέπουμε στη διαφάνεια : **Πού φτιάχτηκε; Από ποιόν φτιάχτηκε; Από τι φτιάχτηκε; Κάτω από ποιες συνθήκες; Πόσα απόβλητα δημιούργησε και πόσα θα δημιουργήσει στο μέλλον; κλπ.** Ο/η εκπαιδευτικός σημειώνει τις απαντήσεις, χωρίς να τις σχολιάσει και στο τέλος της 1^{ης} δραστηριότητας (δημιουργίας ιστοριογραμμής) εξετάζουν όλοι μαζί εάν μάντεψαν σωστά.

7^η Διαφάνεια: Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τη διαφάνεια ρωτώντας τους/τις συμμετέχοντες/ουσες πώς αυτοί οι άνθρωποι συνδέονται μεταξύ τους (εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου, οδηγός τουκτουκ (ταξί), εργάτρια σε εργοστάσιο ρούχων, καπετάνιος φορτηγού πλοίου, νεαρός καταναλωτής που αγόρασε το γιλέκο, έμπορος μεταχειρισμένων ρούχων, νεαρός μετανάστης). Αποφεύγει να σχολιάσει τις απαντήσεις τους και αφήνει τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να ανακαλύψουν τις απαντήσεις μέσα από τη δραστηριότητα. Οι υπόλοιπες διαφάνειες της παρουσίασης χρησιμοποιούνται σε επόμενες δραστηριότητες.

2^η Δραστηριότητα

Σκιαγραφώντας το προφίλ του ρόλου μου

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 – 4 διδακτικές ώρες.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση:

- Να ερμηνεύουν τις συνθήκες ζωής και εργασίας των ανθρώπων που συνδέονται με τον «κύκλο ζωής» των φθηνών ρούχων, ως προς τα συναισθήματα και τις αξίες τους, αιτιολογώντας τις απαντήσεις τους και εστιάζοντας στις δυσκολίες τους.

- Να δημιουργούν το προφίλ του ρόλου τους, ενσωματώνοντας βασικά στοιχεία, όπως συνθήκες εργασίας, δυσκολίες, συναισθήματα.

- Να υιοθετούν θετική στάση για τη συνεργασία μέσα στις ομάδες για να καταλήγουν σε συνθετικό αποτέλεσμα και να δημιουργούν νέα γνώση.

Απαραίτητα μέσα & υλικά

- Καρτέλες ρόλων (Παράρτημα 2α)
- Καρτέλες πληροφοριακού υλικού (Παράρτημα 2α)
- Παρουσίαση Power Point: «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» <https://goo.gl/Vz5HbA>
- Φωτογραφίες (εκτύπωση από την παρουσίαση σε power point «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο ...» Διαφάνειες 8-21)
- Χαρτί A3 και μαρκαδόροι

Συνοπτική περιγραφή δραστηριότητας

Και για τη δραστηριότητα αυτή η οποία συμπληρώνει την προηγούμενη («Η ιστορία ενός κόκκινου γιλέκου») αξιοποιήθηκε το βιβλίο του Korn «Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου» (Korn, 2009) προκειμένου να δημιουργηθούν καρτέλες και πληροφοριακό υλικό. Η επιλογή και η προσαρμογή των ρόλων και του πληροφοριακού υλικού έγινε ώστε να φωτίζεται η «οπτική» των ανθρώπων που εμπλέκονται στον κύκλο ζωής ενός κόκκινου γιλέκου από φλις και που υφίστανται όλες τις επιπτώσεις (οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές) της παραγωγικής διαδικασίας του, της μεταφοράς και της κατανάλωσής του.

Αναλυτική περιγραφή δραστηριότητας

1^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός μελετάει τους ρόλους και το πληροφοριακό υλικό (Παράρτημα 2α). Κόβει τις καρτέλες με τους ρόλους και το πληροφοριακό υλικό και δημιουργεί 7 φακέλους τους οποίους μοιράζει σε κάθε ομάδα. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει αν θα χρησιμοποιήσει όλους τους ρόλους ή κάποιους από αυτούς, ανάλογα με την ηλικία, τις ικανότητες ή τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων/ουσών. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να κατεβάσει και να εκτυπώσει το φωτογραφικό υλικό που βρίσκεται στην παρουσίαση (Διαφάνειες 8-21) και να τις μοιράσει στις ομάδες μαζί με το πληροφοριακό υλικό.

2^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός δίνει την οδηγία ότι, αφού μελετήσουν το υλικό που τους δίνεται μέσα σε φάκελο (καρτέλες με ρόλους, πληροφοριακό υλικό και φωτογραφίες), θα πρέπει να αποδώσουν εικαστικά πώς φαντάζονται το ρόλο τους, ποια συναισθήματα και ποιες αξίες του αποδίδουν, με άλλα λόγια πώς περιγράφει ο ίδιος ο ρόλος τη ζωή του, εστιάζοντας στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει.

3ο Βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός τονίζει στις ομάδες ότι όλα τα μέλη θα πρέπει να είναι ενεργά και να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα συνεισφέρουν στην ομάδα τους. Για το λόγο αυτό, δίνει χρόνο στις ομάδες να συζητήσουν και να συμφωνήσουν ως προς τις συγκεκριμένες ενέργειες που θα κάνουν, λ.χ., ποιος/ποιοι θα ζωγραφίσουν το πρόσωπο του ρόλου, ποιος/ποιοι θα αποτυπώσουν γραπτά τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τις δυσκολίες του ρόλου, ποιος/ποιοι θα παρουσιάσουν και με ποιο τρόπο το ρόλο στην ολομέλεια.

Κάθε ομάδα παράγει λόγο γράφοντας μια σύντομη σκηνή από την καθημερινή ζωή του ρόλου της, αξιοποιώντας καρτέλες των ρόλων καθώς και το έντυπο και φωτογραφικό υλικό.

4ο Βήμα: Όλες οι ομάδες παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους (τα χαρτόνια ή και τις ιστορίες τους). Ο/η εκπαιδευτικός, την ώρα που παρουσιάζει κάθε ομάδα, προβάλλει τις χαρακτηριστικές φωτογραφίες των ρόλων, προσθέτοντας κάποιες ενδεχομένως πληροφορίες που έχουν παραλειφθεί ή δεν έχουν τονιστεί αρκετά. Μπορεί να χρησιμοποιήσει την παρουσίαση (Διαφάνειες 8 - 21) : «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης».

5ο Βήμα: Στο τέλος, ο/η εκπαιδευτικός βάζει σε σειρά, σε κάποιο μέρος της αίθουσας, στο πάτωμα ή στον πίνακα, όλες τις ιστοριογραμμές, καθώς και σε μια παράλληλη γραμμή πάνω ή κάτω, τα χαρτόνια με την εικαστική αποτύπωση των ρόλων (Βλ. ενδεικτικά παραδείγματα ιστοριογραμμών στο Παράρτημα 2β). Με τον τρόπο αυτό, γίνεται δυνατή η συνολική εποπτεία του κύκλου ζωής του κόκκινου γιλέκου, καθώς και των διαφορετικών οπτικών των ανθρώπων που ζουν και εργάζονται μέσα σε αυτόν. Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τις ομάδες να βαθμολογήσουν, τεκμηριώνοντας τις απαντήσεις τους, το βαθμό δυσκολίας που έχουν οι διάφοροι ρόλοι ως προς : α. την εξασφάλιση καθαρού

φυσικού περιβάλλοντος, β. την εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών ζωής και εργασίας.

Πρόταση επέκτασης δραστηριότητας: Οι ομάδες μπορούν να διερευνήσουν περαιτέρω διάφορα θέματα που θίγονται στις καρτέλες των ρόλων και το σχετικό πληροφοριακό υλικό, με ιστο-εξερεύνηση, έρευνα σε βιβλιογραφικές πηγές, παραγωγή λόγου, αντιμαχία, παιχνίδι ρόλων, άσκηση εννοιολογικής χαρτογράφησης, κλπ. Ενδεικτικά θέματα προς διερεύνηση:

Το ζήτημα της εξάντλησης των κοιτασμάτων πετρελαίου και γενικά της εξάντλησης των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων. Το ζήτημα των πλαστικών συσκευασιών και γενικά της ρύπανσης από πλαστικά (**Καρτέλες 1-5 και Καρτέλες 9-13**).

Η αύξηση μεταναστευτικών ροών λόγω κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεων της στην τοπική οικονομία των χωρών της Αφρικής (**Καρτέλες 39-44**).

Παράρτημα 2α

Οι καρτέλες των ρόλων
Πληροφοριακό υλικό1^η ΟΜΑΔΑ

Εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου

Είμαι ο Σαντέκ από την Ινδία, εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου στο Τζέμπελ Άλι. Η δουλειά μου είναι απαιτητική και για αυτό πρέπει να είμαι σε πολύ καλή φυσική κατάσταση. Είμαι υπεύθυνος για τη διατήρηση του αγωγού που μεταφέρει το πετρέλαιο από τον πυθμένα της θάλασσας στη στεριά, ελέγχοντας εάν υπάρχει κάποια διαρροή, εάν δουλεύουν σωστά οι μηχανές, εάν γίνεται η συντήρηση, όπως προβλέπεται. Παλαιότερα, μου έλεγαν, το πετρέλαιο εκτοξευόταν μέσα από τον αγωγό γεώτρησης και δημιουργούνταν μεγάλοι πίδακες πετρελαίου που έπιαναν φωτιά. Ευτυχώς, τώρα, το πετρέλαιο συλλέγεται κατευθείαν και διοχετεύεται σε αγωγούς για να γίνει η επεξεργασία του και αυτό εξασφαλίζει μια σχετική ασφάλεια στη δουλειά μου.

Σκέφτομαι διαρκώς την οικογένειά μου και τα παιδιά μου που μου λείπουν. Πρέπει να διατηρηθώ στη ζωή για να μπορώ να συντηρώ την οικογένειά μου, εγώ όπως και όλοι όσοι έχουμε έρθει από άλλες χώρες και βγάζουμε όλη τη δουλειά στη χώρα. Αν και φοβάμαι για τα ατυχήματα που γίνονται πολύ συχνά θανατηφόρα, ωστόσο, εύχομαι να μπορώ να συνεχίσω. Ποιος θα στείλει χρήματα στην οικογένειά μου στο Δελχί; Το να έχεις μια δουλειά σήμερα, ακόμη και με τα λίγα που κερδίζω (περίπου 250 ευρώ το μήνα) είναι σπουδαίο πράγμα!

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο του Σαντέκ

Το Ντουμπάι

Το **Ντουμπάι** είναι μία από τις πλουσιότερες χώρες στον κόσμο, ένα από τα 7 Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, στο μέσο του Περσικού Κόλπου. Χάρη στα αποθέματα πετρελαίου έγινε, τα τελευταία είκοσι με τριάντα χρόνια, μία από τις σπουδαιότερες χώρες στον κόσμο. Και για να το δείξει ... χτίζει τον ψηλότερο ουρανοξύστη στον κόσμο, το μεγαλύτερο πάρκο ψυχαγωγίας στον κόσμο (το *Dubailand*) και τα μεγαλύτερα τεχνητά νησιά στον κόσμο..... Το πετρέλαιο, όμως αργά αλλά σταθερά τελειώνει – τουλάχιστον στο Ντουμπάι.

Για αυτό και η κυβέρνηση θεωρεί πως το μέλλον βρίσκεται στο εμπόριο, στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και στον τουρισμό. Με τα ξενοδοχεία και τα πάρκα ψυχαγωγίας φιλοδοξεί να φέρει τουρίστες στη χώρα, και με τα τεχνητά νησιά, τα συγκροτήματα πολυτελών διαμερισμάτων και τα λιμάνια για σκάφη αναψυχής, φιλοδοξεί να προσελκύσει τους πλούσιους κατοίκους του κόσμου. Για αυτό, εκτός από το αεροδρόμιο και το στόλο αεροσκαφών, κατασκεύασε ένα μεγάλο λιμάνι για κοντέινερ: το **Τζέμπελ Άλι** είναι το μεγαλύτερο κέντρο διακίνησης εμπορευμάτων σε όλη την Εγγύς Ανατολή και διαμορφώθηκε ειδικά ως λιμάνι για φορτηγά πλοία – κοντέινερ. Επειδή τα τάνκερ έχουν μεγάλο βύθισμα, η εξέδρα πετρελαίου βρίσκεται έξω από το λιμάνι.

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

Πρώτος μηχανικός σε τάνκερ

Είμαι ο **Ραούλ Χόρχες** από την Πορτογαλία. Είμαι πρώτος μηχανικός στο τάνκερ «Μαντράς». Μία από τις αρμοδιότητές μου είναι με ένα κατάλληλο πρόγραμμα στον υπολογιστή, να ρυθμίζω και να επιβλέπω τη φόρτωση και εκφόρτωση του πετρελαίου, ώστε και οι 6 δεξαμενές του να γεμίζουν συγχρόνως. Η δουλειά μου είναι απαιτητική αφού κάθε φορά μας πιέζει με τον ασύρματο η εταιρία πετρελαίου να τελειώνουμε γρήγορα. Δεν φοβάμαι τις φουρτούνες γιατί τα νέα δεξαμενόπλοια δεν βουλιάζουν εύκολα. Οι δεξαμενές τους ενισχύονται στο εσωτερικό τους με μεταλλικά δοκάρια σαν ραχοκοκαλιά. Αγχώνομαι όμως, κάθε φορά, που διασχίζουμε τη ρηχή θάλασσα του Περσικού Κόλπου και, ιδίως, τα στενά του Χορμούζ, γιατί το ταξίδι μπορεί να διαρκέσει 10, 12 ή και 16 ώρες. Σήμερα, ευτυχώς δεν έχει μποτιλιάρισμα από άλλα πετρελαιοφόρα ...

Όταν φτάσουμε στο λιμάνι της **Τσιτατόνγκ**, ξεφορτώνουμε το πετρέλαιο και πλένουμε με νερό τις δεξαμενές. Τα υπολείμματα πέφτουν στη θάλασσα. Αν δεν το κάναμε αυτό το θαλασσινό νερό, το ακατέργαστο πετρέλαιο και το οξυγόνο θα σκούριαζαν το μέταλλο στα τοιχώματα του πλοίου. Δεν μου αρέσει αυτό, αλλά δεν είμαστε οι μόνοι που ρυπαίνουν την περιοχή. Στο λιμάνι της Τσιτατόνγκ, υπάρχουν παλιά, εγκαταλελειμμένα πλοία, που διαλύονται με γυμνά χέρια. «Παλιά κάναμε μπάνιο εδώ», μου διηγήθηκε κάποιος ντόπιος. «Σήμερα, όλη η παραλία έχει σκεπαστεί από ένα μαύρο, κολλώδες στρώμα πετρελαίου». Ευτυχώς που δε ζω εδώ σκέφτομαι.

Όταν δεν έχω δουλειά στο πλοίο, συμμετέχω σε συζητήσεις στο διαδίκτυο για το θέμα της εξάντλησης των κοιτασμάτων πετρελαίου : κάποιοι λένε ότι το πετρέλαιο θα τελειώσει σύντομα, εγώ λέω ότι θα εντοπιστούν και άλλα κοιτάσματα σε μεγάλα βάθη. Πάντως, στο σπίτι μου χρησιμοποιώ ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ένα φωτοβολταϊκό σύστημα, μάλιστα επένδυσά σε μία από τις πρώτες εταιρίες ανεμογεννήτριας στην Πορτογαλία.

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο του Ραούλ Χόρχες

Η Τσιτατόνγκ

Η **Τσιτατόνγκ** είναι το μοναδικό θαλάσσιο λιμάνι του Μπανγκλαντές και βρίσκεται στα ανατολικά της περιοχής του Δέλτα με τα πολλά αβαθή του. Στην πραγματικότητα, δεν είναι παραθαλάσσια πόλη. Είναι χτισμένη λίγο πιο μέσα από την ακτή, στην όχθη ενός μεγάλου ποταμού, του Καρναπούλι. Στην άμπωτη, το ποτάμι έχει βάθος που δεν ξεπερνά τα έξι μέτρα. Για αυτό και το λιμάνι για πετρελαιοφόρα πλοία της Τσιτατόνγκ βρίσκεται στην έκβολή του ποταμού, στην άκρη ενός μεγάλου δρόμου που μπαίνει μέσα στη θάλασσα.

Είναι ραγδαία η αύξηση της κατανάλωσης πετρελαίου σε όλη την υφήλιο. Σήμερα, καταναλώνουμε περίπου 85 εκατομμύρια βαρέλια πετρέλαιο την ημέρα. Ένα βαρέλι αντιστοιχεί σε 159 λίτρα. Άρα ο πληθυσμός της γης καταναλώνει καθημερινά 13 δισεκατομμύρια και 515 εκατομμύρια λίτρα πετρέλαιο – το οποίο μας κάνει το αδιανόητο νούμερο των 4.932.975.000.000 λίτρων το χρόνο, δηλαδή 4 τρισεκατομμύρια, 932 δισεκατομμύρια, 975 εκατομμύρια λίτρα. Τα τρία τέταρτα από αυτά χρησιμοποιούνται στα δυτικά βιομηχανικά κράτη ως καύσιμα (βενζίνη, ντίζελ και κηροζίνη). Συνολικά, η κατανάλωση ενέργειας υπολογίζεται ότι σε είκοσι χρόνια θα έχει αυξηθεί κατά 50%. Και αυτό γιατί όλο και περισσότερα προϊόντα μεταφέρονται ανά τον κόσμο, όλο και πιο πολύ άνθρωποι ταξιδεύουν σε μακρινές χώρες – όλο και περισσότερα αυτοκίνητα και αεροπλάνα χρειάζονται καύσιμα.

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

2^η ΟΜΑΔΑ

Εργάτης στο διωλιστήριο πετρελαίου

Είμαι ο **Μομίν** από το Μπανγκλαντές. Είμαι εργάτης στο διωλιστήριο πετρελαίου της Τσιτατόνγκ. Το πόστο μου είναι στις μηχανές που δημιουργούν τις ίνες πολυεστέρα.

Το εργοστάσιο μου δουλεύει με παλιές μηχανές. Τέτοιες υπήρχαν στην Ευρώπη πριν 40-50 χρόνια. Θεωρήθηκαν πολύ επικίνδυνες για την ασφάλεια των Ευρωπαίων και μεταφέρθηκαν στο Μπαγκλαντές.

Στη δουλειά δεν έχουμε μέτρα ασφαλείας ούτε προστατευτικές στολές. Όταν μια μέρα, ο εξαδελφός μου, ο Καλίλ εισέπνευσε δηλητηριώδη αέρια, λιποθύμησε και χρειάστηκε να μεταφερθεί σε νοσοκομείο. Ύστερα, τον απέλυσαν. Τότε έγινε απεργία. Ζητούσαμε περισσότερη ασφάλεια στην εργασία και αύξηση στους μισθούς. Μας κυνήγησε η αστυνομία την ημέρα της διαδήλωσης. Ξέφυγα. Την επομένη, φτάνοντας στο διωλιστήριο, προσπάθησα να δείξω πόσο γρήγορος και υπάκουος ήμουν υποσχόμενος στον εαυτό μου να μην ξαναπάω ποτέ σε διαδήλωση. «Είχες πάει εχθές στη διαδήλωση;» με ρώτησε ο Διευθυντής περνώντας. - «Όχι» του απαντάω. Δεν με πίστεψε. Με πρόδωσε το μαυρισμένο μου μάτι από τα χτυπήματα των αστυνομικών. «Κανονικά, θα έπρεπε να σε απολύσω, αλλά δεν έχω αντικαταστάτη για τις αντλίες. Και πρέπει να κάνουμε υπερωρίες. Όλα τα εργοστάσια ρούχων αποφάσισαν ξαφνικά να κάνουν φλις και θέλουν τις κλωστές πολυεστέρα μας. Εμπρός λοιπόν και γρήγορα. Θα σε παρακολουθώ όμως...!»

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο του Μομίν

Πολυαιθυλένιο και πλαστικά

Το πολυαιθυλένιο είναι από τις σημαντικότερες πρώτες ύλες της παγκόσμιας καταναλωτικής κοινωνίας μας. Χρησιμοποιείται κυρίως σε πλαστικές σακούλες, σε συσκευασίες για τρόφιμα, σε μικροτσιπ, σε κινητά τηλέφωνα, σε υπολογιστές, ακόμη και στη φαρμακευτική βιομηχανία .. Από το πολυαιθυλένιο βγαίνει η συνθετική ίνα του πολυεστέρα που έχει ιδιαίτερη σημασία για το Μπανγκλαντές. Το 75% των εξαγωγών της χώρας ανήκει στην υφαντουργία, ενώ η χώρα δεν παράγει βαμβάκι. Έχει όμως πετρέλαιο και, άρα, και τη δυνατότητα να παράγει ίνες πολυεστέρα, όπως αυτές για το φλις του κόκκινου γιλέκου.

Ο πολυεστέρας, παράγωγο πετρελαίου μη βιοδιασπώμενο, βρίσκεται στο 50% των ρούχων που αγοράζονται καθημερινά. Αυτά τα ρούχα για να κατασκευαστούν χρειάζονται τεράστιες ποσότητες ενέργειας, γιατί τα εργοστάσια παραγωγής τους είναι πολύ παλιά. Αυτή η κατάσταση έχει οδηγήσει το αποτύπωμα διοξειδίου του άνθρακα της βιομηχανίας ενδυμάτων στο 10% του παγκόσμιου συνόλου και στη δεύτερη θέση όσων μολύνουν το φρέσκο νερό.

Επιπλέον, η ρύπανση από πλαστικά σε πολλές χώρες της Ασίας, της Νότιας Αμερικής και της Αφρικής, είναι πολύ μεγάλη. Στην Ινδία και το Μπανγκλαντές, πολλές αγελάδες πεθαίνουν γιατί τρώνε σκουπίδια μέσα από πλαστικές σακούλες (ακόμη και το στομάχι μιας αγελάδας που έχει πολύ ισχυρά οξέα, δεν μπορεί να χωνέψει το πολυαιθυλένιο) ενώ στη Γερμανία το τοπίο αλλάζει και η ανακύκλωση γίνεται οργανωμένα με σωστή ταξινόμηση των υλικών, οργανικά, χαρτί, γυαλί όλα σε ειδικά κεντρικά κοντέινερ ανακύκλωση. Μέρος των πλαστικών απορριμμάτων μεταφέρεται σε εργοστάσιο ανακύκλωσης, όπου ταξινομούνται εκ νέου και περνάνε από ένα είδος πρέσας σχηματίζουν μπάλες, μια πολύτιμη πρώτη ύλη. Η πρώτη αυτή ύλη στέλνεται στην Ασία, και ένα τέτοιο κοντέινερ με πλαστικά απόβλητα βρίσκεται έξω από το εργοστάσιο χημικών της Τσιτατόνγκ. Η ανακυκλωμένη αυτή πρώτη ύλη θα αναμειχθεί μαζί με τους νέους κόκκους πολυαιθυλενίου από το πετρέλαιο για να δημιουργηθούν ίνες πολυεστέρα.

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

Οδηγός «τουκ τουκ» (ταξί)

Είμαι ο **Χασάν** από τη Ντάκα του Μπανγκλαντές, και οδηγώ ταξί: ένα τρίκυκλο που λέγεται «τουκ τουκ» από τον χαρακτηριστικό ήχο που κάνει. Το «τουκ τουκ» μου έχει μια καμπίνα και χωράει δύο, τρεις, καμία φορά και πέντε ή έξι επιβάτες. Αν χρειαστεί, παίρνω και μεγάλα φορτία, ρύζι, εφημερίδες ή έπιπλα.

Πριν από μέρες, είχα την τύχη να μεταφέρω τρεις εμπορικούς αντιπροσώπους στο μεγάλο εργοστάσιο κλωστοϋφαντουργίας και, μόλις έφτασα, μου έδωσαν και άλλη δουλειά: έπρεπε να μεταφέρω τόπια από ύφασμα φλις, στην αρχή, στο βαφείο και, μετά, σε ένα υφαντουργείο. Είχαν, όπως έλεγαν, μια μεγάλη παραγγελία για υφάσματα από φλις και βιάζονταν και πλήρωναν πιο καλά από άλλες φορές.

Τι τα θέλουμε όμως; Το τρίκυκλο μου το έχω αγοράσει με δάνειο, δίνω τόκο 10% το μήνα! Τα βγάζω δύσκολα, για αυτό παίρνω κάθε πελάτη που μου τυχαίνει και προσπαθώ να κάνω όσο το δυνατό πιο γρήγορα. Έχω τη φήμη ότι οδηγώ ένα από τα γρηγορότερα «τουκ τουκ» σε όλη τη Ντάκα, μπαίνω στα πιο στενά σοκάκια, εκεί που δε χωράει αυτοκίνητο. Βέβαια, κολλάω μέσα στη λάσπη, όταν έρχεται η περίοδος των μεγάλων βροχών και πλημμυρίζουν τα πάντα.

Αν είμαι ευχαριστημένος από τη δουλειά μου; Δεν είμαι, όταν σκέφτομαι τα τυχερά επαγγέλματα, όπως του εργοστασιάρχη ή του στρατηγού, ή του φύλακα ... Υπάρχουν όμως και χειρότερες δουλειές από τη δική μου, όπως στα διαλυτήρια πλοίων της Τσιτατόνγκ που διαλύουν τα πλοία με γυμνά χέρια, ή όλα αυτά τα ετοιμόρροπα εργοστάσια που φτιάχνουν υφάσματα ή ρούχα και παθαίνουν μεγάλες ζημιές από τις βροχές...

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

3^η ΟΜΑΔΑ

Εργάτρια σε βαφείο

Είμαι η **Αϊσέ** και ζω στην περιφέρεια της Ντάκα του Μπανγκλαντές. Πριν από ένα χρόνο άρχισαν να χτίζουν στην περιοχή μας, ένα κτίριο. Κανείς δεν ήξερε τι θα γινόταν. Όλοι οι κάτοικοι χάρηκαν, γιατί σκέφτηκαν πως θα είναι κάποιο εργοστάσιο και θα έβρισκαν δουλειά! Μάθαμε πως θα γινόταν βαφείο. Οι ελπίδες όλων έγιναν πραγματικότητα! Το βαφείο ζητούσε εργάτες. Προσέλαβαν πολύ κόσμο, ανάμεσά τους εμένα και τον εφτάχρονο αδελφό μου. Τα λεφτά δεν ήταν πολλά, αλλά και χωρίς αυτά δεν θα μπορούσαμε να ζήσουμε.

Αυτό, όμως, που δεν μου αρέσει είναι ότι δουλεύουμε στα χρώματα, μέσα στους κάδους με τις δηλητηριώδεις ουσίες, με γυμνά χέρια και πόδια, για να απομακρύνουμε οτιδήποτε εμποδίζει την περιστροφή των υφασμάτων. Τα πόδια μας είναι γεμάτα πληγές. Δεν είναι μόνο αυτό. Πίσω από το εργοστάσιο, εκεί που τρέχει το ποτάμι, λαμπυρίζει κάτι κόκκινο που άλλες μέρες γίνεται μπλε ή πράσινο ... Σύντομα, καταλάβαμε πως το χρώμα εξαρτιόταν από το είδος των χρωμάτων που πετάγονταν από το βαφείο μέσα στη νύχτα!

Θυμάμαι με βαριά καρδιά πως, στο ποτάμι αυτό, πλενόμασταν πριν από μερικά χρόνια. Τώρα, όμως, εμφανίζονται αρρώστιες σε όσους βουτούν μέσα, βγάζουν παράξενα στίγματα στο δέρμα τους! Πάνε οι καλές, όμορφες εποχές που τα νερά των ποταμών ήταν καθαρά και ακίνδυνα

Όταν έρχεται η περίοδος των βροχών και πλημμυρίζουν τα πάντα, το βρώμικο νερό του ποταμού πλημμυρίζει τις πηγές από όπου πίνουμε νερό. Αν πιούμε νερό ή πλυθούμε από αυτό, αρρωσταίνουμε. Δεν υπάρχει πόσιμο νερό, πρέπει να πληρώνουμε να το φέρνουμε από πολύ μακριά και εμείς είμαστε φτωχοί άνθρωποι...

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου*, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

Εργάτρια σε εργοστάσιο ρούχων

Είμαι η **Τασλίμα** και εργάζομαι στο εργοστάσιο ρούχων Garni International, σε ένα προάστιο της Ντάκα του Μπανγκλαντές. Οι ώρες δουλειάς μου είναι πολλές. Δουλεύω ασταμάτητα, εγώ μαζί με άλλες εργάτριες σε ένα πολύ μικρό χώρο με 80 ραπτομηχανές. Στοίβες ολόκληρες από φλις ολόγυρά μας ... Ο επόπτης μετράει, μετράει όλη τη μέρα πόσα κομμάτια ρούχων έχουν τελειώσει και βάζει τις φωνές. Για να τελειώσουμε μια παραγγελία για γιλέκα από φλις, δουλέψαμε 17 ώρες. Μυρίζει έντονα μούχλα, έχει υγρασία και καθόλου εξαερισμό... Την προηγούμενη εβδομάδα πήρε σε ένα σημείο φωτιά και δεν είχαμε κάτι για να τη σβήσουμε. Κινδυνέψαμε να καούμε όλοι μαζί.

Ότι μου δίνουν για μισθό το δέχομαι. Μάλιστα, σκέφτομαι να φέρω και τη μικρή μου αδελφή, που είναι 16 χρονών, για να δουλέψει κι αυτή εδώ, μήπως αυξήσουμε τα έσοδά μας. Είναι γερό παιδί, θα τα καταφέρει! Το ίδιο έκανε και ο γείτονάς μου. Μερικές φορές έχω έντονες ζαλάδες και αισθάνομαι άρρωστη. Όμως, η πείνα στην οικογένειά μου δε μου επιτρέπει να σκέφτομαι να τα παρατήσω. Θα αντέξω! Είναι φορές που νιώθω αισιόδοξη : είμαι ακόμη νέα και γεμάτη ενέργεια. Όταν όμως κουράζομαι, κλείνω τα μάτια μου, άσχημες εικόνες έρχονται από το παρελθόν στο μυαλό μου: είμαστε λείι στο νησί μου στην Καμπούρα και πλημμύρισαν όλοι οι δρόμοι, καταστράφηκε το σπίτι μας, φτιαγμένο από χώμα, άχυρο, καλάμια μπαμπού και κομμάτια πλαστικού ...

Ήρθαμε στη Ντάκα, πήραμε ένα δάνειο αλλά ο δανειστής ζητούσε 20% όχι το χρόνο αλλά το μήνα. Οι γονείς μου ξεπληρώνουν ακόμη το δάνειο χρησιμοποιώντας το μισθό μου στο εργοστάσιο ρούχων.

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο της Τασλίμα

Η Ντάκα

Η πρωτεύουσα του Μπανγκλαντές, η **Ντάκα** και η περιφέρεια της έχει συνολικά περίπου 14 εκατομμύρια κατοίκους. Τουλάχιστον οι μισοί από αυτούς ζουν σε παραγκουπόλεις. Όλη η περιοχή γύρω από την Ντάκα έχει ειδικευτεί στα υφάσματα και είναι γεμάτη με υφαντουργίες πρόχειρα χτισμένες, μια παραγκούπολη με στενόμακρα κτίρια εργοστασίων που μοιάζουν με μεγάλες χαρτόκουτες στο βάθος. Κακοφωτισμένα, χωρίς εξαερισμό, μυρίζουν μούχλα και δεν πληρούν τις προδιαγραφές ασφαλείας που ορίζει ο νόμος. Το 90% των εργαζομένων σε αυτά είναι γυναίκες κάτω των 25 ετών. Ζουν με ημερομίσθιο κάτω του 1 ευρώ.

Πολλά από τα ρούχα μας κατασκευάζονται από εργάτες με τους χαμηλότερους μισθούς στον πλανήτη. Συχνά, από μικρά παιδιά που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης και βίαιης συμπεριφοράς, δουλεύοντας ώρες ατελείωτες για λίγο φαγητό.

11-12 Απριλίου 2005 μέσα στη νύχτα, καταρρέει στη Ντάκα ένα εννιαρόφο εργοστάσιο ρούχων με αποτέλεσμα να σκοτωθούν 61 άνθρωποι και να τραυματιστούν κάποιες εκατοντάδες. Το κτίριο, αν και μόλις είχε κατασκευαστεί, δεν είχε εξόδους κινδύνου και δεν πληρούσε τις προδιαγραφές ασφαλείας που όριζε ο νόμος. Η μοναδική είσοδος κλειδωνόταν εν ώρα εργασίας για να μη μπορεί κανένας να βγει ή να μπει απαρατήρητος.

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

4^η ΟΜΑΔΑ

Καπετάνιος σε μεγάλο πλοίο μεταφοράς κοντέινερ

Είμαι ο Ντέιβιντ Χάρολντ. Γεννήθηκα στο Λονδίνο και είμαι καπετάνιος στο πλοίο μεταφοράς κοντέινερ «World Star». Ο μισθός μου είναι πολύ καλός και έτσι η οικογένειά μου, ζει με άνεση. Τους μιλάω μέσω Skype πολύ συχνά, αλλά μου λείπουν γιατί μπορώ να βρεθώ κοντά τους μόνο κάθε τρεις μήνες. Ωστόσο, είμαι πιο τυχερός από τους υπόλοιπους στο πλοίο που δικαιούνται άδεια κάθε έξι μήνες. Ταξιδεύω πολύ, αλλά δε βλέπω και πολλά πράγματα από τις χώρες του κόσμου, γιατί πρέπει να ελέγχω το πλήρωμα του πλοίου και την εκφόρτωση ή τη φόρτωση των αγαθών, κάθε φορά που πιάνουμε λιμάνι. Ούτε τα άλλα μέλη του πληρώματος βγαίνουν έξω από το πλοίο, όταν φτάνουμε σε ένα λιμάνι, γιατί θα ήταν μεγάλη επιβάρυνση για τον μισθό τους από τον οποίο εξαρτάται η οικογένειά τους.

Είμαι περήφανος για το πλοίο που κυβερνώ. Με πλοίο μεταφοράς «κοντέινερ», όπως το δικό μας, διακινούνται περισσότερα από τα μισά αγαθά του παγκόσμιου εμπορίου.

Όταν δεν έχω βάρδια, μου αρέσει να κάθομαι στο κατάστρωμα και με τα κιάλια να ψάχνω για ξεθωριασμένα πλαστικά παπιά. Το 1992 μετά από ένα ατύχημα ενός φορτηγού πλοίου 200.000 πλαστικά παπάκια βρέθηκαν στη θάλασσα και έχουν γυρίσει όλο τον κόσμο με την μεταφορά των θαλάσσιων ρευμάτων. Αν εντοπίσω κάποια από αυτά, στέλνω το στίγμα τους στον ωκεανογράφο Κέρτις Εμπεσμαγερ που μελετά τα θαλάσσια ρεύματα.

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο του Ντέιβιντ Χάρολντ

Ένα φορτηγό πλοίο με κοντέινερ

Το πλοίο μεταφοράς κοντέινερ “World Star» είναι σύμβολο της ίδιας της παγκοσμιοποίησης: ανήκει σε γερμανική πλοιοκτήτρια εταιρία, πλέει υπό τη σημαία του Παναμά, εκτελεί δρομολόγια για λογαριασμό ενός νορβηγικού ομίλου, ενώ τα κεντρικά της γραφεία είναι στο Χονγκ Κόνγκ και επικεφαλής της είναι ένας Αυστριακός. Το πλήρωμα του πλοίου είναι από τη Γερμανία, τη Βρετανία, τις Φιλιππίνες, την Ελλάδα και όλοι μεταξύ τους συνεννοούνται στα Αγγλικά.

Το πλοίο φορτώνει αγαθά για τις αγορές της Σαουδικής Αραβίας της Αιγύπτου, της Ισπανίας, της Αγγλίας, της Ολλανδίας, της Γερμανίας και όλης της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας: κρασί Αυστραλίας, είδη ηλεκτρικών συσκευών και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων από την Κίνα, την Ινδία, την Ταϊλάνδη, το Μπανγκλαντές και την Αυστραλία

Στα ταξίδια του απελευθερώνει μεγάλες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Όμως το κόστος της μεταφοράς των καταναλωτικών αγαθών είναι πολύ χαμηλό, αν σκεφτούμε ότι σε αυτό μπορούν να φορτωθούν 8400 «κοντέινερ». Το 2005 η μεταφορά ενός κοντέινερ που θα έκανε τη διαδρομή Ασίας - Ευρώπης κόστιζε περίπου 1000 ευρώ. Αν υπολογίσουμε ότι σε ένα κοντέινερ χωράνε 999 κιβώτια κρασί, το καθένα με έξι μπουκάλια – αυτό σημαίνει ότι για κάθε μπουκάλι η μεταφορά κοστίζει 16 λεπτά! Το γιλέκο φλις κοστίζει ακόμη λιγότερο : 5 με 10 λεπτά, εξαρτάται από το πόσο μπορεί να συμπιεστεί το φορτίο στο «κοντέινερ».

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

5^η ΟΜΑΔΑ

Ευρωπαίος καταναλωτής

Είμαι ο Γιόχαν, ζω στο Γκίτερλσο της Γερμανίας και είμαι εργάτης σε μια μεγάλη βιομηχανία. Ο μισθός μου δεν είναι αρκετός και με μεγάλη προσπάθεια ανταποκρίνομαι στις υποχρεώσεις μου. Τις ανάγκες μου σε ρούχα προσπαθώ να τις καλύψω στις εκπτώσεις ή ψωνίζοντας σε καταστήματα με προσφορές και χαμηλές τιμές. Ένα τέτοιο μαγαζί άνοιξε πρόσφατα στη γειτονιά μου. Η φίλη μου που το επισκέφθηκε με πληροφόρησε ότι οι τιμές του είναι απίστευτα χαμηλές. Σκέφτομαι να πάω κι εγώ να ρίξω μια ματιά και, αν βρω, να αγοράσω ένα γιλέκο που το χρειάζομαι εδώ και καιρό.

Όταν πηγαίνω σε τέτοια μαγαζιά, πάντα θυμάμαι ένα ντοκιμαντέρ που είδα στην τηλεόραση για τις χώρες όπου ράβονται αυτά τα ρούχα. Τα εργοστάσια εκεί χρησιμοποιούν ξεπερασμένες τεχνολογίες και ρυπαίνουν το περιβάλλον γύρω τους. Οι εργασιακές συνθήκες είναι άθλιες, οι μισθοί των εργατών τρομακτικά χαμηλοί και πολλές φορές δουλεύουν σε αυτά μικρά παιδιά σαν δούλοι.

Στεναχωριέμαι για όλα αυτά που συμβαίνουν στον κόσμο...όμως τι να κάνω;... Έχω και τα δικά μου προβλήματα, κάρτες, δάνεια, λογαριασμούς σπιτιού!!! Άλλωστε, από τη μεριά μου προσπαθώ να κάνω ό,τι καλύτερο μπορώ στέλνοντας τα παλιά μου ρούχα για ανακύκλωση.

6^η ΟΜΑΔΑ

Έμπορος στο Σεν Λουί

Είμαι η **Άισα**, είμαι 38 χρονών και μητέρα 5 παιδιών. Έχω ένα πάγκο στην αγορά του Βόρειου Σεν Λουί και πουλάω ευρωπαϊκά μεταχειρισμένα ρούχα, που τα αγοράζω από την αποθήκη του Μουσταφά στο Ντακάρ, για 120 ευρώ το δέμα.

Παλιά πούλαγα ρούχα που έφτιαχνε μια τοπική βιοτεχνία ρούχων. Από συναδέλφους άκουσα μια μέρα ότι συμφέρει να πουλάς μεταχειρισμένα ρούχα που έρχονται από την Ευρώπη γιατί είναι φθηνότερα και αποφάσισα να συνεργαστώ με τον Μουσταφά που έχει αποθήκη μεταχειρισμένων ρούχων στο Ντακάρ.

Κάνω 10 ώρες διαδρομή με αλλαγή μεταφορικού μέσου και άλλες τόσες για να γυρίσω, μαζί με τον δεκαπεντάχρονο γιο μου που έρχεται να με βοηθήσει. Όταν φτάνουμε στην αποθήκη, γνωρίζουμε ότι δεν έχουμε δικαίωμα να το ανοίξουμε για να δούμε τι έχει μέσα. Θα βγάλουμε τα έξοδά μας; Δεν έχουμε το δικαίωμα επιστροφής ή παραπόνων σε περίπτωση κακής παρτίδας εμπορεύματος.

Φαντάζεστε την απογοήτευση μου όταν, ανοίξαμε τις δύο μπάλες ρούχων στο σπίτι και είδαμε ότι η μία μόνο είχε ρούχα κατάλληλα για πώληση. Για να μπορέσω να βγάλω τα έξοδά μου και να ζήσω την οικογένειά μου θα πρέπει να κερδίσω από τον πάγκο μου το λιγότερο 240 ευρώ, κάτι που δεν είναι πάντα πολύ εύκολο.

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο της Άισα

Το εμπόριο μεταχειρισμένων ρούχων από την Ευρώπη στην Αφρική

Πολλοί άνθρωποι δίνουν τα φορεμένα ρούχα τους για ανακύκλωση σε φιλανθρωπικούς οργανισμούς. Όμως ο οργανισμός που αναγράφεται στον κάδο έχει δανείσει μόνο το όνομά του για ένα μικρό ενοίκιο σε μια ιδιωτική εταιρεία που εμπορεύεται τα μεταχειρισμένα ρούχα σε χώρες της Αφρικής. Τα ρούχα που προορίζονται για την Αφρική συμπιέζονται από μια μεγάλη πρέσα και γίνονται μπάλες. Οι μπάλες συσκευάζονται με πλαστικό και κλείνονται με ταινία.

Οι εισαγωγές μεταχειρισμένων ρούχων στην Αφρική χειροτερεύουν την κατάσταση των ανθρώπων της χώρας. Τα μεταχειρισμένα ρούχα προσφέρονται σε χαμηλές τιμές στις αγορές και κανένας δεν αγοράζει τα ρούχα που κατασκευάζονται εκεί, με αποτέλεσμα να κλείνουν βιοτεχνίες ρούχων της περιοχής. Οι ευρωπαϊκές χώρες στέλνουν στις χώρες της Αφρικής χιλιάδες φορεμένα ρούχα, εκατοντάδες αυτοκίνητα για παλιοσίδερα, αλλά και τρόφιμα. Όλα αυτά πωλούνται στις αγορές της Σενεγάλης σε τιμές πολύ χαμηλότερες από εκείνες των ντόπιων προϊόντων. Οι ντόπιοι βιοτέχνες ή αγρότες δεν κερδίζουν πια σχεδόν τίποτα.

Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

7^η ΟΜΑΔΑ

Σενεγαλέζος καταναλωτής

Είμαι ο **Αντράμε** και είμαι 18 χρονών. Είμαι από ένα χωριό της Σενεγάλης. Τα τελευταία χρόνια, δεν έχουμε καθόλου βροχές. Το κλίμα έχει αλλάξει. Η ξηρασία κατέστρεψε τα χωράφια και βαμβάκι δεν μπορούμε να καλλιεργήσουμε πια.

Προσπάθησα να βρω δουλειά στο Ντακάρ, αλλά, αν δεν έχεις γνωστούς και συγγενείς, το μόνο που μπορείς να βρεις είναι καμιά δουλειά του «ποδαριού». Ένας φίλος μου που πήγε στη Γερμανία, μου είπε ότι εκεί, τα πράγματα είναι πάρα πολύ καλά. Έτσι, σκέφτομαι και εγώ να φύγω. Έχω ακούσει, βέβαια, ότι το ταξίδι είναι δύσκολο, ακριβό και επικίνδυνο. Πολλοί πνίγονται στη θάλασσα ή στέλνονται πίσω.

Γι' αυτό, πήγα στον «Μαραμπού» του χωριού μου, που είναι μάγος-γιατρός, και μπορεί να δει εάν κάποιο καλό πνεύμα αιωρείται από πάνω μου, για να με προστατέψει στο ταξίδι μου. Μου είπε ότι είδε κάτι φωτεινό να με φυλάει πάνω από τη βάρκα. Αγόρασα, λοιπόν, ένα κόκκινο γιλέκο από τον πάγκο της γειτόνισσάς μου, της Άισα, και θα το βάλω στο ταξίδι μου για να με φυλάει. Από δανεικά φίλων και συγγενών έχω μαζέψει 350 ευρώ και ελπίζω να πείσω τον διακινητή να με πάρει μαζί του.

Korn, W. (2009) *Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα, Κέδρος.

Πληροφοριακό υλικό για τον ρόλο του Αντράμε

Στη μέση της θάλασσας ...

Πολλά πλοία συναντούν στην πορεία τους μετανάστες ή πρόσφυγες και σύμφωνα με τους διεθνείς κανονισμούς είναι υποχρεωμένα να τους περισυλλέξουν. Αν ένα πλοίο βρίσκεται σε διεθνή ύδατα και τους περισυλλέξει καμία χώρα δεν είναι υποχρεωμένη να το δεχτεί. Έτσι, αναγκάζεται να τριγυρνά στη θάλασσα μέχρι να βρει φιλικό λιμάνι. Η πλοιοκτήτρια εταιρία, στην οποία ανήκει το πλοίο, κάθε άλλο παρά ευχαριστημένη είναι με τη διακοπή του ταξιδιού, γιατί η καθυστέρηση του δρομολογίου της κοστίζει πολλές εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ.

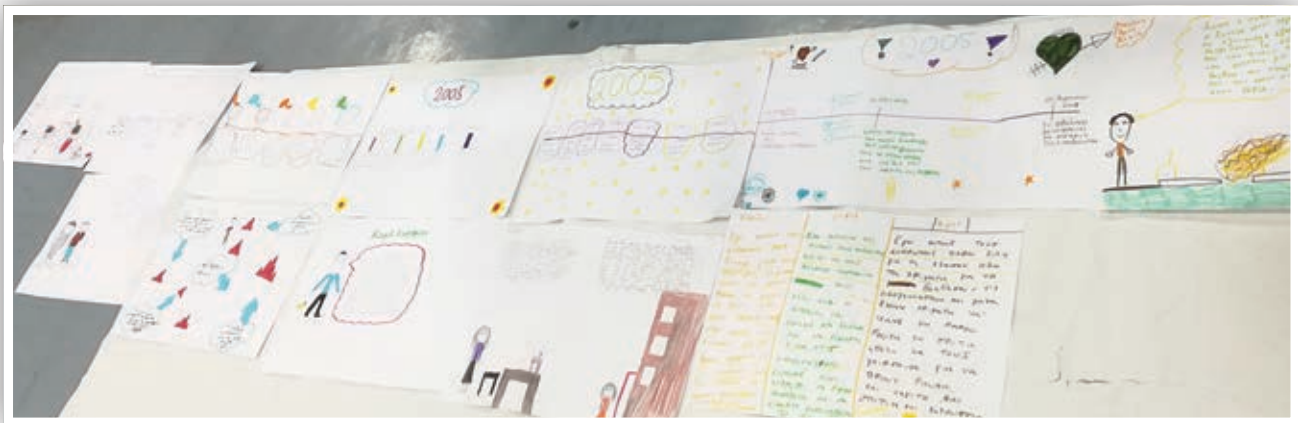
Korn, W. (2009) Πώς ένα κόκκινο γιλέκο έκανε το γύρο του κόσμου, Μια μικρή ιστορία για το μεγάλο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, Αθήνα, Κέδρος.

Παράρτημα 2β

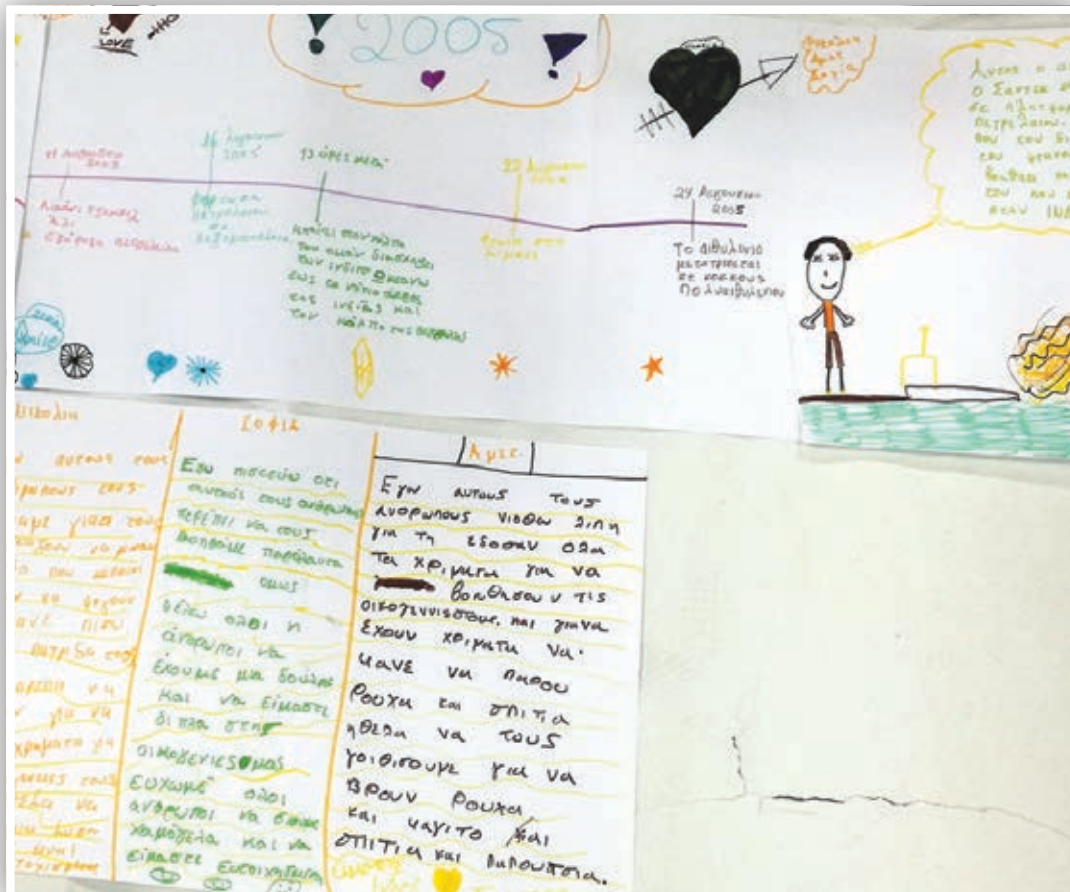
Παραδείγματα ιστοριογραμμών

4ο Δ. ΣΧ. ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ

Συνολική άποψη των ιστοριογραμμών και αποτύπωση των ρόλων

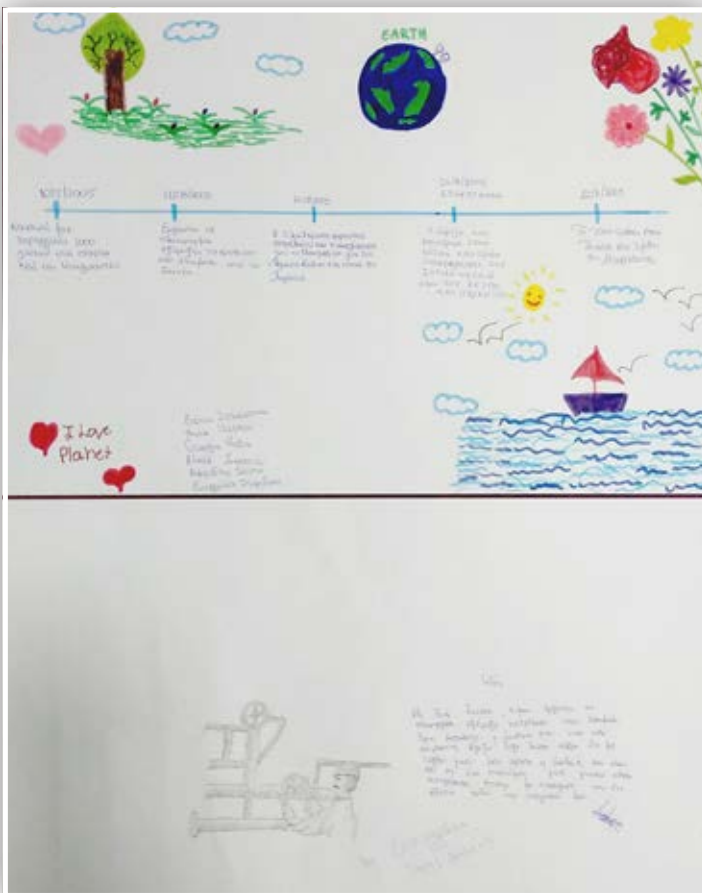
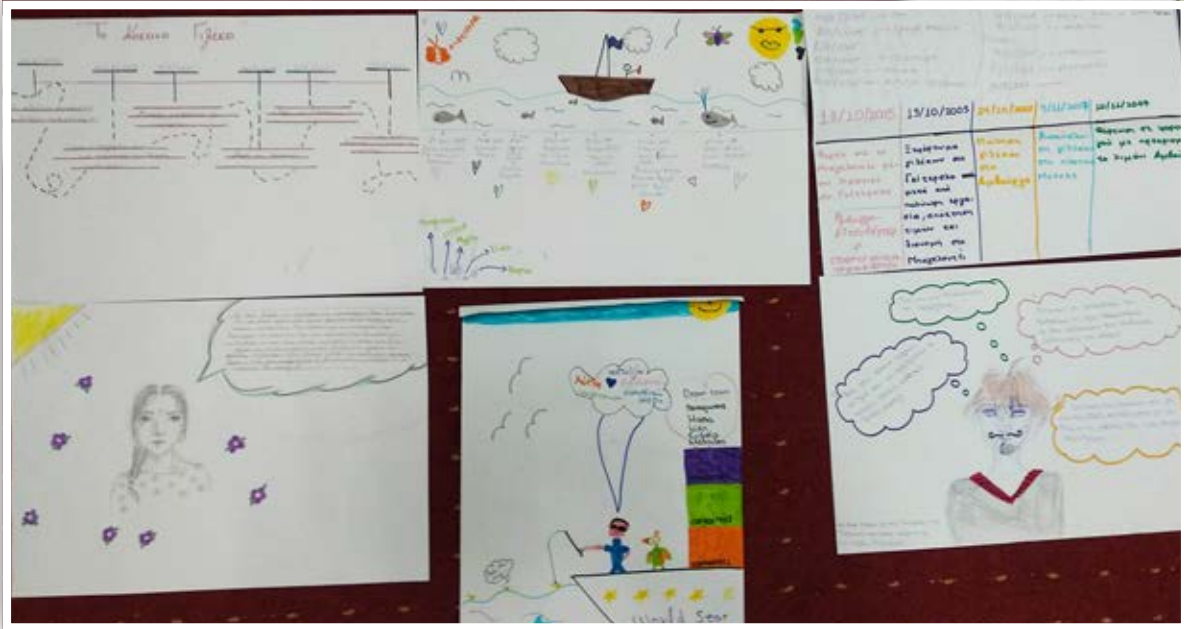
1ο Στάδιο του κύκλου ζωής του γιλέκου
«Εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου»

2η Δραστηριότητα

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΝΘΟΥΣΑΣ

«Δημιουργία γιλέκου, μεταφορά και πώλησή του»

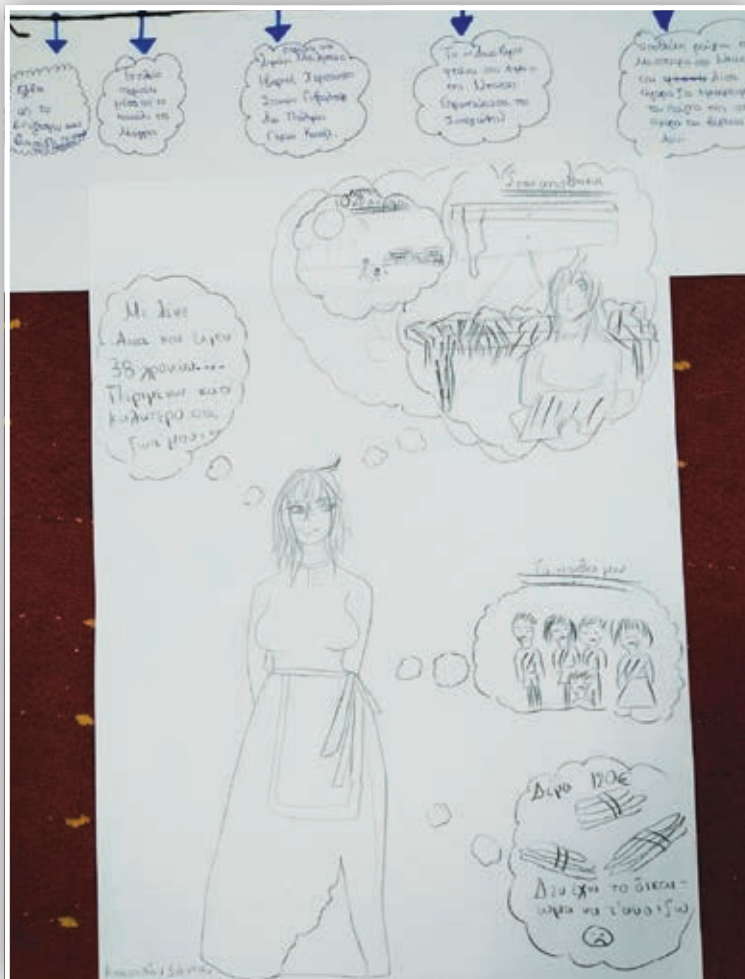
Πάνω: «Εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου»
 Δεξιά: «Καπετάνιος σε μεγάλο πλοίο μεταφοράς κοντέινερ»

2ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

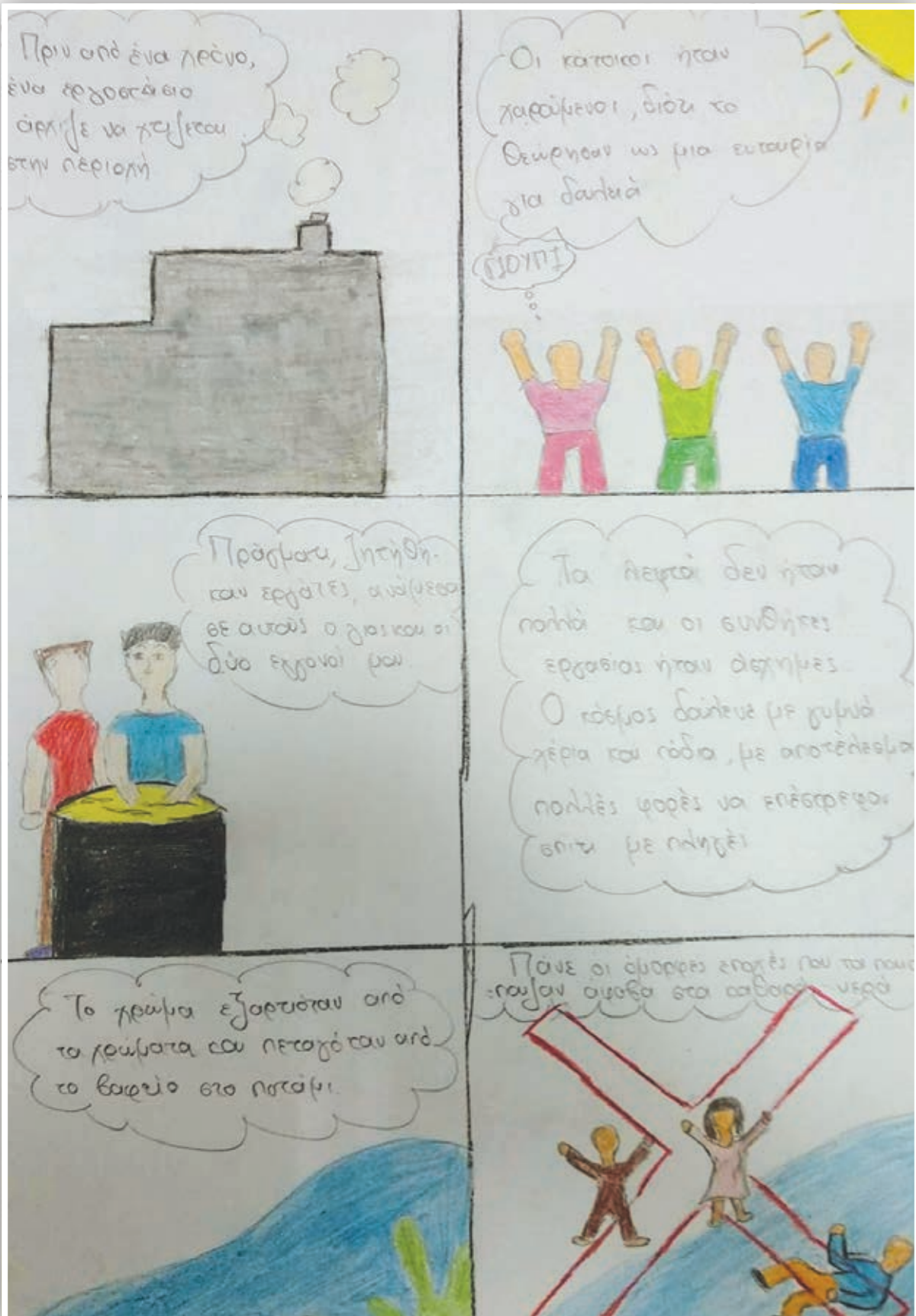
«Εξόρυξη πετρελαίου, βαφή υφασμάτων, δημιουργία γιλέκου»

«Εμπορος μεταχειρισμένων ρούχων»

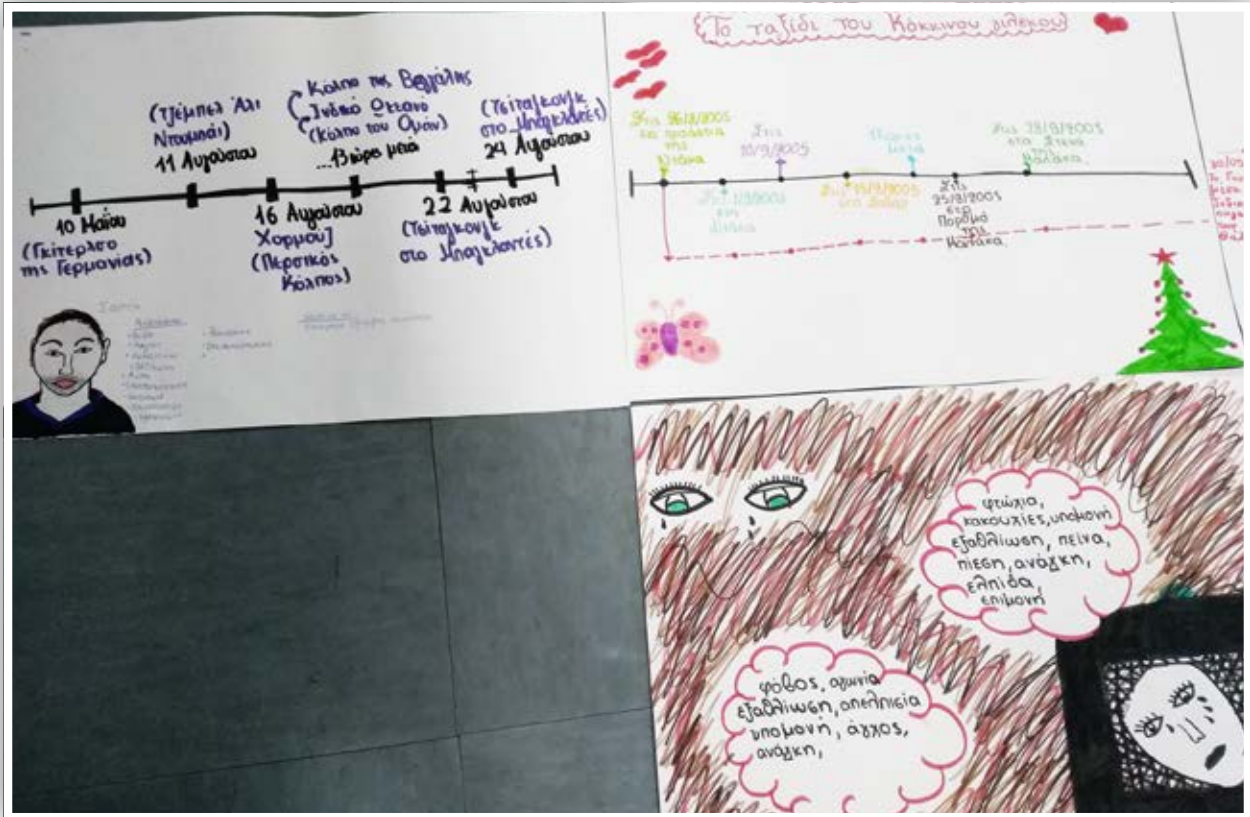

«Εργάτρια σε βαφείο ρούχων»

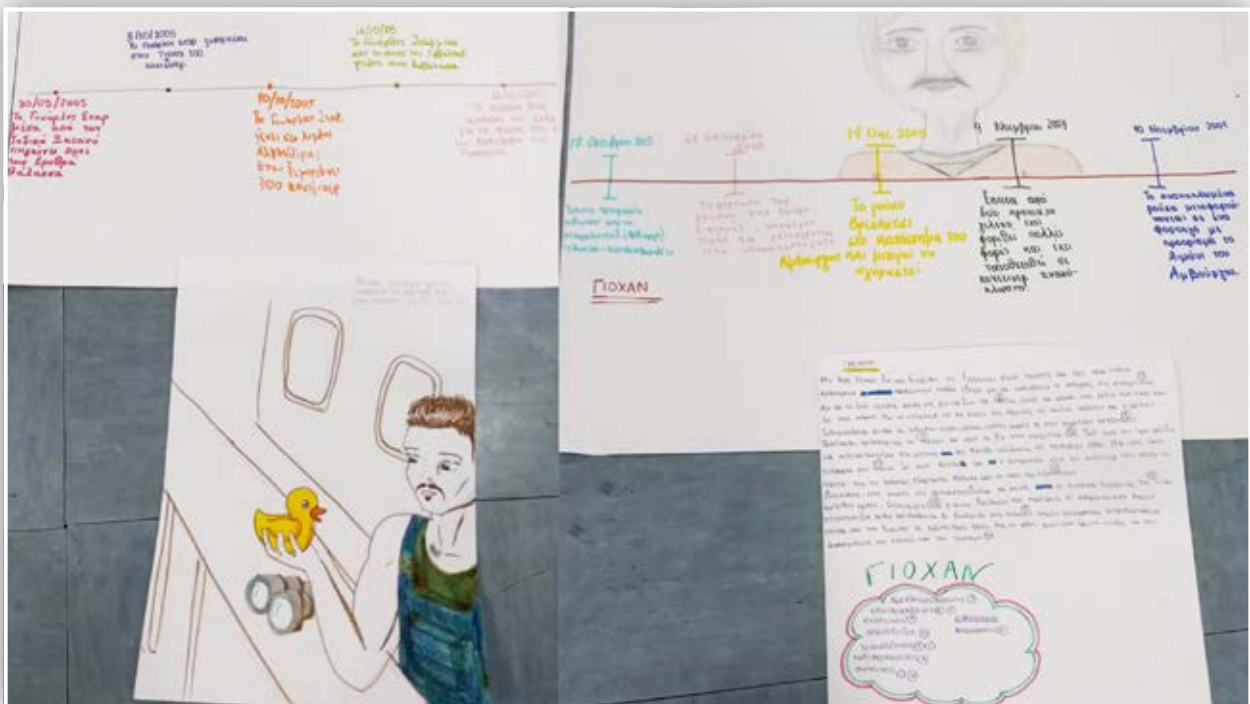

ΡΑΛΛΕΙΟ ΛΥΚΕΙΟ

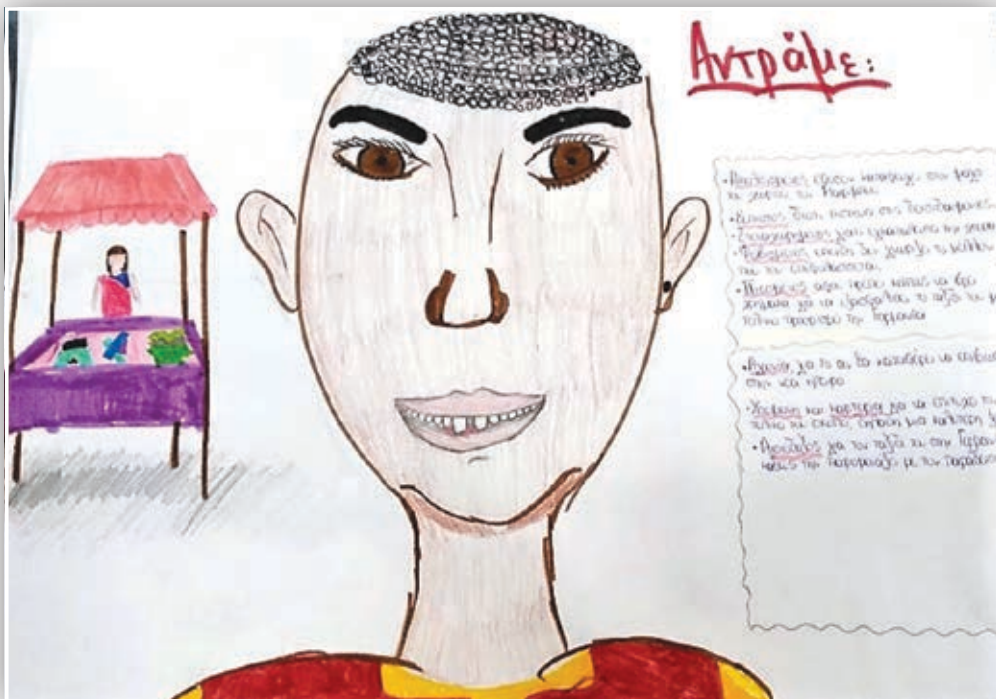
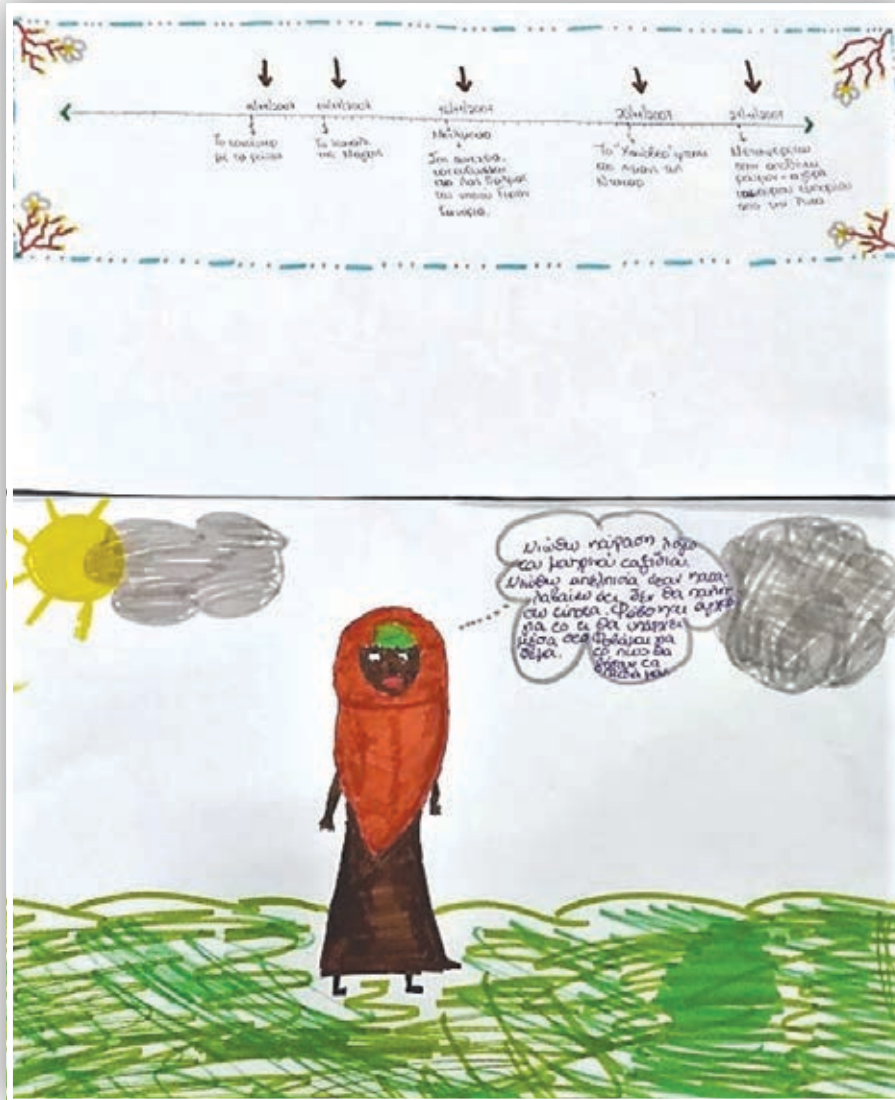
«Εξόρυξη πετρελαίου και δημιουργία γιλέκου»

«Καπετάνος σε μεγάλο πλοίο μεταφοράς κοντέινερ» και «Ευρωπαίος καταναλωτής»

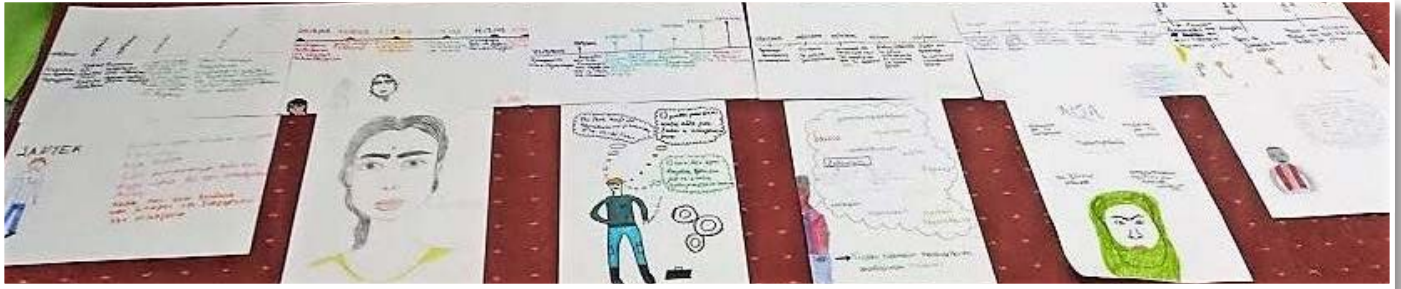

«Έμπορος μεταχειρισμένων ρούχων» και ο νεαρός «Αντράμε»

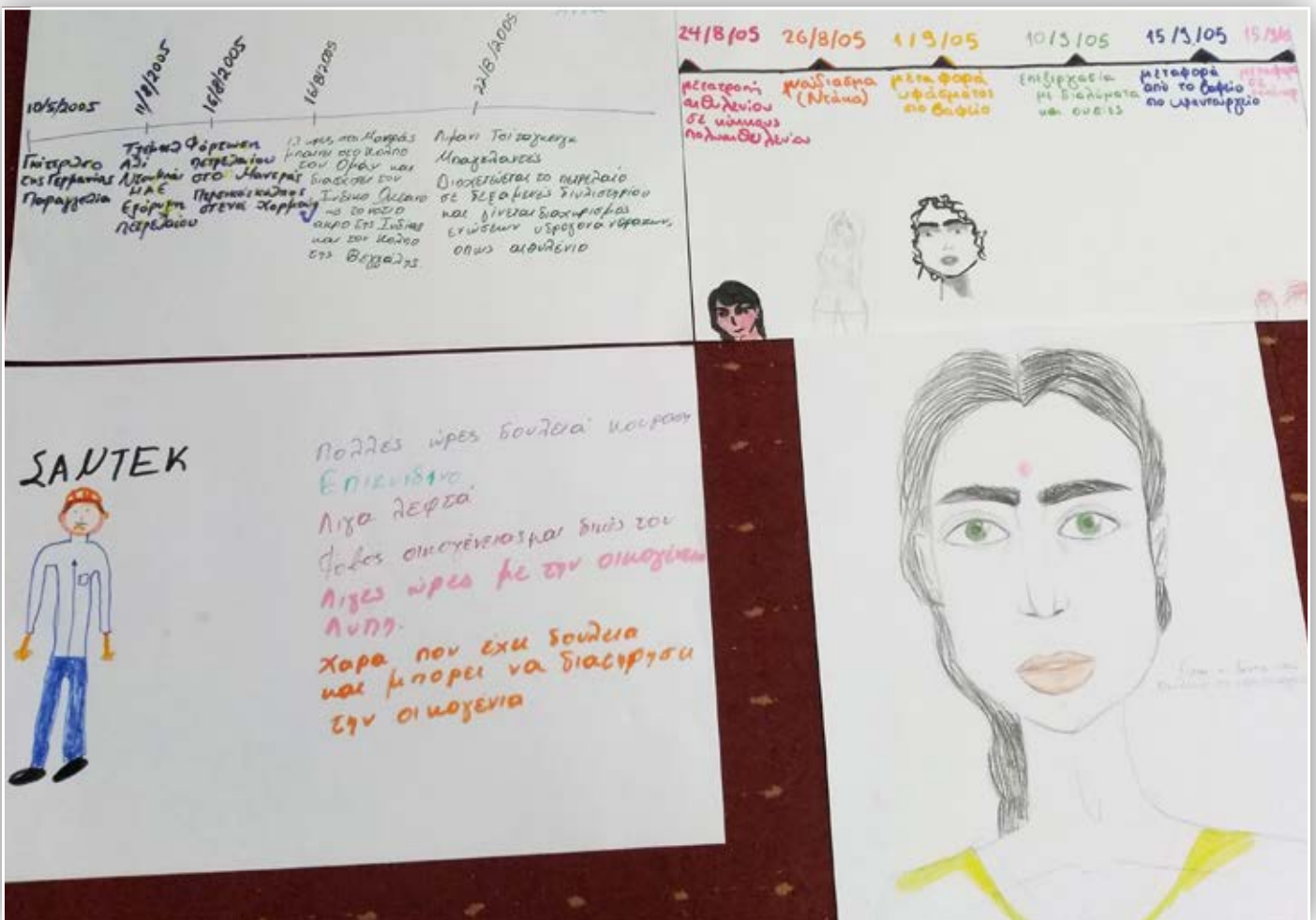

7ο ΓΕΛ ΠΕΙΡΑΙΑ

Συνολική άποψη των ιστοριογραμμών των ομάδων και αποτύπωση ρόλων

«Εργάτης σε πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου»
 «Εργάτρια σε εργοστάσιο ρούχων»

3^η Δραστηριότητα

Το νήμα που μας συνδέει όλους

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

1-2 διδακτικές ώρες.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση:

- Να αντιλαμβάνονται την αλληλεξάρτηση των ανθρώπων στην παγκόσμια κοινωνία, εξηγώντας πώς μια κρίσιμη αλλαγή στη ζωή του ενός μπορεί να επηρεάσει όλους τους άλλους (λ.χ οικονομική κρίση και ανεργία, καταστροφή ενός εργοστασίου ρούχων που παράγει φθηνά ρούχα λόγω κυκλώνα, κλπ)

Απαραίτητα μέσα & υλικά

- 1 κουβάρι σχοινί ή μαλλί ή χοντρή κλωστή (μεγαλύτερο από 10 μέτρα)
- 9 Καρτέλες (παράρτημα 3α)
- 9 παραμάνες ασφαλείας

Συνοπτική περιγραφή δραστηριότητας

Η δραστηριότητα «Το νήμα που μας συνδέει όλους» είναι ένα παιχνίδι προσομοίωσης βασισμένο σε ιδέα της οργάνωσης FairTrade Foundation (FairTrade Foundation, 2018) και προσαρμοσμένο στις ανάγκες του προγράμματός μας. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα επιβεβαιώνει τη διασύνδεση ανθρώπων και καταστάσεων στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο που ζούμε. Βοηθά τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να κατανοήσουν ότι μια κρίσιμη αλλαγή στη ζωή ενός ρόλου επηρεάζει όλους τους άλλους. Στην

πραγματικότητα, η δραστηριότητα αυτή συνδέεται με την επόμενη (Απολαμβάνουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα;). Και οι δύο αυτές δραστηριότητες μαζί στοχεύουν στο να καταστήσουν σαφή την αντίθεση που υπάρχει μεταξύ δύο συνθηκών: α. διασύνδεση όλων στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο που ζούμε και β. ανισότητες ως προς την πρόσβαση στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Αναλυτική περιγραφή δραστηριότητας

1^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός κόβει τις καρτέλες με τους ρόλους από το παράρτημα 3^α.

2^ο βήμα: Στην ολομέλεια, ζητά να σηκωθούν 9 εθελοντές οι οποίοι στέκονται σε κύκλο. Ζητά από τους υπόλοιπους να παρακολουθούν τη διαδικασία για να κάνουν στο τέλος τις παρατηρήσεις τους.

3^ο βήμα: Μοιράζει στους εθελοντές τις καρτέλες και τους ζητά να τις καρφισώσουν στην μπλούζα τους, ώστε να είναι εμφανείς σε όλους.

4^ο βήμα: Δίνει την άκρη του κουβαριού σε έναν από τους/τις εθελοντές/ντριες. Του ζητά να κρατήσει την άκρη και να δώσει το κουβάρι σε έναν άλλο παίχτη με τον οποίο θεωρεί ότι «συνδέεται». Επίσης, του ζητά να ανακοινώσει σε όλους τον ρόλο του και να αιτιολογήσει την απόφασή του. Ο καπετάνιος του πλοίου, για παράδειγμα, συνδέεται με τον εργοστασιάρχη ρούχων, γιατί μεταφέρει τα προϊόντα του. Ο επόμενος παίχτης κρατά το μέρος της κλωστής που έφτασε σε εκείνον και δίνει το κουβάρι σε κάποιον άλλο παίχτη με τον οποίο πιστεύει ότι συνδέεται και αιτιολογεί την απόφασή του, κλπ. Η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι ότου όλοι οι παίχτες του κύκλου να πιάσουν το νήμα και να δημιουργηθεί ένας «ιστός αράχνης».

5^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός ρωτά την ολομέλεια τι νομίζει ότι παρουσιάζει ο ιστός αράχνης που δημιουργήθηκε.

6° βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει μια προβληματική κατάσταση και ζητά από όλους να αναφέρουν πως επηρεάζεται η ζωή τους. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι στην Ευρώπη η οικονομική κρίση μείωσε την καταναλωτική δύναμη των Ευρωπαίων, έτσι τώρα αγοράζουν λιγότερα καταναλωτικά αγαθά, όπως ρούχα. Ζητά από τους παίχτες που θεωρούν ότι επηρεάζονται να κουνήσουν το σχοινί τους. Από την κίνηση των παιχτών που επηρεάζονται άμεσα (πχ καταστηματάρχης, καταναλωτής) όλο το σχοινί θα πρέπει να κουνηθεί και η ταλάντευση του να φτάσει/επηρεάσει τους υπόλοιπους παίχτες. Ο/η εκπαιδευτικός παρατηρεί ότι όλος ο ιστός ταλαντεύτηκε και ζητά από κάθε παίχτη να εξηγήσει γιατί η αρχική ταλάντευση του νήματος τον επηρέασε.

7° βήμα: Οι παίχτες συνεχίζουν να κρατούν το νήμα. Αυτή τη φορά ακολουθείται η ίδια διαδικασία με διαφορετική φορά. Η προβληματική κατάσταση που παρουσιάζεται ξεκινά από την αναπτυσσόμενη χώρα. Συγκεκριμένα, ο/η εκπαιδευτικός αναφέρει ότι ένας τυφώνας πλήττει την περιοχή του Μπανγκλαντές, όπου κατασκευάζονται φθηνά ρούχα και τα εργοστάσια καταστρέφονται. Ζητά από τους παίχτες του κύκλου να εξηγήσουν εάν επηρεάζονται από τη νέα κατάσταση και όσοι επηρεάζονται να αφήσουν το σχοινί τους να πέσει κάτω. Οι συμμετέχοντες/χουσες διαπιστώνουν ότι, σταδιακά, όλοι, ακόμα και όσοι δεν κατοικούν στην περιοχή των εργοστασίων, δέχονται επιπτώσεις από το συγκεκριμένο κλιματικό γεγονός.

8° βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να γράψουν σε ομάδες ή να ζωγραφίσουν σε κόμικ τα συναισθήματα που γεννήθηκαν ή τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Αυτά ανακοινώνονται στην ολομέλεια και αναρτώνται σε κάποιο εμφανές σημείο της αίθουσας.

Παράρτημα 3α

Καρτέλες Ρόλων

Ευρωπαίος καταναλωτής
Πωλήτρια σε ευρωπαϊκό κατάστημα με ρούχα
Ευρωπαίος καταστηματάρχης ρούχων
Ιδιοκτήτης εργοστασίου ρούχων στο Μπανγκλαντές
Εργάτρια σε εργοστάσιο ρούχων στο Μπανγκλαντές
Οδηγός τουκ-τουκ για μεταφορές υφασμάτων και ρούχων στο Μπανγκλαντές
Κάτοικος σε χωριό του Μπανγκλαντές/ εργάτης σε βαφείο υφασμάτων.
Καπετάνιος φορτηγού πλοίου που εκτελεί δρομολόγια από το Μπανγκλαντές στην Ευρώπη.
Ευρωπαίος οδηγός φορτηγού που μεταφέρει εμπορεύματα από το λιμάνι στα καταστήματα.

4^η Δραστηριότητα

Απολαμβάνουμε όλοι τα ίδια δικαιώματα;

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

1 διδακτική ώρα.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση:

- Να αναγνωρίζουν, μέσα από κατάλληλο φωτογραφικό υλικό, τα δικαιώματα που απεικονίζονται, αντιστοιχίζοντας τα με χαρακτηριστικές λεζάντες.

- Να αξιολογούν τις σχετικές φωτογραφίες από τη σκοπιά της πρόσβασης στα ανθρώπινα δικαιώματα, εντοπίζοντας ποιες φωτογραφίες περιγράφουν περιπτώσεις διασφάλισης και ποιες περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Να αξιολογούν την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών στις αναπτυσσόμενες χώρες, ως προς τον βαθμό καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναγνωρίζοντας τις σχετικές φωτογραφίες.

Απαραίτητα μέσα & υλικά

- Παρουσίαση Power Point: «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» (Διαφάνειες 22-29) <https://goo.gl/Vz5HbA>
- 12 φωτογραφίες και 12 λεζάντες (μια για κάθε φωτογραφία). Οι φωτογραφίες και οι λεζάντες εκτυπώνονται από την παρουσίαση με power point «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο ...».

Συνοπτική περιγραφή δραστηριότητας

Η δραστηριότητα απαιτεί από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να κινηθούν στο χώρο και να αναζητήσουν το ταίρι τους, ώστε να αντιστοιχίσουν λεζάντες με εικόνες. Κατά τη διάρκειά της, τους δίνεται η δυνατότητα να συγκρίνουν τις ανισότητες στην ικανοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών.

Αναλυτική περιγραφή δραστηριότητας

1^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός εκτυπώνει μία φορά τις λεζάντες και τις φωτογραφίες που βρίσκονται στο power point: «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο ...» (Διαφάνειες 22-29). Κόβει χωριστά τις λεζάντες από τις φωτογραφίες και δημιουργεί ένα πακέτο με φωτογραφίες και ένα πακέτο με λεζάντες.

2^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός χωρίζει τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σε δύο μεγάλες ομάδες. Σε κάθε μέλος της 1^{ης} ομάδας δίνει μια φωτογραφία, ενώ σε κάθε μέλος της 2^{ης} ομάδας δίνει μία λεζάντα.

3^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να κινηθούν στο χώρο και να φτιάξουν ζευγάρια, έτσι ώστε κάθε φωτογραφία να βρει τη λεζάντα της.

4^ο βήμα: Κάθε ζευγάρι πρέπει να ενωθεί με ένα άλλο το οποίο έχει φωτογραφία και λεζάντα που παρουσιάζουν την αντίθετη κατάσταση από τη δική του.

5^ο βήμα: Οι τετράδες παρουσιάζονται στην ολομέλεια και αποφασίζουν σε ποιο ανθρωπινό δικαίωμα αναφέρονται οι δικές τους φωτογραφίες και λεζάντες απαντώντας στο ερώτημα: σε ποια περίπτωση το δικαίωμα εκπληρώνεται και σε ποια καταπατείται;

Για να διευκολύνει τις παρουσιάσεις στην ολομέλεια, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει την παρουσίαση «Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης» (Διαφάνειες 22-29).

6^ο βήμα: Αφού ολοκληρωθούν οι παρουσιάσεις, ζητείται από τις ομάδες να παρατηρήσουν σε ποια κατηγορία ανθρώπων (παραγωγοί ή καταναλωτές προϊόντων) θεωρούν ότι παραβιάζονται περισσότερο τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο εκπαιδευτικός επισημαίνει ότι παραβίαση δικαιωμάτων συναντάμε σε όλο τον κόσμο και στις ανεπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες σε διαφορετική όμως ένταση. Στη συνέχεια, δίνει ένα νουσμα για περαιτέρω συζήτηση και προβληματισμό με ερωτήματα όπως: 1. Ποια ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται πίσω από την παραγωγή και κατανάλωση ενός φθηνού ρούχου, έτσι όπως μπορούμε να τα δούμε μέσα από την ιστορία ενός γιλέκου από φλις; 2. Ποιοι έχουν συνεισφέρει και πώς ώστε ένα προϊόν να έχει μια πολύ μικρή τιμή;

Δικαίωμα	Παραγωγοί (αναπτυσσόμενες χώρες)	Καταναλωτές (ανεπτυγμένες χώρες)
Εκπαίδευση	Πολλά παιδιά εργάζονται και δεν έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση είτε γιατί δεν είναι υποχρεωτική είτε γιατί δεν υπάρχουν οι υποδομές..	Σχεδόν όλα τα παιδιά φοιτούν στο σχολείο αφού η φοίτηση είναι υποχρεωτική.
Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	Δεν είναι εύκολη η πρόσβαση σε γιατρούς και φάρμακα.	Είναι σχετικά εύκολη η πρόσβαση σε γιατρούς και φάρμακα.
Όροι εργασίας	Οι όροι εργασίας δεν είναι ευνοϊκοί (αποδοχές, μέτρα ασφάλειας και υγείας, ωράρια εργασίας).	Τηρούνται σχετικά τα ωράρια και οι κανόνες ασφάλειας στην εργασία.
Καθαρό φυσικό περιβάλλον	Η χρήση ξεπερασμένων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία έχει άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον.	Ο καταναλωτής δεν υφίσταται άμεσα τις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της παραγωγής των προϊόντων που αγοράζει από αναπτυσσόμενες χώρες.

5^η Δραστηριότητα

Από το Συμβατικό στο Δίκαιο Εμπόριο

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση:

- Να συγκρίνουν τις δύο διαφορετικές μορφές εμπορίου, του Συμβατικού και του Δίκαιου, μέσα από το διάλογο δύο εμπόρων ως προς τις διαδικασίες σύναψης συμβολαίου, συνθήκες εργασίας, διάρκεια συμβολαίου, τιμή προϊόντος, επιπτώσεις της παραγωγής στο περιβάλλον.

- Να αξιολογούν το Δίκαιο Εμπόριο ως μια πρακτική βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης, εξηγώντας πώς μπορεί να συμβάλλει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο.

- Να αντιλαμβάνονται τη δύναμή τους ως καταναλωτές, εξηγώντας πώς συνδέονται μεταξύ τους η προσφορά και η ζήτηση.

- Να αισθάνονται υπεύθυνοι για τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των ατομικών επιλογών τους σε άλλους ανθρώπους και περιβάλλοντα.

Απαραίτητα μέσα & υλικά

- Πίνακας
- Διάλογος δύο εμπόρων (Παράρτημα 5α)
- Φύλλο εργασίας: «Συμβατικό ή Δίκαιο Εμπόριο;»
- Παρουσίαση Power Point: «Το Δίκαιο Εμπόριο» <https://goo.gl/vSi7Xa>

- «Η παρουσίαση *Το Δίκαιο Εμπόριο: Ενδεικτικές Οδηγίες*» (Παράρτημα 5β)
- Καρτέλες παραρτήματος 5γ

Συνοπτική περιγραφή δραστηριότητας

Η δραστηριότητα αυτή έχει ως σκοπό να οδηγήσει τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να αντιληφθούν και να εκτιμήσουν ότι οι καταναλωτικές τους συνήθειες μπορεί να αποτελέσουν εργαλείο προώθησης των αξιών της εκπαίδευσης για την αειφορία (ποιότητα ζωής, συνεργασίας, αλληλεγγύης, κοινής ευθύνης, κλπ.)

Αναλυτική περιγραφή δραστηριότητας

1^ο βήμα: Ο εκπαιδευτικός εκτυπώνει το φύλλο εργασίας και τις καρτέλες του Παραρτήματος 5γ σε τόσα αντίτυπα όσα και οι ομάδες. Κόβει μία-μία τις καρτέλες αυτές που περιγράφουν το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου (Παράρτημα 5γ) και τις τοποθετεί σε φακέλους για κάθε ομάδα.

2^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός, κάνοντας μια ανακεφαλαίωση σε όσα έχουν συζητηθεί έως εκείνη τη στιγμή, ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να αναφέρουν, με τη μέθοδο του «ιδεοκαταιγισμού» τι θα ήθελαν οι άνθρωποι στις διάφορες χώρες, από όπου πέρασε το γιλέκο, ώστε να βελτιωθεί η ζωή τους.

3^ο βήμα: Οι απόψεις των συμμετεχόντων/σες καταγράφονται στον πίνακα και παραμένουν εκεί, ώστε να είναι ορατές σε όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας. Απαντήσεις που αναμένεται να δώσουν είναι: εξασφάλιση εκπαίδευσης και εργασίας, καλύτερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης, καλύτεροι μισθοί, καταπολέμηση φτώχειας, προστασία δικαιωμάτων παιδιού, προστασία περιβάλλοντος, κλπ.

3^ο βήμα: Κατόπιν, οι συμμετέχοντες/ουσες ενημερώνονται ότι θα γνωρίσουν δύο εμπόρους, παρακολουθώντας τη δραματοποίηση ενός διαλόγου. Εναλλακτικά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει το διάλογο στους/στις συμμετέχοντες/χουσες να τον διαβάσουν (Παράρτημα 5α).

4^ο βήμα: Αφού οι συμμετέχοντες/σες ακούσουν ή διαβάσουν το διάλογο των δύο εμπόρων, απαντούν στο φύλλο εργασίας και συζητούν ώστε να επιλέξουν τον έμπορο που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ιδέες που οι ίδιοι εντόπισαν με τον «ιδεοκαταιγισμό». Ο/η εκπαιδευτικός τους ζητά, στη συνέχεια, να βρουν ένα επίθετο που να χαρακτηρίζει τον Αρίστο (τον έμπορο ενός Δίκαιου Εμπορίου).

5^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τους συμμετέχοντες/ουσες εάν νομίζουν ότι υπάρχουν έμποροι που ακολουθούν τις πρακτικές του Αρίστου. Αφού δοθούν οι απαντήσεις, παρουσιάζει τις βασικές αρχές του Δίκαιου Εμπορίου χρησιμοποιώντας την παρουσίαση: «Το Δίκαιο Εμπόριο».

Ενδεικτικές οδηγίες για αξιοποίηση της παρουσίασης υπάρχουν στο παράρτημα 5β.

6^ο βήμα: Πριν δείξει τη τελευταία διαφάνεια του Power Point που παρουσιάζει το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να συζητήσουν στις ομάδες τους και να καταγράψουν με δύο προτάσεις ποιο νομίζουν ότι είναι το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου, τι θέλει να καταφέρει μακροπρόθεσμα το Δίκαιο Εμπόριο.

7^ο βήμα: Μοιράζει τους φακέλους που περιέχουν τις καρτέλες για το Όραμα του Δίκαιου Εμπορίου στις ομάδες και ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να τοποθετήσουν τις καρτέλες με τη σωστή προοδευτική σειρά.

8^ο βήμα: Οι συμμετέχοντες/χουσες ανακοινώνουν τις ιδέες που κατέγραψαν στο 6^ο βήμα, και τις συγκρίνουν με το Όραμα του Δίκαιου Εμπορίου.

9^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός δείχνει την τελευταία διαφάνεια της παρουσίασης και ζητά από τα παιδιά να πουν πώς αντιλαμβάνονται τη φράση: «Λίγο, λίγο το λίγο γίνεται πολύ».

Το Δίκαιο Εμπόριο

Το Δίκαιο Εμπόριο (*Fair Trade*) είναι ένας εμπορικός συνεταιρισμός, βασισμένος στο διάλογο, τη διαφάνεια και το σεβασμό, μεταξύ παραγωγών, εμπόρων και καταναλωτών. Συνεισφέρει στη βιώσιμη ανάπτυξη προσφέροντας καλύτερους και δικαιότερους όρους εμπορίου στους μικρούς κυρίως παραγωγούς των αναπτυσσόμενων χωρών. Έτσι, όταν αυτοί πωλούν τα προϊόντα τους με κανόνες Δίκαιου Εμπορίου έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους και να σχεδιάσουν το μέλλον τους. Παράλληλα, όταν οι καταναλωτές επιλέγουν προϊόντα Δίκαιου Εμπορίου συνεισφέρουν στη μείωση της φτώχειας μέσα από τις καθημερινές τους καταναλωτικές συνήθειες.

Παγκοσμίως, το Δίκαιο Εμπόριο ελέγχεται από διάφορους οργανισμούς όπως την Παγκόσμια Οργάνωση για το Δίκαιο Εμπόριο (*World Fair Trade Organization WFTO*), ή τον Οργανισμό Διεθνές Δίκαιο Εμπόριο (*Fair Trade International*). Αυτοί πιστοποιούν: α) συνεταιρισμούς παραγωγών στις αναπτυσσόμενες χώρες, β) οργανώσεις στις ανεπτυγμένες χώρες που προωθούν τις αξίες και τις αρχές του κινήματος του Δίκαιου Εμπορίου (όπως η *Fair Trade Hellas*) και γ) οργανώσεις και εμπορικούς συνεταιρισμούς στις ανεπτυγμένες χώρες που εμπορεύονται ή και πιστοποιούν τα προϊόντα, με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.

Στην Ευρώπη, το Δίκαιο Εμπόριο έχει αναγνωριστεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2006), την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (2009), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2009) και την Επιτροπή των Περιφερειών (2010).

Σήμερα, περισσότεροι από 1 εκατομμύριο μικροί παραγωγοί σε περισσότερες από 50 αναπτυσσόμενες χώρες συμμετέχουν στην Παγκόσμια Οργάνωση για το Δίκαιο Εμπόριο.

Fair Trade Hellas, Συχνές ερωτήσεις.

<https://www.fairtrade.gr/syxnes-erothseis/>

Fair Trade International, *What is a Fair Trade*.

<http://www.fairtrade.net/about-fairtrade/what-is-fairtrade.html>

Σκοπός και Στόχοι του Δίκαιου Εμπορίου

Ο σκοπός και οι στόχοι του δίκαιου εμπορίου συμφωνήθηκαν το 2009 στη «Χάρτα των Αρχών του Δίκαιου Εμπορίου» (Charter of Fair Trade Principals) Συγκεκριμένα, ο σκοπός του Δίκαιου Εμπορίου είναι να διασφαλίσει ένα δικαιότερο διεθνές εμπόριο στις επικρατούσες εμπορικές αγορές, και οι στόχοι του είναι να:

- Να υποστηρίζει τη **δυνατότητα αυτοσυντήρησης** παραγωγών και κοινοτήτων του αναπτυσσόμενου κόσμου με εμπορικές συμφωνίες και πολιτιστικές πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.
- Να προωθεί σε τοπικό και σε διεθνές επίπεδο την **ανάπτυξη μιας σταθερής και ανταγωνιστικής οικονομίας** αξιοποιώντας τις φυσικές πηγές του πλανήτη.
- Να βελτιώνει τη διαβίωση και την ευημερία των παραγωγών διευκολύνοντας την πρόσβασή τους στην αγορά, ενδυναμώνοντας τις οργανώσεις τους, πληρώνοντας μία **καλύτερη τιμή για τα προϊόντα τους και παρέχοντας διάρκεια στην εμπορική σχέση.**
- Να προωθεί ευκαιρίες **ανάπτυξης για μη-προνομιούχους παραγωγούς**, (π.χ γυναίκες και περιθωριοποιημένες ομάδες) και να **προστατεύει τα παιδιά από την εκμετάλλευση** στην παραγωγική διαδικασία.
- Να **ευαισθητοποιεί τους καταναλωτές** για τις αρνητικές συνέπειες και για την εκμετάλλευση που συχνά κρύβεται πίσω από τα προϊόντα του συμβατικού διεθνούς εμπορίου, έτσι ώστε να **ασκούν την αγοραστική τους δύναμη θετικά.**
- Να αποτελεί παράδειγμα εμπορικής συνεργασίας **μέσω διαλόγου, διαφάνειας και σεβασμού.**
- Να πραγματοποιεί **εκστρατείες για αλλαγές στους κανόνες** και τις μεθόδους του συμβατικού διεθνούς εμπορίου.
- Να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα **προωθώντας κοινωνική δικαιοσύνη, ορθές περιβαλλοντικές μεθόδους και οικονομική ασφάλεια.**
- Να αποτελεί μια **ουσιαστική και πρακτική απάντηση** στην παγκόσμια φτώχεια και αδικία.

Fair Trade International, *What is a Fair Trade.*

<http://www.fairtrade.net/about-fairtrade/what-is-fairtrade.html>

Η σημασία και η χρήση του σήματος «Δίκαιου Εμπορίου»

Το σήμα του Δίκαιου Εμπορίου είναι παγκόσμια γνωστό. Προϊόντα που το φέρουν πιστοποιούν ότι δημιουργούνται σε συνθήκες που συμφωνούν με τα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά διεθνή πρότυπα που αντιπροσωπεύει το Δίκαιο Εμπόριο.

Δημιουργήθηκε το 2002 και συμβολίζει τη σχέση μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών, συνεταιρισμών και εμπόρων, αγροτών και εργαζομένων σε μια κοινή προσπάθεια να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής και την ευημερία όλων των ανθρώπων μέσα από τις καθημερινές αγορές. Στο σήμα ο γαλάζιος ουρανός συμβολίζει την αισιοδοξία, το πράσινο την ανάπτυξη και το σηκωμένο χέρι την ενδυνάμωση. Όλα μαζί εκπροσωπούν το όραμα και τις αξίες του Δίκαιου Εμπορίου.

Χρησιμοποιείται στο μπροστινό μέρος της συσκευασίας και πιστοποιεί ότι όλα τα συστατικά του προϊόντος προέρχονται από διαδικασίες Δίκαιου Εμπορίου. Το σήμα τοποθετείται σε συσκευασίες προϊόντων με ένα συστατικό όπως μπανάνες, καφές, κακάο, ή σε προϊόντα με πολλά συστατικά όπως παγωτά, ή σοκολάτες. Στην περίπτωση των υφασμάτων ή των κοσμημάτων το 100% των προϊόντων πρέπει να είναι πιστοποιημένο ως προϊόν Δίκαιου Εμπορίου.

Άλλο σήμα που μπορεί να βρεθεί σε συσκευασίες πιστοποιημένων προϊόντων Δίκαιου Εμπορίου είναι το σήμα του Παγκόσμιου Οργανισμού Δίκαιου Εμπορίου.

Fair Trade International, *The Fair Trade Mark.*

<http://www.fairtrade.eu/>

World Fair Trade Organisation, *Our Product Label.*

<https://wfto.com/standard-and-guarantee-system/our-product-label>

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο/η εκπαιδευτικός, με σκοπό να βοηθήσει τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να συγκρίνουν προϊόντα Συμβατικού και Δίκαιου Εμπορίου, μπορεί να υλοποιήσει τις παρακάτω δραστηριότητες:

1^η δραστηριότητα: Προβάλλει την ταινία «Η σκοτεινή πλευρά της σοκολάτας» <https://vimeo.com/150061616> και προκαλεί συζήτηση για τα συναισθήματα και τις σκέψεις τις οποίες είχαν καθώς παρακολουθούσαν οι συμμετέχοντες/ουσες την ταινία, τι τους εντυπωσίασε θετικά και τι αρνητικά.

2^η δραστηριότητα: Προσφέρει στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να δοκιμάσουν σοκολάτες ή μπισκότα Δίκαιου και Συμβατικού Εμπορίου, χωρίς όμως να έχει ενημερώσει για την κατηγορία στην οποία ανήκουν. Τους καλεί να τα αξιολογήσουν ως προς τη γεύση και την εμφάνιση. Σε μια κλίμακα από το 1 έως το 5 (όπου 1 = πολύ κακή, 2 = κακή, 3 = μέτρια, 4 = καλή, 5 = πολύ καλή. Φροντίζει τα προϊόντα να είναι ακριβώς τα ίδια, π.χ., 1 σοκολάτα υγείας «συμβατικού» εμπορίου και 1 σοκολάτα υγείας Δίκαιου Εμπορίου.

Σοκολάτες	Βαθμολογία γεύσης (1-5)	Βαθμολογία εμφάνισης (1-5)	Σύνολο
Σοκολάτα Α			
Σοκολάτα Β			

Στο τέλος, γίνεται συζήτηση για τις βαθμολογίες που έδωσαν οι συμμετέχοντες/ουσες στις σοκολάτες και ενημερώνονται για το ποια σοκολάτα ήταν συμβατικού και ποια Δίκαιου Εμπορίου.

Σκοπός της δραστηριότητας είναι να αντιληφθούν ότι τα προϊόντα του Δίκαιου Εμπορίου δεν υστερούν σε γεύση και εμφάνιση από εκείνα των πολυεθνικών εταιρειών, ενώ ταυτόχρονα συνεισφέρουν στη δημιουργία ενός δικαιότερου κόσμου.

3^η δραστηριότητα: Ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να εντοπίσουν προϊόντα Δίκαιου Εμπορίου, την επόμενη φορά που θα επισκεφθούν το super market, να καταγράψουν τις τιμές τους και να τα συγκρίνουν με εκείνα του συμβατικού εμπορίου.

Σκοπός της δραστηριότητας είναι να αντιληφθούν ότι οι διαφορές στις τιμές των προϊόντων του Συμβατικού και του Δίκαιου Εμπορίου δεν είναι μεγάλες.

Είδος προϊόντος	Τιμή προϊόντος Δίκαιου Εμπορίου	Τιμή προϊόντος Συμβατικού Εμπορίου

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Συμβατικό» ή «Δίκαιο Εμπόριο»;

1. Άκουσε προσεκτικά το διάλογο των δύο εμπόρων.
2. Ως καταναλωτής ποιον έμπορο θα προτιμήσεις;

Βάλε :

- « + » στις πρακτικές του εμπόρου με τις οποίες συμφωνείς
- « - » στις πρακτικές με τις οποίες διαφωνείς
- « 0 » στις πρακτικές με τις οποίες είσαι ουδέτερος.

Πρακτική	 Αρίστος	 Ζέτα
Διαδικασίες σύναψης συμβολαίου		
Χρονική διάρκεια συμβολαίου		
Τιμή προϊόντος		
Συνθήκες εργασίας		
Επιπτώσεις της παραγωγής του προϊόντος στο περιβάλλον		

3. Συζητήστε στην ομάδα σας ποιο μπορεί να είναι το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου και δικαιολογήστε την άποψή σας.

.....

Παράρτημα 5α

Διάλογος δύο εμπόρων

- κος **Αρίστος**: Γεια σου Ζέτα! Πόσο χαίρομαι που σε βλέπω μετά από τόσο καιρό! Πώς πάει η δουλειά;
- κα **Ζέτα**: Μια χαρά! Μόλις έκλεισα συμβόλαιο ενός έτους με παραγωγό ρούχων στην Ινδία.
- κος **Αρίστος**: Α ναι; και εγώ μόλις κατάφερα να κλείσω συμβόλαιο πέντε ετών με συνεταιρισμό μικρών παραγωγών καφέ στην Βενεζουέλα. Μου πήρε πολύ χρόνο, γιατί χρειάστηκε να συζητήσουμε πολλές φορές με όλα τα μέλη του συνεταιρισμού για να συμφωνήσουμε στην τιμή.
- κα **Ζέτα**: Με όλα τα μέλη του συνεταιρισμού; Εγώ τα βρήκα με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο και τελειώσαμε. Του κάναμε και ένα δώρο και μας διευκόλυνε στις διαδικασίες. Εγώ καθορίζω την τιμή και αν τους αρέσει, αλλιώς πάω παραπέρα...
- κος **Αρίστος**: Α όχι! Εμείς ακολουθήσαμε κανόνες διαφάνειας και δημοκρατικού διαλόγου, για αυτό μας πήρε τόσο χρόνο. Συμφωνήσαμε τα πάντα σε ένα βάθος πέντε ετών και δεσμευτήκαμε και οι δυο πλευρές για την τιμή και τις διαδικασίες παραγωγής. Τώρα είμαστε ήσυχοι γιατί ξέρουμε τι μας περιμένει.
- κα **Ζέτα**: Το ξέρεις ότι έχασες χρήμα με τον χρόνο που σπατάλησες;
- κος **Αρίστος**: Με αυτόν τον τρόπο όμως αναπτύξαμε καλές σχέσεις μεταξύ μας, ξέρω ότι δεν θα με κοροϊδέψουν. Και αυτοί είναι ήσυχοι και με εμπιστεύονται. Εγώ έχω ευθύνη στον καταναλωτή. Με εμπιστεύονται ότι θα τους πουλάω πάντα ένα προϊόν πιστοποιημένο και σταθερής ποιότητας. Έτσι, έχω σταθερούς πελάτες. Δε χρειάζεται να ψάχνω κάθε χρόνο και για άλλους συνεργάτες. Με αυτόν τον τρόπο, κερδίζω χρόνο και χρήμα.
- κα **Ζέτα**: Α όχι, όχι!! Η τιμή μετράει! Για να την κρατήσεις χαμηλή, πρέπει να κάνεις τον κόπο να τη διαπραγματεύεσαι κάθε χρόνο, και

αν χρειαστεί και με άλλους νέους συνεργάτες... Εσύ δεσμεύτηκες με τους ίδιους για τόσα χρόνια ότι θα τους πληρώνεις, ακόμη και αν γίνει κάποια καταστροφή στην παραγωγή και δεν σου δώσουν την ποσότητα που συμφωνήσατε; Κοροΐδο είσαι; Και ποιος σου λέει ότι θα μπορείς για πέντε χρόνια να δίνεις αυτή την τιμή; Μπορεί η ζήτηση να πέσει.

- κος **Αρίστος:** Σου είπα, με ενδιαφέρει η σταθερή ποιότητα στο προϊόν... Οι σταθεροί συνεργάτες... η τιμή που συμφωνήσαμε τους εξασφαλίζει μια αξιοπρεπή ποιότητα ζωής. Είναι και δίκαιο. Αυτοί οι άνθρωποι δεν θα μπορούσαν χωρίς μεσάζοντες να φτάσουν στις διεθνείς αγορές ...
- κα **Ζέτα:** Ας πήγαιναν να συνεργαστούν με έναν μεγάλο παραγωγό της περιοχής τους για να έχουν πρόσβαση στις διεθνείς αγορές. Σιγά μη κάτσουμε να «σκάσουμε» και για αυτά, έχουμε και άλλες φουρτούνες στο μυαλό μας... Και τι σε νοιάζει εσένα για το ποια είναι η ζωή τους; Ας μερμνήσει η δική τους η κυβέρνηση. Εγώ έχω ευθύνη απέναντι στον καταναλωτή να του προσφέρω φθηνά προϊόντα. Για πες μου, τώρα στην κρίση που ζούμε, τί φταίει ο καταναλωτής να μην έχει τα φθηνά του ρούχα;
- κος **Αρίστος:** Εδώ είναι η διαφορά μας. Εσύ μιλάς για φθηνά προϊόντα και εγώ μιλάω....
- κα **Ζέτα :** Θα μου πεις τώρα ότι είμαι υπεύθυνη για το καυσαέριο που βγάζει η καμινάδα του υφαντουργείου και συνεισφέρει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και την κλιματική αλλαγή!
- κος **Αρίστος:** Ναι Ζέτα μου, με αυτές τις «χρονοβόρες» για σένα συμφωνίες, δεν κερδίζω μόνο εγώ (σε χρόνο και χρήμα) αλλά κερδίζει και το περιβάλλον... Έχεις δει τί γίνεται στα ποτάμια δίπλα στα εργοστάσια ρούχων, για παράδειγμα στη Ντάκα του Μπανγκλαντές; Έχει γεμίσει τοξικά χρώματα, το νερό έχει καταστραφεί... Για αυτό μου πήρε πολύ χρόνο μέχρι να κλείσουμε τη συμφωνία. Έπρεπε να βεβαιωθώ και ότι η καλλιέργεια του καφέ είναι φιλική προς το περιβάλλον και ότι οι συνθήκες εργασίας είναι αξιοπρεπείς και ότι δεν παραβιάζονται

ανθρώπινα δικαιώματα, ότι λαμβάνονται όλα τα μέτρα ασφάλειας στο χώρο εργασίας.

κα **Ζέτα**: Καλά, τι σε ενδιαφέρουν εσένα οι διαδικασίες παραγωγής και όλα αυτά; Είσαι κοινωνιολόγος; Είσαι πολιτικός επισήμονας; Εσύ είσαι έμπορος.

- κος **Αρίστος**: Πώς δε με νοιάζει; Το ξέρεις ότι στο δικό σου εργοστάσιο ρούχων μπορεί να δουλεύουν και παιδάκια μέχρι τελικής πτώσης;
- κα **Ζέτα**: Ε πώς θα ζήσουν και αυτά, πώς θα βρουν ένα πιάτο φαΐ; Αφού το επιτρέπουν οι γονείς τους, εμένα δεν μου πέφτει λόγος... Εσύ ποτέ δεν έκλεισες συμφωνία με συνεταιρισμούς στους οποίους δουλεύουν και παιδάκια;
- κος **Αρίστος**: Ναι μου έτυχε, γιατί η φτώχεια στον κόσμο είναι πολύ μεγάλη..... αλλά προσέχω να μη δουλεύουν πολλές ώρες και να μην παραβιάζονται τα βασικά τους δικαιώματα, στην εκπαίδευση, στον ελεύθερο χρόνο και το παιχνίδι. Όσοι συνεργάζονται μαζί μου, έχουν ήδη πιστοποιηθεί για τις πρακτικές που ακολουθούν από το Παγκόσμιο Οργανισμό «δίκαιου εμπορίου». Αν παραβιάσουν τους κανόνες, θα σπάσει το συμβόλαιο και θα χάσουν τη δουλειά τους.
- κα **Ζέτα** : Αν δεν το κάνεις εσύ, κάποιος άλλος θα το κάνει... Και θα κερδίσει χρήματα πολύ περισσότερα από το αν ακολουθούσε τη διαδικασία που περιγράφεις...
- κος **Αρίστος**: Μπορεί και να μην το κάνει. Μπορεί και να ακολουθήσει τις πρακτικές που ακολουθούν χιλιάδες άλλοι έμποροι στον κόσμο σαν και μένα. Μπορεί να επιλέξει να υποστηρίξει την καλύτερη διαβίωση όλων των ανθρώπων στον πλανήτη.

Συγκριτικός Πίνακας Συμβατικού - Δίκαιου Εμπορίου

Ενδεικτικά Ζητήματα	Δίκαιο Εμπόριο	Συμβατικό Εμπόριο
Διαδικασία σύναψης συμβολαίου	Ο έμπορος συνεργάζεται μόνο με συνεταιρισμούς μικρών παραγωγών.	Ο έμπορος επιλέγει τις μορφές συνεργασίας ανάλογα με τα συμφέροντά του (μεσάζοντες, μεγάλοι παραγωγοί, κλπ).
Χρονική διάρκεια συμβολαίου	Ο έμπορος συνάπτει πενταετές συμβόλαιο συνεργασίας με τον συνεταιρισμό των παραγωγών.	Ο έμπορος δε δεσμεύεται για τη διάρκεια του συμβολαίου.
Τιμή προϊόντος	Ο έμπορος διαπραγματεύεται με όλα τα μέλη του συνεταιρισμού για τον καθορισμό μιας δίκαιης τιμής.	Ο έμπορος αναζητά τη φθηνότερη δυνατή τιμή με κάθε μέσο.
Συνθήκες εργασίας	Ο έμπορος ελέγχει εάν λαμβάνονται όλα τα μέτρα ασφάλειας στο χώρο εργασίας.	Ο έμπορος δεν ελέγχει τις συνθήκες παραγωγής του προϊόντος
Επιπτώσεις της παραγωγής του προϊόντος στο περιβάλλον	Ο έμπορος ελέγχει εάν οι διαδικασίες παραγωγής είναι φιλικές προς το φυσικό περιβάλλον.	Ο έμπορος δεν ελέγχει τις συνθήκες παραγωγής του προϊόντος
Παιδική εργασία	Ο έμπορος ελέγχει εάν δεν παραβιάζονται τα δικαιώματα του παιδιού (στην εκπαίδευση, στον ελεύθερο χρόνο, το παιχνίδι κλπ) στη διαδικασία παραγωγής	Ο έμπορος δεν ελέγχει τις συνθήκες παραγωγής του προϊόντος

Παράρτημα 5γ

Η παρουσίαση «Το Δίκαιο Εμπόριο»: Ενδεικτικές οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1^η Διαφάνεια: Εισαγωγή

2^η Διαφάνεια: «Τι είναι το δίκαιο εμπόριο;» Η ερώτηση της πρώτης διαφάνειας τίθεται στους/στις συμμετέχοντες/ουσες και ο/η εκπαιδευτικός περιμένει να ακούσει τις απόψεις τους πριν προχωρήσει στην απάντηση η οποία βρίσκεται στην επόμενη διαφάνεια.

3^η Διαφάνεια: Ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά πώς τους φαίνεται η συνθήκη που παρουσιάζει η διαφάνεια. Θεωρούν δίκαιο, όταν αγοράζουν ένα προϊόν, η τιμή που πληρώνουν να καλύπτει τις ανάγκες του παραγωγού ή του κατασκευαστή για φαγητό, εκπαίδευση υποδομές υγείας;

4^η Διαφάνεια: Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις συμμετέχοντες/ουσες ότι, για να χαρακτηριστεί ένας εμπορικός οργανισμός ως Δίκαιου Εμπορίου, πρέπει να αξιολογηθεί από ανεξάρτητη αρχή και να πιστοποιηθεί ότι, σε όλα τα στάδια της παραγωγής των προϊόντων που εκπροσωπεί, τηρούνται οι 10 αρχές του «δίκαιου εμπορίου».

1. Δημιουργεί ευκαιρίες σε οικονομικά μη προνομιούχους παραγωγούς: Υποστηρίζει περιθωριοποιημένους μικρούς ανεξάρτητους παραγωγούς ή παραγωγούς που ανήκουν σε συνεταιρισμούς με σκοπό να τους βοηθήσει να μετακινηθούν από την εισοδηματική ανασφάλεια και φτώχεια στην οικονομική αντάρκεια.

2. Ακολουθεί διαδικασίες διαφάνειας και λογοδοσίας: Ακολουθεί διαφανείς διεργασίες στη διοίκηση και τις εμπορικές συναλλαγές. Λογοδοτεί σε όλους τους ενδιαφερόμενους. Βρίσκει τρόπους να εμπλέκει υπαλλήλους,

μέλη και παραγωγούς στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και επιβεβαιώνει ότι τα κανάλια επικοινωνίας είναι ανοιχτά σε όλα τα επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού.

3. Ακολουθεί δίκαιες πρακτικές: Οι διαδικασίες της εμπορικής συναλλαγής γίνονται λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ευημερία των περιθωριοποιημένων μικρών παραγωγών και δεν μεγιστοποιεί το κέρδος εις βάρος τους. Οι παραγωγοί σέβονται τα συμβόλαια και παραδίδουν τα προϊόντα στην επιθυμητή ποιότητα με τα συμφωνημένα κριτήρια μέσα στη συμφωνημένη χρονική περίοδο.

4. Εξασφαλίζει δίκαιη αμοιβή στον παραγωγό: Δίκαιη αμοιβή είναι αυτή που έχει αμοιβαία συμφωνηθεί και από τους δύο συναλλασσόμενους μέσα από συνεχή διάλογο. Μία δίκαιη αμοιβή είναι όταν εξασφαλίζει δίκαιη τιμή στο προϊόν που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αγοράς με βιώσιμο τρόπο, αλλά και δίκαιους μισθούς στους εργαζόμενους που να εναρμονίζονται με το τοπικό επίπεδο διαβίωσης.

5. Δεν ακολουθεί πρακτικές παράνομης παιδικής εργασίας ή δουλείας: Σέβεται τη Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τους εθνικούς και τοπικούς νόμους για την παιδική εργασία. Ελέγχει ότι δεν υπάρχει εξαναγκασμένη εργασία σε κανένα στάδιο της παραγωγής του προϊόντος και σε κανένα εργαζόμενο, είτε αυτός ανήκει στην οικογένεια του παραγωγού, είτε είναι υπάλληλος του.

6. Δεσμεύεται κατά των διακρίσεων, υπέρ της ισότητας των φύλων, της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών και του συνεταιρίζεσθαι: Δεν υπάρχουν διακρίσεις για την πρόσληψη, την αμοιβή, την πρόσβαση στην κατάρτιση, την προαγωγή, την απόλυση ή την συνταξιοδότηση βασισμένη σε εθνικότητα, φύλο, σεξουαλικό προσδιορισμό, ειδικές ανάγκες, συμμετοχή σε συνδικάτα, πολιτικό προσανατολισμό, ασθένεια (HIV, AIDS) ή ηλικία.

7. Καλές συνθήκες εργασίας: Εξασφαλίζει κανόνες υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας για όλους τους εργαζόμενους και όλους όσους συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής του προϊόντος. Συμμορφώνεται με τους εθνικούς και τοπικούς νόμους και τις διεθνείς συμβάσεις για την υγεία και ασφάλεια.

8. Ανάπτυξη ικανοτήτων: Αναπτύσσει επιμορφωτικές δράσεις για να βοηθήσει τους μικρούς παραγωγούς να βελτιώσουν τις ικανότητες τους στη διοίκηση, την παραγωγή και την πρόσβαση στις αγορές τοπικές, εθνικές ή διεθνείς, είτε πρόκειται για Δίκαιο Εμπόριο είτε για Συμβατικό.

9. Προώθηση του Δίκαιου Εμπορίου: Πληροφορεί τους καταναλωτές για το προϊόν, τους παραγωγούς του, τον τρόπο παραγωγής και συγκομιδής του. Χρησιμοποιεί πάντα ειλικρινείς διαφημίσεις και τεχνικές προώθησης του προϊόντος και υιοθετεί πλήρη διαφάνεια ως προς του σκοπούς και τις δραστηριότητες του, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για μεγαλύτερη δικαιοσύνη στον κόσμο.

10. Σεβασμός στο περιβάλλον: Ελέγχει ότι οι παραγωγοί με τους οποίους συνεργάζεται χρησιμοποιούν στο έπακρο πρώτες ύλες από βιώσιμα διαχειρίσιμες πηγές και αγοράζουν τοπικά προϊόντα, όπου και όποτε αυτό είναι δυνατόν. Επίσης, φροντίζουν ώστε οι διαδικασίες παραγωγής των προϊόντων τους να μειώνουν την κατανάλωση ενέργειας, να χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, να ελαχιστοποιούν τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου να ελαχιστοποιούν τις επιπτώσεις των απορριμμάτων τους στο περιβάλλον, να μην χρησιμοποιούν λιπάσματα και εντομοκτόνα και όπου είναι δυνατόν να καλλιεργούν προϊόντα βιολογικής πρακτικής (WFTO, 2017).

5^η Διαφάνεια: Ο/η εκπαιδευτικός θέτει το ερώτημα: Είναι μια φιλανθρωπική δράση το Δίκαιο Εμπόριο; Περιμένει τις απαντήσεις των μαθητών για να προχωρήσει στην επόμενη διαφάνεια.

6^η Διαφάνεια: Το Δίκαιο Εμπόριο ωφελεί όχι μόνο τους παραγωγούς αλλά και τους ίδιους τους καταναλωτές. Ο καταναλωτής, συμβάλλοντας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και εργασίας των ανθρώπων στον κόσμο, στην πραγματικότητα, συμβάλλει και στη βελτίωση της δικής του ζωής, διασφαλίζοντας και τα δικά του δικαιώματα. Η αύξηση της φτώχειας στον κόσμο και των διακρίσεων, η μεγέθυνση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, δεν αποτελούν ποτέ προβλήματα κάποιων άλλων, αλλά είναι και δικά του, ή μπορούν πολύ γρήγορα να γίνουν ορατά και στη δική του ζωή ως προς τις επιπτώσεις τους. Και οι δύο, τόσο οι παραγωγοί, όσοι και οι καταναλωτές, ζουν και δραστηριοποιούνται σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο που υπερβαίνει τα σύνορα και συνδέει, απομακρυσμένα μεταξύ τους, περιβάλλοντα και ανθρώπους.

7^η Διαφάνεια: Το Δίκαιο Εμπόριο ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του '80 με ένα προϊόν, τον καφέ, και μια μικρή ομάδα παραγωγών. Σήμερα, έχει 1.650.000 μικρούς παραγωγούς στις χώρες που δηλώνονται με κίτρινο χρώμα στις διαφάνειες οι οποίες πωλούν τα προϊόντα τους στις χώρες που δηλώνονται με πορτοκαλί χρώμα στις διαφάνειες.

8^η Διαφάνεια: Και διαθέτει 30.000 προϊόντα σε 125 χώρες ανάμεσα σε αυτές τα τελευταία χρόνια και η Ελλάδα.

9^η Διαφάνεια: Τα προϊόντα του Δίκαιου Εμπορίου δεν περιορίζονται σήμερα μόνο στον καφέ αλλά εξαπλώνονται και σε άλλα προϊόντα όπως ζάχαρη, κακάο, χυμοί, φρούτα, σοκολάτες, ρούχα, καλλυντικά, διακοσμητικά, μπάλες κλπ

10^η Διαφάνεια: Τα προϊόντα του Δίκαιου Εμπορίου ξεχωρίζουν γιατί έχουν στο μπροστινό μέρος της συσκευασίας τους το συγκεκριμένο σήμα.

Το πράσινο χρώμα συμβολίζει την ανάπτυξη, το γαλάζιο την αισιοδοξία και το ανθρωπάκι με το σηκωμένο χέρι την ενδυνάμωση.

Ο/η εκπαιδευτικός ρωτά τις ομάδες ποιο νομίζουν ότι είναι το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου; Ζητά από τις ομάδες να καταγράψουν τις απόψεις τους χωρίς να τις σχολιάσουν στην ολομέλεια.

Κατόπιν, μοιράζει στις ομάδες τις καρτέλες του παραρτήματος 5γ και ζητά από τις ομάδες να τις βάλουν στη σειρά. Ο/η εκπαιδευτικός τους εξηγεί ότι όλες οι καρτέλες μαζί στη σωστή προοδευτική σειρά μας δίνουν το «Όραμα του Δίκαιου Εμπορίου», μας διαφωτίζουν *τί θέλουμε να πετύχουμε μακροπρόθεσμα με το δίκαιο εμπόριο*. Επομένως, οι ομάδες έχουν να παρουσιάσουν τις καρτέλες τους, απαντώντας σε αυτό το ερώτημα. Στο τέλος ζητά από τους συμμετέχοντες να συγκρίνουν τις αρχικές τους απόψεις με το όραμα που παρουσιάζεται στις καρτέλες.

11^η Διαφάνεια: Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει την παροιμία από την Τανζανία και ρωτά τους συμμετέχοντες/ουσες αν η παροιμία τους θυμίζει κάποια δική μας ελληνική.

Επίσης ρωτά πώς καταλαβαίνουν τη σύνδεση της συγκεκριμένης παροιμίας από την Τανζανία με το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου.

Καταγράφει τις απαντήσεις και γίνεται σχολιασμός.

Παράρτημα 5δ

Καρτέλες: «Το όραμα του Δίκαιου Εμπορίου»

• Μικροί παραγωγοί, στις αναπτυσσόμενες χώρες και έμποροι στις ανεπτυγμένες χώρες συμμετέχουν στις διαδικασίες του δίκαιου εμπορίου.

• Οι καταναλωτές ενημερώνονται για τις αρχές και τις διαδικασίες του δίκαιου εμπορίου. Αντιλαμβάνονται ότι το δίκαιο εμπόριο ωφελεί και τους ίδιους.

• Αυξάνει η ζήτηση για πιστοποιημένα προϊόντα Δίκαιου Εμπορίου.

• Το Συμβατικό εμπόριο αναγκάζεται να αλλάξει τις πρακτικές του για να είναι ανταγωνιστικό.

• Περισσότεροι παραγωγοί και έμποροι στις ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες επιθυμούν να πιστοποιηθούν για τις πρακτικές του Δίκαιου Εμπορίου που ακολουθούν.

• Βελτιώνονται οι συνθήκες διαβίωσης μεγάλου πληθυσμού ανθρώπων στη γη.

• Δημιουργούνται οι συνθήκες για μία δίκαιη, ισότιμη, αλληλέγγυα και περιβαλλοντικά βιώσιμη οικονομία για όλους σε όλα τα μέρη της Γης.

6^η Δραστηριότητα

Αναλαμβάνω δράση για ένα δικαιότερο κόσμο

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 – 3 διδακτικές ώρες.

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Μετά από την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση:

- Να αναλάβουν δράση για τη διάχυση των γνώσεων που απέκτησαν από το πρόγραμμα, διοργανώνοντας και συμμετέχοντας σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες ενημέρωσης των πολιτών

Απαραίτητα μέσα & υλικά

- Μακρόστενες λωρίδες χαρτί A4
- Μολύβια
- Μαρκαδόροι

Συνοπτική περιγραφή δραστηριότητας

Η δραστηριότητα σκοπό έχει να βοηθήσει τα παιδιά να σκεφθούν το δικό τους ρόλο ως υπεύθυνοι πολίτες σχετικά με τα όσα έμαθαν και ένωσαν στο πρόγραμμα και να αναλάβουν δράση ώστε να συμβάλουν στη δημιουργία ενός δικαιότερου κόσμου.

Αναλυτική περιγραφή δραστηριότητας

1^ο βήμα: Ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να γράψουν ή να ζωγραφίσουν σε μια μακρόστενη λωρίδα χαρτί τι θα μπορούσαν να κάνουν ως υπεύθυνοι καταναλωτές και παγκόσμιοι πολίτες.

2^ο βήμα: Όλοι ανακοινώνουν, με τη σειρά, τις φράσεις τους. Ο/η εκπαιδευτικός ενώνει τις άκρες της πρώτης χάρτινης λωρίδας, ώστε να δημιουργηθεί κρίκος. Κατόπιν, περνά μέσα από το χάρτινο κρίκο τη δεύτερη χάρτινη λωρίδα και κλίνει τις άκρες της λωρίδας. Με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται μια συμβολική «αλυσίδα», η οποία αναπαριστά τη δύναμη που μπορούν να έχουν όλοι οι άνθρωποι μαζί, αν αποφασίσουν να ενωθούν για ένα κοινό σκοπό.

3^ο βήμα: Από τις ιδέες που θα αναφερθούν στην «αλυσίδα», η ολομέλεια μπορεί να επιλέξει κάποια ή κάποιες τις οποίες θα υλοποιήσει ώστε να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει για το θέμα τη σχολική κοινότητα, την κοινότητα της περιοχής του σχολείου ή του ΣΔΕ.

4^ο βήμα: Οι συμμετέχοντες/ουσες στην ολομέλεια με «ιδεοκαταιγισμό» καταγράφουν τις δράσεις που πρέπει να γίνουν ώστε να υλοποιηθεί η αρχική ιδέα.

5^ο βήμα: Οι συμμετέχοντες/ουσες οργανώνουν τις ιδέες τους σε διάφορα στάδια, δηλαδή σχεδιασμό δράσης, υλοποίηση δράσης, και αποτίμηση δράσης. Προσδιορίζουν τις εργασίες που πρέπει να ολοκληρωθούν σε κάθε στάδιο, ορίζουν τα χρονικά περιθώρια ολοκλήρωσης κάθε εργασίας, καθώς και τον αριθμό των συναντήσεων/ τις ημερομηνίες ενημέρωσης και ανατροφοδότησης της ολομέλεια της τάξης για την πρόοδο των εργασιών. Ο/η εκπαιδευτικός σε αυτό το σημείο μπορεί να επισημάνει στοιχεία που πιθανά να λείπουν από τον προγραμματισμό των ομάδων.

6^ο βήμα: Οι συμμετέχοντες/ουσες χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με το στάδιο και την εργασία στην οποία επιθυμούν να συμμετέχουν. Ορίζουν συντονιστή της δράσης ο οποίος έρχεται σε επαφή με όλες τις ομάδες και συντονίζει τις εργασίες τους, υπενθυμίζει τις ημερομηνίες συνάντησης και, γενικώς, διευκολύνει την επικοινωνία και πληροφόρηση μεταξύ των ομάδων. Τέλος, ορίζεται ένας «σύμβουλος» της δράσης ο οποίος δίνει ιδέες, βοηθά, ή καθοδηγεί τις ομάδες στην επίλυση προβλημάτων που τυχόν προκύψουν.

Ενδεικτικές δράσεις

Οι ιδέες των συμμετεχόντων/ουσών μπορούν να σχετίζονται:

Με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Με το δίκαιο εμπόριο

Με την μετανάστευση που οφείλεται σε κλιματικούς ή οικονομικούς λόγους, κλπ.

Στην περίπτωση που οι συμμετέχοντες/ουσες επιλέξουν το «δίκαιο εμπόριο», πιθανές δράσεις τους μπορούν να είναι:

Να ξεκινήσουν διαδικασίες ώστε το κυλικείο του σχολείου να προσφέρει προϊόντα δίκαιου εμπορίου.

Να ετοιμάσουν αφίσες και φυλλάδια ενημέρωσης για το δίκαιο εμπόριο και να τα μοιράσουν σε κεντρικά σημεία της περιοχής του σχολείου.

Να οργανώσουν ανοιχτή εκδήλωση με ειδικούς εισηγητές για το δίκαιο εμπόριο που να απευθύνεται στην τοπική κοινότητα.

Να ετοιμάσουν επιστολή/κείμενο το οποίο θα υπογράφεται από κατοίκους της περιοχής και μαθητές και θα ζητά από τους υπεύθυνους των «σούπερ μάρκετ» της περιοχής τους να πωλούν και προϊόντα δίκαιου εμπορίου στους καταναλωτές.

Αυτοαξιολόγηση του μαθητή και της ομάδας του

Όνομα μαθητή/τριας :

.....

Όνομα ομάδας:

.....

1. Τι μπορώ να κάνω μετά το πέρας της υλοποίησης του προγράμματος;

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Μπορώ να αναγνωρίζω τα στάδια του κύκλου ζωής των πραγμάτων και να τα εντοπίζω σε κάθε φάση της ιστορίας του γιλέκου;		
Μπορώ να αξιοποιώ πληροφορίες και να αντιλαμβάνομαι από αυτές συναισθήματα, αξίες και τις διαφορετικές «οπτικές» των ανθρώπων;		
Μπορώ να εξηγήσω πως η παραγωγική διαδικασία των καταναλωτικών προϊόντων επηρεάζει αρνητικά το φυσικό περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων;		
Μπορώ να αναγνωρίσω τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από τις δυσκολίες της ζωής των ηρώων και να εντοπίσω πότε αυτά παραβιάζονται;		
Μπορώ να αναφέρω τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των πρακτικών του «συμβατικού» και του «Δίκαιου» Εμπορίου σε σχέση με την κοινωνία, την οικονομία και το φυσικό περιβάλλον;		
Μπορώ να εξηγήσω γιατί η πρακτική του Δίκαιου Εμπορίου ωφελεί τους παραγωγούς, τους καταναλωτές και το φυσικό περιβάλλον;		
Μπορώ να εξηγήσω πώς οι καταναλωτικές μας επιλογές μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα των οικοσυστημάτων και τις συνθήκες ζωής και εργασίας άλλων ανθρώπων;		

2. Πώς αξιολογούμε τη συνεργασία μας στην ομάδα;

Κριτήριο αξιολόγησης	Η δική μου άποψη	Η άποψη της ομάδας
<p>Όλα τα μέλη της ομάδας συμμετείχαμε ενεργά στις εργασίες της</p> <p>ελάχιστα όλα</p> <p>1 2 3 4 5</p>		
<p>Όλοι ακούγαμε με προσοχή τις απόψεις όλων των μελών της ομάδας</p> <p>ελάχιστοι όλοι</p> <p>1 2 3 4 5</p>		
<p>Οι διαφωνίες στην ομάδα επιλύονταν με εποικοδομητικό διάλογο</p> <p>σπάνια πάντα</p> <p>1 2 3 4 5</p>		
<p>Δώσαμε σημασία στην ποιότητα του έργου της ομάδας</p> <p>σπάνια πάντα</p> <p>1 2 3 4 5</p>		
<p>Όλα τα μέλη νιώθουμε ικανοποίηση από τη συμμετοχή μας σε αυτή</p> <p>ελάχιστοι όλοι</p> <p>1 2 3 4 5</p>		

3. Αναφέρω τρία (3) από τα στοιχεία του προγράμματος που μου άρεσαν περισσότερο και τρία (3) από τα στοιχεία του προγράμματος που μου άρεσαν λιγότερο. Εξηγώ γιατί.

Μου άρεσαν:

Γιατί:

Δεν μου άρεσαν:

Γιατί:

Βίντεο που μπορούν να φανούν χρήσιμα

The story of stuff:

<https://www.youtube.com/watch?v=qSYcm2KW6ww>

Αγγλικό βίντεο με ελληνικούς υπότιτλους που ασχολείται με τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις του κύκλου ζωής των πραγμάτων. Δίνει έμφαση στην ευθύνη του καταναλωτή για ένα δικαιότερο και βιώσιμο κόσμο.

Το αληθινό κόστος των ρούχων μας:

https://www.youtube.com/watch?v=OaGp5_Sfbss

Αγγλικό ντοκιμαντέρ για την παραγωγή και κατανάλωση των ρούχων. Δεν έχει ελληνικούς υπότιτλους. Ελεύθερο στο διαδίκτυο βρίσκεται μόνο το τρέιλερ της ταινίας.

Rana Plaza Collapse Documentary: The Deadly Cost of Fashion | Op-Docs | The New York Times:

<https://www.youtube.com/watch?v=9Fkhzdc4ybw>

Βίντεο από τους New York Times για το χρονικό της κατάρρευσης του Εργοστασίου ρούχων Ράνα Πλάζα, στην Ντάκα του Μπανγκλαντές, στις 24 Απριλίου 2013 με 1200 νεκρούς.

«Βιομηχανία ρούχων: μια τοξική απειλή»:

<https://webtv.ert.gr/trailers/ert3-viomichania-roychon-mia-toxiki-apeili-ntokimanter-trailer/>

Τρέιλερ από το ωριαίο ντοκιμαντέρ «Βιομηχανία ρούχων: μια τοξική απειλή», συμπαραγωγής CAPA/ France 2/ Centre National du Cinéma, 2013. Το ντοκιμαντέρ γυρίστηκε με αφορμή την κατάρρευση του εργοστασίου ρούχων Ράνα Πλάζα. Στα συντρίμια βρέθηκαν ετικέτες δώδεκα γνωστών εμπορικών σημάτων. Για τρεις μήνες, μια ομάδα από την αντιπροσωπεία Capa έκανε έρευνα για τα υλικά που χρησιμοποιούνται για να κατασκευαστούν τα ρούχα μας. Ανακάλυψε ότι τα εργοστάσια χρησιμοποιούν μερικές φορές χημικά που απαγορεύονται από τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και θα μπορούσαν να είναι επικίνδυνα για την υγεία μας.

Πλούσιες χώρες φτωχοί λαοί:

<https://www.youtube.com/watch?v=MOQiULTfQ0o>

Μεταγλωττισμένο στα ελληνικά ντοκιμαντέρ το οποίο εξετάζει τις ανισότητες, με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα, μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Επίσης, εξηγεί για ποιους λόγους κάτοικοι, πλούσιων σε φυσικούς πόρους, χωρών της Αφρικής ζουν σε κατάσταση ένδειας.

ΔΕΛΤΑ – Οι βρώμικες δουλειές του πετρελαίου:

<http://www.exandasdocumentaries.com/gr/documentaries/chronologically/2006-2007/89-delta-oils-dirty-business>

Βραβευμένο ελληνικό ντοκιμαντέρ του «Εξάντα». Εξετάζει πώς πολυεθνικές εταιρείες πετρελαίου αντιλαμβάνονται την «ανάπτυξη» και πώς καταφέρνουν με τις επιλογές τους να καταστρέψουν έναν από τους μεγαλύτερους υδροβιότοπους στον κόσμο και να καταδικάσουν στη φτώχεια και στη λιμοκτονία 27.000.000 κατοίκους της περιοχής του Νίγηρα.

Wake up call:

https://www.youtube.com/watch?v=jid2A7ldc_8

Βίντεο με κινούμενα σχέδια το οποίο επικεντρώνεται στην υπερκατανάλωση ηλεκτρονικών ειδών και τις επιπτώσεις της στο περιβάλλον και στον άνθρωπο της σύγχρονης κοινωνίας.

Ψηφιακά Νεκροταφεία:

<http://www.exandasdocumentaries.com/gr/documentaries/chronologically/2007-2008/90-digital-cemeteries-psifiaka>

Ελληνικό ντοκιμαντέρ του «Εξάντα» το οποίο εξετάζει πώς οι ανεπτυγμένες χώρες διαχειρίζονται τα ψηφιακά τους απόβλητα και ποιες επιπτώσεις έχουν οι επιλογές τους: α) στους κατοίκους των αναπτυσσόμενων χωρών β) στη θάλασσα, στα ποτάμια, στον αέρα και στο έδαφος του πλανήτη και γ) στην υγεία των πολιτών του πλανήτη.

Όταν ο κόσμος βυθίζεται:

<http://www.exandasdocumentaries.com/documentaries/chronologically/2009-2010/116-2010-04-10-16-44-19>

Ελληνικό ντοκιμαντέρ του «Εξάντα». Επικεντρώνεται στο Μπανγκλαντές, μελετά το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής και παρουσιάζει τη νέα

μορφή προσφύγων που αυτή δημιουργεί, τους «περιβαλλοντικούς πρόσφυγες» που σύμφωνα με προβλέψεις θα ξεπεράσουν τα 250.000.000 μέχρι το 2050.

What if all the ice melted on earth? ft Bill Nye:

https://www.youtube.com/watch?v=b6CPsGanO_U

Αγγλικό βίντεο κινούμενων σχεδίων με αγγλικούς υπότιτλους. Εξηγεί με απλό επιστημονικό τρόπο τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα ζώα, στις καλλιέργειες, στην εδαφική ακεραιότητα των κρατών και τις ανθρώπινες κοινωνίες.

ΑΛΒΑΤΡΟΣ:

<https://www.albatrossthefilm.com/>

Το Βίντεο γυρίστηκε στο σύμπλεγμα των νήσων Midway, γνωστό και ως Pihemanu, που βρίσκεται στον Ειρηνικό Ωκεανό, βορειοδυτικά της Hawaii, 3.200 χιλιόμετρα από την πλησιέστερη ηπειρωτική ακτή. Στο συγκεκριμένο το νησί, δεν ζει κανείς εκτός από τα πουλιά, αλλά οι επιπτώσεις της ρύπανσης από πλαστικά είναι και εδώ ορατές.

Πλαστικά απορρίμματα στους Ωκεανούς Plastic Pollution in Oceans:

<https://www.youtube.com/watch?v=LOUf4xojGvs>

Οι επιστήμονες έχουν παρατηρήσει ότι τα τελευταία είκοσι χρόνια το πλαστικό παραμένει σταθερό στις θαλάσσιες χωματερές και τόνοι πλαστικού αγνοούνται. Πού έχει χαθεί το πλαστικό; Εκατομμύρια τόνοι πλαστικού φτάνουν στον ωκεανό κάθε χρόνο, από ποταμούς και ακτές, καράβια και εξέδρες. Τα ψάρια και τα θαλασσοπούλια καταπίνουν τα πλαστικά κομματάκια, μεταφέροντας τα συστατικά τους στην τροφική αλυσίδα. Ακόμη χειρότερα, τα πλαστικά δεν βιοδιασπώνται και παγιδεύονται σε τεράστιες δίνες, δημιουργώντας χωματερές. Διάκριση: Βραβείο καλύτερου ντοκιμαντέρ στο Φεστιβάλ Περιβάλλοντος L' Oiseau et de la nature France 2013.

Fingers to the Bone: Child Farmworkers in the United States:

<https://www.youtube.com/watch?v=NfEtO00DSvI>

Αγγλικό βίντεο του 2010, της ΜΚΟ Human Rights Watch το οποίο αναδεικνύει το πρόβλημα της παιδικής εργασίας στις αμερικάνικες φάρμες.

Cartoons on Children's rights 1 & 2:

<https://www.youtube.com/watch?v=442yLFwrzs8>

<https://www.youtube.com/watch?v=t6RMZ96r3EM>.

Δύο βίντεο της UNICEF που παρουσιάζουν, με τη βοήθεια κινουμένων σχεδίων, τα δικαιώματα του παιδιού.

The Charter Video:

<https://www.fair-trade.website/the-charter-1>

Σύντομο ενημερωτικό βίντεο για τη νέα «Χάρτα Αρχών του Παγκόσμιου Δίκαιου Εμπορίου» που παρουσιάζει μια περισσότερο σφαιρική προσέγγιση από εκείνη της Χάρτας του 2009. Δίνει ισότιμη βαρύτητα στα προβλήματα της παγκόσμιας φτώχειας και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης του πλανήτη. Υπερβαίνει την παραδοσιακή αντίληψη ότι το Δίκαιο Εμπόριο αφορά τους περιθωριοποιημένους παραγωγούς των αναπτυσσόμενων χωρών. Καθιστά σαφές ότι το Δίκαιο Εμπόριο είναι ένα αλληλέγγυο εμπόριο που δεν είναι φιλανθρωπία, αλλά εναλλακτικό οικονομικό μοντέλο για όλες και όλους.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Delgado, L. (2007). *Education for Sustainability in Local Government: Handbook*. Canberra: Australian Government Department of the Environment, Water, Heritage and the Arts and Australian Research Institute in Education for Sustainability. Retrieved May 31, 2018, from: <http://aries.mq.edu.au/handbook>
- UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. Paris: UNESCO. Retrieved May 28, 2018, from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>
- Ηλιοπούλου, Ι. (2005). *Ιστοριογραμμή (Storyline) - Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Νηπιαγωγείο και στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού- Παραδείγματα ανάπτυξης θεμάτων για την Ευέλικτη Ζώνη*. Αθήνα: Ελάτη.
- Ηλιοπούλου, Ι. (2006). Ιστοριογραμμή (Storyline): Μια διεπιστημονική προσέγγιση για την ανάπτυξη περιβαλλοντικών θεμάτων. *2ο Συνέδριο Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης* (pp. 215-224). Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανάκτηση 21 Ιουνίου 2018, από: http://kpe-kastor.kas.sch.gr/kpe/yliko/sppe2/oral/PDFs/215-224_oral.pdf
- ΚΠΕ Δραπετσώνας. (2017). *Προγράμματα ΚΠΕ Δραπετσώνας και σύνδεση με τα γνωστικά αντικείμενα του Γυμνασίου - Λυκείου, Δραπετσώνα*. Ανάκτηση Ιουνίου 2018, από ΚΠΕ Δραπετσώνας Web site: <http://kpe-drapets.att.sch.gr/educational-programs/programmata-kpe-drapetsonas-kai-syndesi-me-ta-gnostika-antikeimena-tou-gymnasiou-lykeiou>
- ΚΠΕ Δραπετσώνας. (2017α). *Προγράμματα ΚΠΕ Δραπετσώνας και σύνδεση με τα γνωστικά αντικείμενα του Δημοτικού, Δραπετσώνα*. Ανάκτηση 21 Ιουνίου 2018, από ΚΠΕ Δραπετσώνας Web site: <http://kpe-drapets.att.sch.gr/educational-programs/programmata-kpe-drapetsonas-kai-syndesi-me-ta-gnostika-antikeimena-tou-dimotikoy>
- Τριανταφύλλου, Σ., Αβδελλή, Θ. Βαילוπούλου Σ., (2016). Διερευνώντας την αειφορία μέσα από την ιστορία των πραγμάτων. *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή για την προώθηση της εκπαιδευτικής καινοτομίας*. 4ος, σσ. 125-147. Λάρισα: ΕΠΕΕΚ. Ανάκτηση 4 Ιουνίου από: <https://drive.google.com/drive/folders/0B4G1roJgkqZ0WmRoSktUbDk4c2c>
- Φλογαΐτη, Ε. (2011). *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Φλογαΐτη, Ε. (2015). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αειφορία. *Η φύση, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης*, 1, 14-16.
- Λιαράκου, Γ., & Φλογαΐτη, Ε. (2007). *Από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη*. Αθήνα: Νήσος.
- Τριανταφύλλου, Σ. (2010). Η εγελιανή ανακατασκευή των καντιανών αντινομιών του Καθαρού Λόγου. *Δευκαλίον. Περιοδική έκδοση για τη φιλοσοφική έρευνα και κριτική*, 27(1-2), 105-143.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΙΔΡΥΜΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΙΑΤ
ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ
ΜΑΘΗΣΗΣ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού
Εκπαίδευση και Δία Βίου Μάθηση**

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το παρόν εκδίδεται στο πλαίσιο της Πράξης «Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», Υποέργο 3, Άξονας προτεραιότητας 6, μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δία Βίου Μάθηση 2014-2020» με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο).